

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

X. A. S. O. U.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1936: 6
SOCIALDEPARTEMENTET

UTREDNING MED FÖRSLAG

RÖRANDE

BIDRAG ÅT BARN TILL ÄNKOR OCH VISSA INVALIDER SAMT ÅT FÖRÄLDRALÖSA BARN

AVGIVEN AV

1934 ÅRS BARNPENSIONERINGSSAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 3 6

Statens offentliga utredningar 1936

Kronologisk förteckning

1. Betänkanden 1 rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2 rörande lasarettets ställning och verksamhet. Haggström. 187 s. **E.**
2. Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. Norstedt. 55 s. **U.**
3. Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. Marcus. 68 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. Marcus. 56 s. **Ju.**
5. Betänkande med förslag angående revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av maltdrycker. Marcus. 397 s. **Fi.**
6. Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. Beckman. 93 s. **S.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1936: 6
SOCIALDEPARTEMENTET

UTREDNING MED FÖRSLAG

RÖRANDE

BIDRAG ÅT BARN TILL ÄNKOR OCH VISSA INVALIDER SAMT ÅT FÖRÄLDRALÖSA BARN

AVGIVEN AV

1934 ÅRS BARNPENSIONERINGSSAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1936
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
[195 36]

UTREDNING OM FÖRSÄG

OM

REDAKTÖREN

ÅR 1874

ÅR 1874

ÅR 1874

ÅR 1874

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Den 28 september 1934 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet *dels* att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av frågan om understöd till obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn, varvid jämväl samhälleliga hjälpåtgärder åt föräldralösa barn borde tagas under övervägande, *dels* att förordna en av de sakkunniga att vara ordförande, *dels ock* att utse sekreterare åt de sakkunniga.

På grund av detta bemyndigande tillkallade chefen för socialdepartementet den 1 oktober 1934 såsom sakkunniga ledamoten av riksdagens andra kammare, fru Vira Eklund, t. f. generaldirektören H. Elliot, ledamoten av riksdagens andra kammare, landshövdingen Bernh. Eriksson, ledamoten av riksdagens andra kammare, fru Olivia Nordgren samt advokaten Märta Wikström, varjämte åt Eriksson uppdrogs att vara de sakkunnigas ordförande.

Chefen för socialdepartementet uppdrog den 15 oktober 1934 åt t. f. förste aktuarien hos pensionsstyrelsen E. G. Lindh att vara de sakkunnigas sekreterare. På framställning av de sakkunniga tillkallades sedermera den 16 november 1935 jämväl adjungerade ledamoten i Svea hovrätt H. Zetterberg att såsom sekreterare biträda de sakkunniga.

De sakkunniga, vilka började sitt arbete den 19 november 1934 och därvid antogo benämningen 1934 års barnpensioneringssakkunniga, få härmed, sedan de slutfört sin utredning i den del som avser understöd åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn, vördsamt överlämnas densamma jämte förslag till lag i ämnet. De sakkunniga hava för avsikt att framdeles under året inkomma med utredning och förslag i återstående delar av det dem anförtrodda uppdraget, och då främst beträffande frågan om understödjande av barn, födda utom äktenskap.

Stockholm den 31 januari 1936.

BERNH. ERIKSSON

VIRA EKLUND

HUGO ELLIOT

OLIVIA NORDGREN

MÄRTA WIKSTRÖM

Erik Lindh

Herman Zetterberg

INNEHÅLL.

	Sid.
<i>Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet</i>	3
Förslag till Lag om barnbidrag	5
Kap. 1. Historik.....	13
Kap. 2. Översikt av främmande lagstiftning.....	19
Kap. 3. Allmän motivering	26
Kap. 4. Kostnadsberäkningar	39
Kap. 5. Speciell motivering.....	50
Kap. 6. Statistiska utredningar.....	64

Förslag till Lag om barnbidrag.

Häri genom förordnas som följer:

Allmänna bestämmelser.

1 §.

För att bereda uppehälle och uppföstran åt barn till änkor och arbetsoförmögna samt åt föräldralösa barn utgår särskilt bidrag (*barnbidrag*) i de fall och i den ordning nedan stadgas.

2 §.

Rätt till barnbidrag tillkommer endast barn, som är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas här i riket, och som har svenskt medborgarskap; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att barn, som där har medborgarskap, skall i avseende å tillämpning av denna lag likställas med barn, som har svenskt medborgarskap.

Barnbidrag utgår för tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller sexton år.

3 §.

Ärenden rörande barnbidrag handläggas av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna.

Barnbidrag för änkors barn.

4 §.

Barnbidrag utgår för barn och adoptivbarn till änka i äktenskapet med den avlidne mannen.

Har änka barn i ett föregående äktenskap eller annat adoptivbarn än förut sagts, utgår barnbidrag för sådant barn, dock ej för barn och adoptivbarn i ett genom skillnad upplöst äktenskap och ej för adoptivbarn, som änkan antagit efter det sista äktenskapets upplösning genom mannens död.

Är änka varaktigt oförmögen till arbete, utgår barnbidrag för adoptivbarn, som hon antagit efter mannens död, därest adoptionen skett senast två år före den dag, då hon såsom arbetsoförmögen gjort ansökan, som medfört folkpension.

Då änka, vars barn erhåller barnbidrag, ingår nytt äktenskap, indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår med högst följande årliga belopp: för ett barn 240 kronor, för två barn 420 kronor, för tre barn 600 kronor och för varje barn däröver ytterligare 120 kronor. Överstiger ankans årsinkomst 600 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det inkomstbelopp, som över-

stiger 600 men ej 900 kronor, och med hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 900 kronor.

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas utgående barnbidrag med ett tilläggsbelopp efter 60 kronor om året.

5 §.

Änkas inkomst uppskattas enligt de grunder, som angivas i 7 § första—tredje styckena lagen om folkpensionering.

Har barn inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget minskas med nämnda inkomst. Vid uppskattning av barns inkomst skall avkastning av fastighet och kapital höjas med 3 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av barnets fastighet och kapital må överstiga 2 000 kronor.

Har barn, som fyllt fjorton år, arbetsinkomst, som i huvudsak förslår till dess försörjning, må på detta barn belöpande barnbidrag nedsättas efter vad som finnes skäligt, dock ej till lägre belopp än hälften av vad som eljest skolat utgå.

6 §.

Har inkomst, efter vilken barnbidrag blivit bestämt, sedermera ökats till sådant belopp, att rätt till barnbidrag ej längre föreligger, indrages barnbidraget. Sker eljest mera väsentlig ändring i den inkomst, efter vilken barnbidrag blivit bestämt, må barnbidraget i enlighet därmed ökas eller minskas.

Befinnes barn, för vilket barnbidrag utgår, icke längre hava svenskt medborgarskap eller icke vidare vara här i riket mantalsskrivet, skall barnbidraget indragas, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

Änka, för vars barn utgår barnbidrag, är pliktig att, om hennes eller barnets ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål anmäla detta till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där hon senast blivit mantalsskriven. Har barnet särskilt förordnad förmyndare, åligger det denne att göra sådan anmälan vid väsentlig förbättring i barnets ekonomiska förhållanden.

7 §.

Har änka utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhänt sig eller barnet egendom i sådan myckenhet, att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkning av barnbidrag, ehuru hon bort förutse, att avhändelsen skulle föranleda behov av dylikt bidrag, eller har särskilt förordnad förmyndare låtit sådant förfarande komma sig till last med avseende å myndlingens egendom, eller

har i fråga om änkans eller barnets inkomst eller egendom åberopats oriktig uppgift av beskaffenhet att påverka rätten till barnbidrag, ehuru skäligen kunnat fordras att uppgiften varit riktig,

skall ansökan om barnbidrag avslås eller redan beviljat barnbidrag indragas, dock att där annat ej finnes påkallat, viss tid skall bestämmas, efter vilkens förlopp den omständighet, som föranlett beslutet, icke skall utgöra hinder mot bifall till ny ansökan om barnbidrag.

Har änka eller särskilt förordnad förmyndare försummat den i 6 § tredje stycket stadgade skyldigheten att göra anmälan om ändrade ekonomiska förhållanden, må, om försummelsen inverkat på rätten till barnbidrag eller beloppet därav och försummelsen icke kan anses ursäktlig, barnbidraget indragas så som ovan stadgats.

Barnbidrag för barn till arbetsoförmögna.

8 §.

Barnbidrag utgår:

för barn och adoptivbarn till äkta makar, då mannen är varaktigt oförmögen till arbete,

för barn och adoptivbarn till änkring i äktenskapet med den avlidna hustrun, då änkringen är varaktigt oförmögen till arbete,

för adoptivbarn till franskild make, som är varaktigt oförmögen till arbete, dock ej för sådant barn, som adopterats jämväl av den arbetsoförmögnes make i det genom skillnad upplösta äktenskapet eller som varit sistnämnda makes barn i annat äktenskap, samt

för adoptivbarn till ogift man eller kvinna, som är varaktigt oförmögen till arbete.

Har arbetsoförmögen gift man eller dennes hustru eller arbetsoförmögen änkring eller franskild make barn i ett föregående äktenskap eller annat adoptivbarn än förut sagts, utgår barnbidrag för sådant barn, dock ej för barn och adoptivbarn i ett genom skillnad upplöst äktenskap.

Barnbidrag för adoptivbarn utgår icke, där adoptionen skett senare än två år före den dag, då den arbetsoförmögne gjort ansökan, som medfört folkpension.

Då ogift eller franskild kvinna, vars barn erhåller barnbidrag, ingår äktenskap, indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår med högst följande årliga belopp: för ett barn 240 kronor, för två barn 420 kronor, för tre barn 600 kronor och för varje barn däröver ytterligare 120 kronor.

Är den arbetsoförmögne gift och har han tillsammans med sin hustru en årsinkomst, överstigande 900 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 900 men ej 1 200 kronor, och med hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 200 kronor.

Är den arbetsoförmögne ogift, franskild eller änkring och har en årsinkomst, överstigande 600 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 600 men ej 900 kronor, och med hela det belopp, varmed densamma överstiger 900 kronor.

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas utgående barnbidrag med ett tilläggsbelopp efter 60 kronor om året.

Vad i 5, 6 och 7 §§ stadgas skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande barnbidrag enligt denna paragraf. I fråga om beräkning av äkta makars inkomst skall därjämte gälla vad som föreskrives i 7 § fjärde stycket lagen om folkpensionering.

Barnbidrag för föräldralösa barn.

9 §.

Barnbidrag utgår för barn, vars föräldrar eller, då barnet adopterats, vars adoptant eller adoptivföräldrar avlidit. Har någon adopterat sin äkta makes barn, utgår barnbidrag enligt denna paragraf först då båda makarna avlidit.

Barnbidraget utgår med ett årligt belopp av högst 300 kronor. För tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller två år, ökas barnbidraget med ett tilläggsbelopp efter 60 kronor om året.

Har barnet inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, skall barnbidrag antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt.

Har barn, som fyllt fjorton år, arbetsinkomst, som i huvudsak förslår till dess försörjning, må barnbidraget nedsättas efter vad som finnes skäligt, dock ej till lägre belopp än hälften av vad som eljest skolat utgå.

Vad i 6 och 7 §§ stadgas skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande barnbidrag enligt denna paragraf.

Ansökan och utbetalning med mera.

10 §.

Ansökan om barnbidrag för barn eller adoptivbarn till änka göres av änkan eller, då särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där änkan senast blivit mantalsskriven.

Ansökan om barnbidrag för barn eller adoptivbarn till arbetsoförmögen person, varom i 8 § sägs, göres av denne eller, då särskilt förordnad förmyndare finnes, av den sistnämnde hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den arbetsoförmögne senast blivit mantalsskriven.

Ansökan om barnbidrag för föräldralöst barn göres av förmyndaren hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den sist avlidne av föräldrarna eller, om barnet varit adopterat, där adoptanten eller den sist avlidne av adoptivföräldrarna senast varit mantalsskriven.

Finnes ej mantalsskrivningsort, som förut i denna paragraf sägs, skall ansökan göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnet är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas.

Om ansökan och dess behandling skall i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 28—32 §§ lagen om folkpensionering i fråga om tilläggspension. Föreskrifterna i 33 och 34 §§ nämnda lag skola ock äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.

11 §.

Barnbidrag utbetalas till barnets förmyndare; dock må, om särskilda skäl därtill äro, pensionsstyrelsen föreskriva, att utbetalning skall ske till barnavårdsnämnd eller annan, med skyldighet för den, som sålunda erhåller förfallna belopp, att utlämna dessa i den ordning, som prövas vara för barnet mest gämligt.

12 §.

Har kommun, sedan ansökan om barnbidrag gjorts, förskottat sådant bidrag, äger kommunen uppbära det först till betalning förfallande beloppet, i vad detsamma hänför sig till tid, för vilken förskott utgivits, och därav tillgodogöra sig förskottet.

13 §.

Barnbidrag utgår icke för tid, under vilken barn är intaget å allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt.

Barnbidrag, som belöper å tid, under vilken barn är omhändertaget för skyddsuppfostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas, varvid densamma skall beräknas efter de grunder, som angivas i 51 § lagen om fattigvården.

14 §.

Rätt till barnbidrag kan ej överlätas och må förty icke tagas i mät för gäld.

15 §.

Kostnaden för barnbidrag gäldas till tre fjärdedelar av staten och till en fjärdedel av den kommun, vars pensionsnämnd prövat ärendet; dock att, där barnbidrag blivit ökat, den kommun, vars pensionsnämnd prövat ansökan om ökning, skall bidraga med en fjärdedel av ökningen. Är pensionsnämnd gemensam för två eller flera kommuner, avgöres dessa kommuner emellan frågan om betalningsskyldigheten med hänsyn till vederbörandes mantalsskrivningsort vid det tillfälle, då barnbidraget eller ökningen söktes. Minskas barnbidrag, till vilket två eller flera kommuner lämna tillskott, skola dessa kommuners andelar i återstående belopp bestämmas efter förhållandet mellan deras förutvarande tillskott. Varje kommuns tillskott uträknas av pensionsstyrelsen.

16 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den — — —.

Genom denna lag upphäves 43 § lagen om folkpensionering. Utan hinder härav skall dock sådant pensionstillägg för barn, varom ansökan ingivits före ovannämnda dag, utgå enligt vad i sagda lagrum stadgas. Därest barn, för vilket pensionstillägg utgår, erhåller barnbidrag, skall pensionstillägget indragas; och skall härvid iakttagas, att då barnbidrag finnes böra utgå för samma tid, som redan utbetalat pensionstillägg avser, barnbidraget skall minskas med belopp, motsvarande det å berörda tid belöpande pensionsstillägget.

Tilläggsförslag

avseende de ändringar i förslaget till lag om barnbidrag,
vilka betingas av dyrortsgradering.

4 §.

Barnbidrag utgår — — — avlidne mannen.

Har änka — — — mannens död.

Är änka — — — medfört folkpension.

Då änka, — — — indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår med högst nedanstående årliga belopp i olika ortsgrupper:

	Ortsgrupp 1.	Ortsgrupp 2.	Ortsgrupp 3.
för ett barn	240 kronor	300 kronor	360 kronor
» två »	420 »	525 »	630 »
» tre »	600 »	750 »	900 »
och för varje barn däröver ytterligare	120 »	150 »	180 »

Överstiger änkas årsinkomst 600 kronor i ortsgrupp 1, 750 kronor i ortsgrupp 2 och 900 kronor i ortsgrupp 3, minskas ovan angivna barnbidrag med följande belopp:

i ortsgrupp 1 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 600 men ej 900 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 900 kronor;

i ortsgrupp 2 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 750 men ej 1 050 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1 050 kronor; samt

i ortsgrupp 3 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 900 men ej 1 200 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1 200 kronor.

Barnbidrag för änkas barn utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken änkan senast blivit mantalsskriven; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp änkan skall hava tillhört sådan ortsgrupp två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, som ovan sagts, utgår barnbidrag efter den ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken barnet är mantalsskrivet, eller, då änkan har flera barn och dessa äro mantalsskrivna å orter, som hänförs till olika ortsgrupper, efter den billigaste av dessa.

Vistas barn stadigvarande å en ort, som tillhör billigare ortsgrupp än ankans mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande barnbidrag med hänsyn därtill nedsättas.

För tiden — — — om året.

6 §.

Har inkomst, — — — eller minskas.

Flyttar änka till ort i annan ortsgrupp eller överföres den ort, där hon är

mantalsskriven, till annan ortsgrupp, skall barnbidraget jämkas eller bortfalla enligt reglerna för den senare ortsgruppen; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp höjning av barnbidraget må ske endast efter ansökan och med iakttagande av att änkan skall hava tillhört sådan ortsgrupp två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

Befinnes barn, — — — prövas oskäligt.

Änka, för — — — ekonomiska förhållanden. Änka och särskilt förordnad förmyndare vare ock skyldiga att till ordföranden anmäla, om änkan eller barnet mantalsskrives å annan ort än tillförne och denna ort räknas till billigare ortsgrupp än den förra mantalsskrivningsorten, eller om barnets stadigvarande vistelseort eljest utbytes mot en ort, som tillhör billigare ortsgrupp.

7 §.

Har änka — — — om barnbidrag.

Har änka eller särskilt förordnad förmyndare försummat den i 6 § sista stycket stadgade anmälningsskyldigheten i fråga om ändrade ekonomiska förhållanden eller ändrad mantalsskrivnings- eller vistelseort, må, om — — — ovan stadgats.

8 §.

Barnbidrag utgår:

för barn — — — till arbete,

för barn — — — till arbete,

för adoptivbarn — — — äktenskap, samt

för adoptivbarn — — — till arbete.

Har arbetsoförmögen — — — upplöst äktenskap.

Barnbidrag för — — — medfört folkpension.

Då ogift — — — indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår med samma årliga belopp i olika ortsgrupper, som i 4 § angives.

Är den arbetsoförmögne gift och har han tillsammans med sin hustru en årsinkomst, överstigande 900 kronor i ortsgrupp 1, 1 125 kronor i ortsgrupp 2 och 1 350 kronor i ortsgrupp 3, minskas barnbidraget med följande belopp:

i ortsgrupp 1 sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 900 men ej 1 200 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 200 kronor;

i ortsgrupp 2 sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1 125 men ej 1 425 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 425 kronor; samt

i ortsgrupp 3 sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1 350 men ej 1 650 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1 650 kronor.

Är den arbetsoförmögne ogift, franskild eller änkling och har en årsinkomst, överstigande 600 kronor i ortsgrupp 1, 750 kronor i ortsgrupp 2 och 900 kronor i ortsgrupp 3, minskas barnbidraget med följande belopp:

i ortsgrupp 1 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 600 men ej 900 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 900 kronor;

i ortsgrupp 2 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 750 men ej 1 050 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1 050 kronor; samt

i ortsgrupp 3 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 900 men ej 1 200 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1 200 kronor.

Barnbidrag för barn till arbetsoförmögen person, varom i denna paragraf sägs, utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken den arbetsoförmögne senast blivit mantalsskriven; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp den arbetsoförmögne skall hava tillhört sådan ortsgrupp två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, som ovan sagts, utgår barnbidrag efter den ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken barnet är mantalsskrivet, eller, då den arbetsoförmögne har flera barn och dessa äro mantalsskrivna å orter, som hänförs till olika ortsgrupper, efter den billigaste av dessa.

Vistas barn stadigvarande å en ort, som tillhör billigare ortsgrupp än den arbetsoförmögnes mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande barnbidrag med hänsyn därtill nedsättas.

För tiden — — — om året.

Vad i — — — om folkpensionering.

9 §.

Barnbidrag utgår — — — makarna avlidit.

Barnbidraget utgår med högst följande årliga belopp, nämligen 300 kronor i ortsgrupp 1, 360 kronor i ortsgrupp 2 och 420 kronor i ortsgrupp 3.

Barnbidraget utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken barnet senast blivit mantalsskrivet; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp barnet skall hava tillhört sådan ortsgrupp två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

För tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller två år, ökas barnbidraget med ett tilläggsbelopp efter 60 kronor om året.

Har barnet — — — finnes skäligt.

Har barn, — — — skolat utgå.

Vad i — — — denna paragraf.

15 §.

Kostnaden för — — — där barnbidrag blivit efter ansökning ökat, den kommun, vars pensionsnämnd prövat ansökningen, och, där ökningen skett utan ansökning, den kommun, där vederbörande vid ökningen var mantalsskriven, skall bidraga med en fjärdedel av ökningen. Är pensionsnämnd — — — av pensionsstyrelsen.

KAP. 1.

Historik.

Redan den Nya arbetarförsäkringskommittén upptog i sitt år 1893 framlagda förslag till lag angående försäkring för beredande av pension vid varaktig oförmåga till arbete en bestämmelse om barnpensionering med pension å 30 kronor för år till varje minderårigt barn inom äktenskap efter avliden försäkrad man.

I den på detta kommittéförslag grundade regeringsproposition, som förelades 1895 års riksdag, bibehölls bestämmelsen om barnpensionering, ehuru kostnaden härför, som enligt kommitténs förslag skulle åligga arbetstagare och arbetsgivare, överflyttats på staten. Det för frågans behandling av riksdagen tillsatta särskilda utskottet avstyrkte visserligen bifall till propositionen i dess föreliggande form, men hemställde samtidigt om riksdagsskrivelse rörande ny utredning i ämnet samt förordade, att därvid bland annat borde iakttagas, att vid meddelande av bestämmelser rörande uppfostringshjälp åt minderåriga barn avseende fästes även vid de oäkta barnen i de fall, där sådant läte sig göra.

I det nya förslag till pensionsförsäkring, som av Kungl. Maj:t förelades 1898 års riksdag, uteslöts berörda stadgande, enär den vid 1895 års riksdag föreslagna barnpensionen ansetts för liten att fylla det därmed avsedda ändamålet, under det att den beräknade kostnaden därför likväl uppginge till ett ganska betydligt belopp.

Alderdomsförsäkringskommittén upptog frågan om änke- och barnpensionering i sitt år 1912 avgivna betänkande om allmän pensionsförsäkring och anförde bland annat, att för arbetsföra änkor, därest de hade minderåriga barn att försörja, behov av särskilt understöd i många fall måste anses föreligga. Ett genomförande av en barnpensionering till förmån endast för inom äktenskap födda barn syntes kommittén emellertid icke tillfredsställa det behov, som i detta avseende föreläge, enär detta i liknande mån måste anses vara förhanden i fråga om de utom äktenskap födda barnen ävensom beträffande barn till änklings.

Vad en särskild änkepensionering (inbegripande även änklings) beträffar, syntes dess syfte, anförde kommittén vidare, i viss mån vara tillgodosett redan inom ramen av den utav kommittén föreslagna försäkringen. En mera omfattande pensionering av änkor (och änklings) samt ogifta mödrar syntes kommittén visserligen behjärtansvärd, men torde, för att kunna begränsas till en ej alltför hög kostnad, böra i främsta rummet tillgodose det verkliga behovet av understöd. En komplettering av kommitténs förslag i sådan riktning skulle sålunda, i överensstämmelse med förslagets övriga läggning, avse att understödja behövande änkor (och änklings) samt ogifta mödrar med minderåriga barn. Av kostnadsskäl ansåg sig likväl kommittén icke böra framställa något förslag.

En av kommitténs ledamöter, Hjalmar Branting, var i förevarande hänseende skiljaktig från kommitténs majoritet och anförde bland annat:

En änka eller ogift moder (och likaså änking) med barn är på visst sätt, även när hon är arbetsför, utan tvivel invalid i den mening, att en del av hennes arbetskraft måste avses för barnens vård och uppehälle. Denna synpunkt gjordes gällande redan av Nya arbetarförsäkringskommittén, och det skulle vara ett steg tillbaka, om man nu släppte denna viktiga del av invaliditetsfrågan ur sikte. — — — Ur samhällets synpunkt måste det ju för övrigt vara av alldeles särskild vikt att bringa hjälp ej blott åt dem, som hade sitt arbetsliv bakom sig, utan också samtidigt tänka på den generation, som kommer.

Branting ansåg att barnstillägg skulle utgå med högst 75 kronor för varje barn och föreslog därför följande tilläggsstadgande:

För änking, änka eller ogift kvinna med minderåriga barn under 15 år utgör pensionstillägget, därest årsinkomsten icke uppgår till ett belopp av 300 kronor för man och 250 kronor för kvinna jämte 150 kronor för varje sådant barn, hälften av detta belopp, minskat med halva inkomsten. Tillägget utgår i dessa fall, även om varaktig oförmåga till arbete icke är förhanden.

Vid framläggande för 1913 års riksdag av kommitténs förslag anförde departementschefen i fråga om pensionstillägg för barn bland annat att han för sin del ansåge det önskvärt, att särskilt pensionstillägg för barn måtte kunna i vissa fall utgå. Då en självförsörjande änka (änking) eller ogift moder med oförsörjda barn hade större behov av inkomster än en sådan utan barn, men icke i regel härför kunde påräkna högre inkomst av sitt arbete, vore det givetvis ett önskemål, framhöll departementschefen, att staten för de minsta inkomsttagarna här trädde reglerande emellan. Vid närmare granskning av förhållandena ansåg han sig dock för närvarande böra inskränka pensionstillägget för barn till änkor, ogifta mödrar och änkingar, som voro *invalid* enligt förevarande lagförslags mening. Uppenbart vore med avseende å dessa behovet störst. Av kostnadsskäl föreslogs i propositionen en nedsättning i det av Branting föreslagna pensionstillägget från 75 till 60 kronor.

Riksdagens särskilda utskott, som fann det med barnpensioneringen avsedda syftet behjärtansvärt, avstyrkte förslaget om barnpensionering på den grund att åtskilliga av de frågor, som vore mer eller mindre nära förbundna med nu ifrågavarande pensionerings anordnande, ännu icke nått sin lösning i vårt land och delvis icke kunde förutsättas bli lösta förrän i samband med den revision av fattigvårdslagstiftningen, vartill förarbeten påginge.

Efter förslag av pensionsstyrelsen framlade Kungl. Maj:t frågan ånyo för 1918 års riksdag. I propositionen, vilken vann riksdagens bifall, föreslogs införande i pensionsförsäkringslagen av bestämmelser om barnstillägg till invalida änkor, änkingar, ogifta kvinnor och äkta makar. Pensionstillägget bestämdes till 75 kronor för varje barn under 15 år, där årsinkomsten ej översteg för änking 300 kronor, för änka eller ogift kvinna 283 kronor och för äkta makar 583 kronor, samt, där årsinkomsten översteg nämnda belopp, 75 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av den överskjutande årsinkomsten.

Vid 1921 års riksdag utsträcktes pensionsrätten att omfatta även ogift man, som hade adoptivbarn att försörja, och gift invalid man med barn, även om

hustrun icke var invalid. Barntillägget förhöjdes samtidigt till 102 kronor för varje barn.

Efter denna tidpunkt hava inga principiella ändringar av barntilläggsbestämmelserna genomförts. Enligt 6 § pensionsförsäkringslagen utgå för närvarande barntillägg enligt följande grunder:

För pensionsberättigad änking, änka, fränskild make eller ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, ävensom för pensionsberättigad ogift man, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja adoptivbarn under femton år, ökas pensionen, därest årsinkomsten ej uppgår för man till 425 och för kvinna till 400 kronor jämte 170 kronor för varje sådant barn, med särskilt pensionstillägg för barnen. Enahanda rätt tillkommer jämväl äkta makar, av vilka mannen är pensionsberättigad och till arbete varaktigt oförmögen och vilkas sammanlagda årsinkomst ej uppgår till 825 kronor jämte 170 kronor för varje barn. Beloppet av sådant pensionstillägg utgör 102 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 425 kronor för man, 400 kronor för kvinna samt 825 kronor för äkta makar.

Dessutom tillämpas enligt 33 § pensionsförsäkringslagen samma bestämmelser på personer, vilka icke äro berättigade till pensionstillägg, utan i stället erhålla understöd.

Följande statistiska uppgifter må anföras beträffande barntilläggsverksamhetens omfattning och kostnader. Pensionstagarna indelas därvid i följande grupper:

Grupp I: ensamstående kvinnor (änkor, fränskilda, ogifta mödrar).

Grupp II: ensamstående män (änklingar, ogifta män med adoptivbarn).

Grupp III: gifta personer, där antingen båda makarna eller endast mannen äro invalider.

Antalet i kraft varande barntillägg samt antalet understödda barn inom de olika grupperna vid slutet av nedan angivna år framgår av nedanstående tabell.

	Grupp I		Grupp II		Grupp III	
	Antal försörjare	Antal barn	Antal försörjare	Antal barn	Antal försörjare	Antal barn
1930.....	2 340	3 876	315	404	6 857	16 591
1931.....	2 493	4 120	327	463	7 786	18 776
1932.....	2 612	4 263	410	614	8 430	20 382
1933.....	2 705	4 404	461	705	9 475	23 010

Den förefintliga statistiken ger tyvärr icke det exakta antalet änkor med tillhörande barn, som ingå i grupp I. Man torde emellertid (jfr Statistiska utredningar sid. 81) kunna säga, att änkor utgöra cirka 60 procent och deras barn cirka 65 procent av de i grupp I upptagna.

Det genomsnittliga årliga barntilläggsbeloppet, per barn räknat, ligger obetydligt under maximibeloppet, 102 kronor. Det utgör i grupp I omkring 97 kronor, i grupp II omkring 100 kronor och i grupp III omkring 101 kronor.

Den årliga kostnaden för barntilläggsverksamheten (för staten, landstingen och kommunerna sammanlagt) uppgick till följande belopp:

År 1930	2 389 000 kronor
» 1931	2 643 000 »
» 1932	2 920 000 »
» 1933	3 176 000 »
» 1934	3 280 000 »

Redan före 1921 års lagändring och ännu mera senare har ett starkt intresse förefunnits för en utvidgning och förbättring av barnpensioneringen. Sålunda väcktes vid 1919 års riksdag inom andra kammaren en motion åsyftande utredning om understöd av allmänna medel utan fattigvårds verkan åt behövande änkor till underhåll och uppfostran av deras inom äktenskapet födda barn.

I utlåtandet över motionen anförde andra kammarens fjärde tillfälliga utskott:

Utskottet finner för sin del motionärens framställning i hög grad behjärtansvärd. Oemotsägligen föreligger här ett samhällsintresse av betydelsefullaste slag, så visst som statens framtid beror på den omvårdnad och fostran, som kommer det uppväxande släktet till del. Det synes fördenskull vara en tvingande nödvändighet, att staten i detta hänseende, där så behöves, träder hjälpende emellan, och att denna hjälp lämnas icke som en nådegåva, utan som en skyldighet fullgjord i statens eget intresse. Danmark är det enda europeiska land, där sådan änkehjälp förekommer. Den infördes där genom den s. k. Enkebörnsloven av den 29 april 1913. Det torde, särskilt med hänsyn till nu rådande ekonomiska förhållanden, vara av vikt, att en liknande lagstiftning snarast möjligt kommer till stånd även i Sverige. Huruvida ifrågavarande understöd bör ske i form av pensionsförsäkring eller på något annat sätt, är en fråga, som enligt utskottets mening lämpligast bör överlätas åt en blivande utredning att avgöra.

Andra kammaren biföll utskottets hemställan, varemot första kammaren, under återopande av att såväl pensionsstyrelsen som fattigvårdslagstiftningskommittén var för sig redan hade sin uppmärksamhet riktad på frågan, beslöt att icke biträda andra kammarens beslut.

I sitt den 19 april 1921 avgivna betänkande upptog fattigvårdslagstiftningskommittén i sitt förslag till lag om den offentliga barnavården ett stadgande av innehåll, att om änka vore i behov av understöd för barn under 16 år, som hon hade i sin vård eller beredde vård hos annan, och anledning ej föreläge, att barnet borde av barnavårdsnämnden omhändertagas för vård eller skydds-
uppfostran, barnavårdsnämnden skulle lämna henne det bidrag, som krävdes för att hon måtte kunna giva barnet erforderlig vård; dock att vad sålunda sagts ej skulle gälla, om hon ginge i nytt gifte och mannen vore underhållsskyldig mot barnet eller hon levde tillsammans med en man, med vilken hon hade barn.

Liknande bestämmelser om understöd åt barn till andra kategorier ensamstående mödrar föreslogos samtidigt av kommittén.

I Kungl. Maj:ts proposition till 1924 års riksdag med förslag till lag om samhällets barnavård m. m. medtogos emellertid icke bestämmelser av den art, kommittén föreslagit beträffande understöd åt barn till vissa ensamstående mödrar. Vederbörande departementschef ansåg sig ej böra fatta bestämd ståndpunkt till denna fråga. Särskilt med hänsyn till de mycket betydande

kostnader, som det av kommittén framlagda förslagets realiserande skulle kräva, ansåg sig departementschefen förhindrad att då tillstyrka förslagets framläggande för riksdagen.

I sitt yttrande över propositionen framhöll andra lagutskottet, i anledning av en i ämnet väckt motion, att vägande skäl utan tvivel kunde anföras för att understöd utan fattigvårds karaktär bereddes änkor, vilka vore i behov därav för sina barns uppfostran. Utskottet ansåg det önskvärt att en utredning angående möjligheten att medelst en utvidgning av pensionsförsäkringen lösa frågan komme till stånd, varvid jämväl övriga möjliga utvägar för detta betydelsefulla spörsmåls lösande borde komma under övervägande.

Frågan upptogs därefter vid 1924 års riksdag, vilken i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde om utredning angående understöd utan fattigvårds karaktär till änkor, vilka vore i behov därav för sina barns uppfostran.

I anledning av denna riksdagsskrivelse anbefallde Kungl. Maj:t pensionsstyrelsen att verkställa utredning angående möjligheterna att tillgodose detta behov medelst en utvidgning av pensionsförsäkringen. I sitt den 19 oktober 1925 avgivna yttrande i ärendet anförde pensionsstyrelsen bland annat följande:

Styrelsen ställde sig på anförda skäl synnerligen betänksam emot att en utvidgning av den med pensionsförsäkringen förenade understödsverksamheten anlitades som utväg för att på ifrågasatt sätt bereda understöd åt behövande men icke invalida änkor med barn. Styrelsen funne det emellertid synnerligen önskvärt, att hjälp bereddes sådana änkor, utan att denna hjälp finge fattigvårds karaktär. I sådant hänseende erinrade styrelsen dels om de förslag, som framstälts om att kommunala understöd för ifrågavarande ändamål skulle befrias från karaktär av fattigvård, dels om en på detta område i Danmark gällande lagstiftning, varigenom ifrågavarande spörsmål lösts genom statsbidrag till kommunala understöd utan fattigvårds karaktär. En eventuell utredning i ämnet syntes styrelsen jämväl böra omfatta frågan huruvida icke även andra än änkor borde bliva delaktiga av den ifrågasatta understödsverksamheten. Styrelsen funne det vara av stort intresse, att en utredning så snart ske kunde komme till stånd rörande möjligheten av att i samband med en mera genomgripande ändring av avgiftspensionsförsäkringen i densamma inbegripa även barnpensionering i en eller annan form.

Till pensionsstyrelsens utlåtande var fogat ett särskilt uttalande av styrelsens chef med anslutning av två av dess ledamöter.

I detta uttalande erinrades bland annat om att angelägenheten att bereda understöd åt obemedlade eller mindre bemedlade personer, som icke vore invalider men som hade försörjningsplikt gentemot minderåriga barn, kunde lösas dels enligt den rena understödslinjen, varvid kostnaderna uteslutande bestredes av allmänna medel, dels enligt försäkringslinjen som en särskild försäkringsform i nära anslutning till socialförsäkringen, varvid försäkringskostnaderna utginge dels av bidrag från de försäkrade och dels av allmänna medel. I uttalandet framhölls vidare, att spörsmålet om understöd åt dem, vilka hade minderåriga barn att försörja, borde göras till föremål för en fullständig utredning i sammanhang med behandling av förslag rörande ifrågasatt förhöjning av pensionsavgifterna, därvid problemets lösning enligt såväl understödslinjen som försäkringslinjen borde komma under övervägande.

I statsråd den 15 januari 1926 uppdrogs därefter åt pensionsstyrelsen att verkställa utredning rörande möjligheten att i samband med ifrågasatta

ändringar av avgiftspensionsförsäkringen bereda understöd åt obemedlade eller mindre bemedlade personer, vilka hade minderåriga barn att försörja, vid vilken utredning såväl understödslinjen som försäkringslinjen borde komma under övervägande.

Detta utredningsuppdrag resulterade i vissa statistiska utredningar, vilka inom pensionsstyrelsen utfördes under ledning av aktuarierna Askelöf, Jerne-
man och Lindh och vilkas resultat jämte ytterligare utredning av ämnet i form av en av aktuarien Lindh utarbetad promemoria den 16 december 1929 av pensionsstyrelsen överlämnades till Kungl. Maj:t.

Frågan huruvida, utöver vad då ägde rum, understöd i en eller annan form kunde beredas obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn uppdrogs sedermera åt 1928 års pensionsförsäkringskommitté att närmare undersöka. I sitt den 26 april 1934 avgivna betänkande med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen anmälde kommittén, att omförmälda fråga enligt kommitténs mening vore av sådan natur, att bestämmelser i ämnet icke lämpligen borde infogas i den av kommittén föreslagna lagstiftningen utan göras till föremål för särskild utredning.

Direktiven för de sakkunnigas arbete.

I samband med att Kungl. Maj:t den 28 september 1934 bemyndigade statsrådet och chefen för socialdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av angivna spörsmål anförde föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet bland annat följande:

Önskemålet att genom en utvidgning av pensionsförsäkringen bereda obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn en effektivare hjälp än som med nuvarande lagbestämmelser är möjligt har uppmärksamats av 1924 års riksdag, som i olika skrivelser (nr 134 och 245) anhållit om utredning, dels huruvida icke pensionstillägg för barn kunde i en eller annan form utgå även till änka efter enligt pensionsförsäkringslagen pensionsberättigad man, dels på vad sätt och efter vilka grunder understöd utan fattigvårds karaktär kunde beredas änkor, vilka voro i behov därav för sina barns uppföstran.

På grund av Kungl. Maj:ts uppdrag den 15 januari 1926 har pensionsstyrelsen verkställt viss statistisk utredning angående hithörande förhållanden, vilken utredning avgivits den 16 december 1929.

Efter min mening utgör nu berörda spörsmål en betydelsefull angelägenhet. Det synes rimligt, att samhället lämnar ett verksamt stöd åt sådana personer, som äro urständsatta och därförutan på ett tillfredsställande sätt sörja för sina barns uppföstran. Likaledes torde anspråk kunna ställas på samhälleliga hjälpåtgärder i fråga om föräldralösa barn.

Huruvida åtgärder i här angivet syfte böra komma till stånd i anslutning till pensionsförsäkringen eller andra utvägar böra sökas, torde först efter en närmare utredning kunna avgöras. Då denna utredning icke med fördel synes mig kunna komma till utförande på sätt och i den ordning tidigare förutsatts, har jag ansett densamma böra anförtros åt särskilda sakkunniga. För ändamålet torde högst fem sakkunniga böra tillkallas, och böra de sakkunniga beredas tillgång till det material för frågans bedömande, som kan föreligga inom pensionsstyrelsen och pensionsförsäkringskommittén.

KAP. 2.

Översikt av främmande lagstiftning.

De sakkunniga hava låtit utarbета redogörelse för de åtgärder, som i vissa länder vidtagits i och för beredande av pensioner till minderåriga barn, dels där pensionernas finansiering, såsom i Danmark och vissa norska kommuner, helt påvilar det allmänna och där behovet är avgörande för pensionernas utgående, och dels där, såsom i England och vissa andra länder, ett väsentligt försäkringsmoment ingår och pensionerna ifråga beviljas utan behovsprövning.

Danmark.

Den nyare danska lagstiftningen rörande ekonomisk hjälp åt barn har sin utgångspunkt i de utom äktenskap födda barnens behov, som man särskilt från år 1908 sökt tillgodose genom att det allmänna till modern förskotterar det fadern åliggande underhållsbidraget. Vid sådan förskottering överflyttas fordringsrätten till försörjningsbidraget från modern till det allmänna, och det samhällsorgan som handhar denna angelägenhet kan vidtaga mycket stränga åtgärder mot försumliga barnafäder. Enligt denna s. k. alimentationslag utgår bidrag från det allmänna med det belopp, som är avtalet mellan parterna eller är fastställt av vederbörande myndighet, dock högst med ett av socialministern fastställt normalbidrag, vilket bestämmes med hänsyn till vårdkostnaden i ett gott fosterföräldrahem. Kostnaden för barnets försörjning skall enligt lagen fördelas med $\frac{3}{5}$ på barnets fader och $\frac{2}{5}$ på modern. Faderns normalbidrag för barnets underhåll och uppfostran uppgår sålunda till $\frac{3}{5}$ av kostnaden för barnets vård i ett gott fosterföräldrahem. Om barnets fader icke förmår betala förskotterat försörjningsbidrag eller bidraget icke kan uttagas av honom, täckes kostnaden av staten eller under särskilda omständigheter av vederbörande kommun. Om fadern har barnet i sin vård, kan han påfordra att få moderns försörjningsbidrag till sig utbetalat.

Efter det de utom äktenskap födda barnen genom alimentationslagen blivit tillförsäkrade försörjningsbidrag, genomfördes motsvarande lagbestämmelser för barn till fränskilda eller av sina män övergivna hustrur. Det sista ledet i den danska lagstiftningen på detta område var 1913 års lag om bidrag till änkors barn (änkebarnslagen). Dessa skilda lagar reviderades, varvid deras verksamhetsområde gång efter annan utvidgades, till dess de genom 1933 års socialreform uppgingo i Lov om offentlig Forsorg.

Genom denna lag är en änka tillförsäkrad bidrag till underhåll och uppfostran av sina i äktenskap födda eller under äktenskapet adopterade barn. Detta barnbidrag skall utgå med samma belopp, som det för moder med barn utom äktenskap fastställas normalbidraget. Ingår änkan i nytt äktenskap, upphör barnbidraget att utgå. Till föräldralösa barn utgår underhållsbidrag med

lika stort belopp som *hela* den beräknade kostnaden för vård i ett gott fosterföräldrahem.

Normalbidraget till änka med barn och till moder med barn utom äktenskap fastställs av socialministern för en tvåårsperiod i sänder, första gången från den 1 april 1936. För tiden till och med den 31 mars 1936 är normalbidraget fastställt i lagen till följande årliga belopp:

I) i Köpenhamn	kr. 240: —
II) i provinsstäderna och i övriga orter med stadsmässig bebyggelse	» 204: —
III) å landsbygden	» 168: —

För föräldralösa barn uppgå understödsbeloppen i respektive ortsgrupper till 400, 330 och 280 kronor.

Under barnens två första levnadsår höjas understödsbeloppen för såväl änkers barn som föräldralösa barn med $\frac{1}{4}$.

Vid bestämmande av barnbidrag skall hänsyn tagas till ankans inkomst och förmögenhet och inkomsten beräknas på följande sätt. All inkomst vare sig den härrör av eget arbete, varaktigt privat eller allmänt understöd (frånsett understöd, som utgår enligt lagens bestämmelser om barnbidrag till ensamstående försörjare), pension eller förmögenhet, skall medräknas. Finnes förmögenhet skall till avkastningen läggas 5 procent av den samlade förmögenhetens belopp. För vart och ett av ankans barn, som ger rätt till understöd, skall från det sålunda beräknade inkomstbeloppet frändragas 100 kronor. Normalbidraget utgår oförminskat, om den enligt ovanstående beräknade inkomsten uppgår till högst följande belopp:

i ortsgrupp I	kr. 1 400: —
» » II	» 1 200: —
» » III	» 1 000: —

Överstiger inkomsten dessa belopp, skall det sammanlagda maximibidraget för barnen minskas med 60 procent av den överskjutande inkomsten, ett förfaringssätt som ansluter sig till den svenska pensionsförsäkringens principer.

En änka i Köpenhamn med tre barn i åldern mellan 2 och 14 år och en årlig inkomst av 1 700 kronor erhåller följaktligen fullt barnbidrag, 720 kronor per år. Uppgår hennes inkomst till 2 500 kronor, blir det årliga bidraget 240 kronor. Är hennes inkomst 2 900 kronor bortfaller bidraget. En änka bosatt i landsorten med tre barn i samma ålder erhåller vid en inkomst av 1 300 kronor fullt understöd, 504 kronor. Understödet upphör vid en inkomst av 2 140 kronor.

Har ett barn egen inkomst eller förmögenhet, som förslår att till väsentlig del bestrida dess försörjning, kan på barnet fallande understödsbelopp nedsättas till hälften. Detsamma gäller, om den bidragsberättigade änkan endast bär en oväsentlig del av försörjningsbördan för barnet. Bidraget utgår icke om barnet åtnjuter sjukhusvård på det allmännas eller sjukkassas bekostnad.

Tiden för barnunderstödet utgående har i princip bestämts till 18 år. Bidraget skall dock, om icke särskilda omständigheter tala däremot, nedsättas till hälften när barnet fyllt 14 år.

Genom socialreformen har införts möjlighet även för en änking att erhålla barnbidrag, om barnens försörjning på grund av hans egen eller barnens hälso-tillstånd föranleder särskilda svårigheter eller om erforderligt biträde i hemmet är särskilt kostsam eller om andra omständigheter göra hans försörjningsbörda förhållandevis betungande.

Alla ärenden rörande barnunderstöd samt annan social hjälpverksamhet och i viss omfattning även beträffande socialförsäkringsärenden skola inom kommunerna behandlas av det sociala utskottet, som utses genom proportionella val av kommunens representation.

Av kostnaderna för understöd åt barn till änkor eller änklingar eller åt föräldralösa barn bestrider vistelsekommunen (opholdskommunen) $\frac{1}{7}$ och staten $\frac{4}{7}$, varefter de återstående $\frac{2}{7}$ fördelas på landets samtliga kommuner i förhållande till folkmängd, taxerad inkomst och taxeringsvärden för fast egendom.

Då en man eller kvinna erhåller invalid- eller ålderspension från socialförsäkringen, utgår visst barntillägg till hans eller hennes minderåriga barn. Detta barntillägg bortfaller emellertid, om för barnet enligt förut refererade regler barnbidrag utgår av allmänna medel.

Barntillägg till invalider utgår med följande belopp i kronor räknat:

	O r t s g r u p p		
	I	II	III
Till det första barnet	144	120	96
Till varje av följande tre barn	72	60	48
Högsta totala belopp	360	300	240

Norge.

Genom beslut av stadsfullmäktige är i Oslo sedan år 1909 genomförd pensionering för änkor, fränskilda hustrur och ogifta mödrar, som hava hemmavarande minderåriga barn att försörja. Förutom i Oslo har dylik pension införts i Fredriksstad samt i en del landskommuner. Ärenden av ifrågavarande slag handläggas i Oslo av en kommunal pensionsinrättning.

Enligt de av stadsfullmäktige senast i juni 1932 antagna bestämmelserna erhålla i Oslo ensamstående mödrar understöd enligt följande regler.

Försåvitt stadsfullmäktige för varje budgetår beviljat härför erforderliga medel, utgår pension till änkor, separerade och fränskilda hustrur samt ogifta mödrar med hemmavarande barn, under förutsättning

a) att vederbörande moder har hemortsrätt i Oslo;

b) att hon eller hennes man varit bosatt i Oslo under de senaste femton åren före pensionsrättens inträdande, varvid dock pensionsinrättningen, när övriga omständigheter tala härför, kan bortse från kortare avbrott genom uppehåll i andra kommuner;

c) att hon vårdar i sitt hem barn, styvbarn eller adoptivbarn under femton år eller ock sådana barn under sjutton år, som genomgå skola eller fack-

kurs av sådan art, att barnets möjligheter till samtidigt förvärvsarbete härigenom i väsentlig grad nedsättes.

Pension utbetalas icke till moder, som gifter om sig eller som sammanbor med en man, med vilken hon har eller har haft barn.

Rätt till mödrapension tillkommer moder, vilkens egen inkomst jämte sammanlagda inkomsten för hemmavarande barn under 15 år icke överstiger en fri inkomst av 1 000 kronor med tillägg av följande *grundbelopp*:

1 000 kronor	om hon har ett barn
1 400	» » » » två »
1 800	» » » » tre »
2 000	» » » » fyra »
2 300	» » » » fem »

med 200 kronors tillägg för varje ytterligare barn utöver fem. Barn, vars egen inkomst är större än den ökning barnet förorsakar enligt ovanstående beräkningsgrunder, tagas icke i betraktande.

Vid beräkning av inkomst skall i sin helhet medtagas underhållsbidrag, som modern för sig eller sina barn äger att utkräva av barnens fader. Om dylikt bidrag icke är fastställt av vederbörande myndighet eller genom överenskommelse blivit bestämt till sådant belopp, som enligt pensionsinrättningens prövning svarar mot faderns ekonomiska ställning, skall inrättningen vid inkomstberäkningen upptaga ett rimligt belopp. Om underhållsbidraget är fastställt genom myndighets beslut, men bidraget icke av fadern erlägges eller ock betalas oregelbundet, kan modern begära, att bidraget indrives av pensionsinrättningen och icke medräknas i hennes inkomst.

Mödrapensionen uppgår till, om det finns ett barn, 60 procent, två barn 70 procent, tre barn 80 procent och fyra eller flera barn 90 procent av det belopp, varmed hennes inkomst, efter avdrag av den fria inkomsten, 1 000 kronor, understiger ovan angivna grundbelopp. En moder, som har intill 1 000 kronors inkomst, får alltså i mödrapension, om hon har 1 barn 600, 2 barn 980, 3 barn 1 440, 4 barn 1 800, och 5 barn 2 070 kronor. Har hon en inkomst av 1 500 kronor erhåller hon för 1 barn 300, för 2 barn 630, för 3 barn 1 040, för 4 barn 1 350, och för 5 barn 1 620 kronor. Till moder, som på grund av kroppsligt eller själsligt lyte eller varaktig sjukdom eller svaghet eller därför att barnens vård och uppfostran av särskilda orsaker kräva en oproportionerligt stor del av hennes arbetskraft, icke är i stånd att försörja sig, utgår särskild pension på grund av förvärvsoförmåga med 60 procent av det belopp varmed familjens inkomst understiger 1 000 kronor.

Förutom pension åtnjuter modern och hennes pensionsberättigade barn, för så vitt de icke äro medlemmar av sjuk-kassa, fri läkarvård, medicin och sjukhusvård. Avlider pensionsberättigad, utgår begravningshjälp med 150 kronor efter moder och med 100 kronor efter barn.

Finner pensionsinrättningen att en moder, som är berättigad till pension, icke lämnar barnet tillräcklig vård i hemmet eller försummar dess upp-

fostran, kan inrättningen besluta om pensionens indragning eller ock erbjuda modern att på inrättningens bekostnad låta intaga barnet på barnhem eller överlätas till vård i enskilt hem.

Mödrapensionen utgår endast under moderns livstid. Om hon avlider övertager fattigvården barnens försörjning.

Pensionsinrättningen äger bestämma, att pensionen helt eller delvis skall indragas under den tid pensionstagaren är intagen å sinnessjukanstalt, sjukhus eller offentligt vårdhem eller avtjänar fängelsestraff eller tvångsarbete.

Antalet understödda mödrar var den 30 juni 1934 1 404 med 2 163 barn. Av de 1 404 mödrarna voro 665 änkor, 466 separerade och frångångna kvinnor, 79 kvinnor, vilka utan skilsmässa bodde åtskilda från mannen, samt 194 ogifta mödrar. 1 229 pensionstagare hade 1 eller 2 barn, endast 175 hade 3 eller flera barn. Kostnaden för mödrapensioneringen uppgick under budgetåret 1933—1934 till omkring 1 130 000 kronor, vartill kom kostnad för läkarvård m. m. med omkring 100 000 kronor.

England.

Den engelska änke- och barnpensioneringen är intimt inordnad i det sociala försäkringssystemet och i administrativt hänseende förenad med sjuk- och invalidförsäkringen, vilken i sin ursprungliga form infördes år 1911. Till denna försäkring fogades år 1925 en avgiftspensionering för änkor och deras barn samt för föräldralösa barn. Den engelska socialförsäkringen omfattar med vissa undantag — huvudsakligen avseende personer i allmän eller allmännyttig tjänst — löneanställda kroppsarbetare utan inkomstbegränsning samt övriga löneanställda upp till en årlig inkomst av 250 pund.

De förmåner som försäkringen lämnar i fråga om änke- och barnpension utgöras av:

änkepension med 10 sh. per vecka, vilken utbetalas intill dess änkan gifter om sig, avlider eller fyller 70 år, då ålderspension erhålles;

barnpension till änkas barn med 5 sh. per vecka för det första barnet och 3 sh. för vart och ett av de övriga, till dess de fyllt 14 år och, om de fortsätta sin skolgång, till fyllda 16 år; samt

pension till föräldralösa barn intill samma ålder, som är stadgad för barn till änkor, med ett belopp för varje barn av 7 sh. 6 pence per vecka.

Med barn förstås, förutom i äktenskapet födda barn, styvbarn och adoptivbarn, adopterade under de båda makarnas livstid, ävensom illegitima barn till mannen eller hustrun, om de levde tillsammans med mannen vid hans död. Som föräldralöst barn räknas jämväl ett illegitimt barn till änka, som vid hennes död levde tillsammans med henne.

En änka erhåller icke pension, om hon sammanbor med en man under äktenskapliga former. I sådant fall utgår dock barnens pension, liksom även vid moderns omgifte.

Fattigunderstöd medför icke indragning av pension. Om en änka mottager fattigunderstöd och därefter tilldelas pension, som även avser den tid, då dylikt understöd utgick, kunna fattigvårdsmyndigheterna utkräva ersätt-

ning av pensionstagaren, om fattigunderstödet till följd av pensionen skulle hava blivit lägre.

Den pension, som utgår för änkebarn, kan enligt myndigheternas beprövande frångå tillräckligt änkan och utbetalas till barnavårdsmyndighet eller till annan person att användas till barnets förmån. Om genom domstolsutslag ett barn frångåes en änka och lämnas i annan persons vård, utgår samma pension till barnet, som om det vore föräldralöst.

Den 31 mars 1931 voro i England, Skottland och Wales nedan angivet antal personer pensionerade enligt avgiftspensioneringslagens bestämmelser.

	England med Wales	Skottland	Inalles
Änkor.....	541 963	59 668	601 631
Änkebarn	250 742	37 338	288 080
Föräldralösa barn	14 349	2 675	17 024

Tjeckoslovakien.

Socialförsäkringen i detta land omfattar alla personer med arbete i annans tjänst, så vida detta arbete icke har rent tillfällig karaktär. Undantagna äro personer i allmän tjänst samt dessutom privatanställda tjänstemän och bergsmän, för vilka särskilda försäkringsorgan upprättats.

Invalidpension utgår, om den försäkrade erlagt avgift för minst 100 veckor. Rätt till ålderspension inträder från fyllda 65 år. Pensionsbeloppet vid invaliditet och ålderdom utgår med en grundplåt av 550 tjeckiska kronor, och däröver med 20 procent av erlagda avgifter.

Änkepension utgår till änka efter försäkrad man, om hon är invalid eller uppnått 65 års ålder eller har minst två barn under 17 års ålder att försörja. Änkepensionen uppgår till halva det belopp, varmed invalid- eller ålderspension skolat utgå till den avlidne mannen.

Innehavare av invalid- eller ålderspension erhåller för varje barn under 17 år, som han har att försörja, en ökning av sin pension med 10 procent.

För barn under 17 år till avliden försäkrad person utgår, om den ena av föräldrarna är i livet, en barnpension utgörande 20 procent av den avlidnes ålderspension enligt ovan refererade bestämmelser. Äro båda föräldrarna döda, utgör barnpensionen 40 procent av ålderspensionen. Den sammanlagda barnpensionen får dock icke överstiga den nyssnämnda ålderspensionens belopp.

Försäkringen finansieras genom lika avgifter från arbetsgivare och arbetare, jämte ett statsbidrag, som väsentligen syftar att täcka det ovannämnda i pensionerna ingående grundbeloppet.

Frankrike.

Den franska socialförsäkringslagen av år 1930 avser att bereda understöd vid sjukdom, invaliditet, moderskap, ålderdom och dödsfall samt i vissa fall barnförsörjningsbidrag.

Försäkringen är obligatorisk för alla löntagare av bägge könen inom industri, handel, husligt arbete och jordbruk med en årsinkomst icke överstigande 15 000 francs, vilket maximum i städer med mer än 200 000 invånare och i vissa industriområden höjes till 18 000 francs. Om löntagare har barn under 16 års ålder att försörja, höjes inkomstgränsen med 2 000 francs för ett barn, 4 000 francs för två barn och 7 000 francs för tre eller flera barn. Styvbarn, adoptivbarn, fosterbarn samt barn utom äktenskap räknas jämställda med barn inom äktenskap.

Från försäkringen lämnas bland annat följande förmåner.

Alderspension utgår med 40 procent av den försäkrades beräknade inkomst. Har den försäkrade uppfostrat tre barn upp till 16 års ålder, höjes pensionen med 10 procent.

Barnförsörjningsbidrag utgår i form av vissa tillägg till de kontanta understödsbeloppen för sådana försäkringstagare, som ha försörjningsplikt mot barn under 16 år. Dessa tillägg skola för varje barn utgöra:

- a) å sjukpenning eller moderskapsunderstöd 1 franc per dag;
- b) å invalidpension 100 francs per år; samt
- c) å ersättning vid dödsfall 100 francs.

Därest man och hustru samtidigt uppbära understöd, äger blott endera tillgodogöra sig dylikt barntillägg.

Barnpension utgår dels till änka efter försäkringstagare, som efterlämnat minst tre minderåriga barn, dels till barn, som förlorat båda föräldrarna; i förra fallet utgår pension för varje barn utöver det första. Minderårighetsgränsen är här satt till 13 år. Dock kan pension erhållas även för barn i åldern 13—16 år, därest barnet under dessa år fullgör skolgång eller lärlingsutbildning, eller därest det lider av lyte eller obotlig sjukdom och icke åtnjuter fri vård å allmän vårdanstalt. Pensionsbeloppet skall utgöra lägst 120 francs per år.

För jordbruksarbetare gälla i viss mån modifierade bestämmelser.

Försäkringen finansieras utom genom statens bidrag genom lika bidrag från arbetsgivare och arbetare.

KAP. 3.

Allmän motivering.*Inledande synpunkter.*

Vid övervägande av den fråga, de sakkunniga erhållit i uppdrag att utreda, uppställer sig till en början spørgsmålet vilka grupper av behövande barn, som lämpligen böra omfattas av en blivande lagstiftning i detta ämne.

Det är numera en allmänt erkänd uppfattning, att det åligger samhället att ingripa och bistå den enskilde vid iråkad nöd. Vid utövande av denna hjälpverksamhet har särskild uppmärksamhet ägnats barnen, och det har framstått allt klarare, att omvårdnad om dessa är påkallad, förutom av humanitära skäl, av samhällets eget intresse att dana ett livskraftigt släkte. Fattigvården var tidigare den enda hjälpformen. Under de senare årtiondena har emellertid den uppfattningen mer och mer trängt igenom att vissa, genom sina orsaker klart avgränsade understödsbehov böra tillgodoses icke av fattigvården utan genom åtgärder som kunna hänföras till socialförsäkringen eller äga med denna besläktad karaktär.

Genom 1924 års barnavårdslagstiftning har den offentliga barnavården uppdragits åt särskilda kommunala organ, barnavårdsnämnderna. Det tillkommer dessa att följa de inom kommunen rådande förhållandena i avseende å barns och ungdoms vård och uppfostran. Utom i de fall, då barnavårdsnämnderna omhändertaga barn för samhällsvård eller skyddsuppfostran, har emellertid genom denna lagstiftning det allmännas understödsverksamhet beträffande barnen lämnats oförändrad. Övriga hjälpbehövande barn äro således enbart hänvisade till fattigvården, med undantag för barn till vissa arbetsoförmögna personer, som erhålla s. k. barntillägg från den allmänna pensionsförsäkringen. Detta förhållande har sedan länge varit föremål för kritiska erinringar från myndigheter och enskilda. I det allmänna meningsutbytet och genom riksdagsmotioner har sålunda påyrkats, att behövande barn och framförallt föräldralösa barn och barn till änkor skulle beredas försörjning utan fattigvårds karaktär.

Enligt de sakkunnigas mening föreligga behjärtansvärda och väl grundade skäl för genomförande av en sådan reform. Det kan icke förnekas, att huru välordnad och humaniserad fattigvården än är, medför likväl fattigvårdsunderstöd ofta för barnens föräldrar och närstående en känsla av osäkerhet, beroende och mindervärdighet. Dessa omständigheter kunna även inverka på barnens känslö- och tankeliv och giva detta en för framtiden olycklig inriktning. En betydelsefull omständighet är också, att den hjälp, som erhålles genom fattigvården, utgår med så olika belopp i skilda kommuner. Av den i betänkandet lämnade redogörelsen för resultatet av vissa genom de sakkunnigas försorg utförda undersökningar framgår, att de understöd, som av kommunerna lämnas till änkors barn, inom en del kommuner knappast äro

hälften så stora som inom andra. Denna betydande skillnad i understödsbelopp kan icke tillfredsställande förklaras, vare sig såsom härledande av olika levnadskostnader eller av olika ekonomisk bärkraft hos kommunerna, utan måste till viss del bero på olika uppfattning hos fattigvårdsstyrelserna ifråga om vad som kan anses vara skälig hjälp.

För det unga släktets utveckling är utan tvivel föräldrahemmet en faktor av den allra största betydelse. Ett gott föräldrahem, där barnen få växa upp under föräldrarnas vård och fostran, kan icke, även om hemmet är ringa och förhållandena torftiga, ersättas av det bästa barnhem. Ur samhällets synpunkt är det därför av särskild vikt, att det allmännas försörjningsbidrag till minderåriga barn lämnas i sådan form och till sådana belopp, att föräldrarnas förmåga och intresse av att själva vårda och fostra sina barn stödjas och uppmuntras. Det är otvivelaktigt, att den känsla av trygghet och social värdighet, som ett understöd av pensions karaktär till de minderåriga barnen ger en fattig änka, sporrar henne att uppbjuda alla krafter för att kunna hålla samman hemmet och själv vårda sina barn.

Såsom förut framhållits är det ett betydelsefullt allmänt intresse, att samhället särskilt vårdar sig om barnen. Hårt tryckande ekonomiska förhållanden råda i många hem, och talrika familjefäder med små inkomster och många barn befinna sig säkerligen i sådan ställning, att familjen åtminstone tidvis är i behov av hjälp för barnens försörjning. Av flera skäl, icke minst ekonomiska, bör likväl en lagstiftning, som garanterar föräldrar med minderåriga barn ett visst försörjningsbidrag, begränsas till sådana fall, där särskilda omständigheter föreligga, vilka regelmässigt påkalla understöd från det allmänna och klart avgränsa det föreliggande behovet från understödsbehov i allmänhet. Så länge barnens fader, vilken är deras naturlige huvudförsörjare, lever och är arbetsför, bör det i första hand tillkomma honom att draga försorg om barnen. Frågan om samhällelig hjälp utan fattigvårds karaktär i sådana fall, då en arbetsför man icke förmår försörja sina barn, är ett spörsmål som i detta sammanhang icke torde böra upptagas till behandling.

Hjälperksamhetens omfattning.

Det förhållande, som närmast motsvarar förut angivna förutsättning i fråga om särskilt hjälpbehov, torde vara, att båda eller endera av ett barns naturliga försörjare, dess föräldrar, äro döda. Synnerligen beaktansvärda fall finnas dock, då försörjare lever men dennes försörjningsförmåga brister av andra skäl än enbart ekonomiska. Orsakerna härtill kunna vara av olika slag, men de, som närmast torde böra uppmärksammas, äro att barnets huvudförsörjare genom sjukdom eller ålderdom blivit arbetsoförmögen (invalid i pensionsförsäkringslagens mening). De anförda fallen omfatta stora grupper av barn, vilkas läge måste anses vara särskilt behjärtansvärt, och de omständigheter, som föranlett deras nödläge, skilja dem i sådan grad från andra hjälpbehövande barn, att deras särskilda rätt till hjälp av det allmänna torde vara väl motiverad. Dessa fall skilja sig även från vissa andra därigenom att bidraget icke bör medföra återbetalningsskyldighet, enär hjälpbehovet har sin

grund i att barnens naturliga försörjare avlidit eller är ur stånd att fullgöra sin försörjningsplikt.

Annorlunda ställer det sig i de fall, där försörjningspliktiga finnas och äro arbetsdugliga, men där likväl barnens försörjning icke bliver vederbörligen tillgodosedd. Starkast framträdande av dylika fall äro dels sådana, där makarna äro skilda och mannen, ehuru arbetsduglig, icke lämnar erforderligt underhållsbidrag till makarnas barn, och dels sådana, där arbetsduglig fader icke lämnar dylikt bidrag till sina barn utom äktenskap. Under sådana omständigheter är det utan tvivel av behovet påkallat, att det allmänna med hänsyn till barnens bästa träder hjälpende emellan. Då det emellertid är av vikt för samhället, att den enskildes försörjningsplikt icke eftersättes och hans ansvarskänsla gent emot de sina icke undergräves, måste dock, enligt de sakkunnigas mening, samhällets hjälp åt ovannämnda kategorier vara av subsidiär natur och förenad med återkravs rätt från det allmännas sida gent emot den försörjningspliktige. Först när det är ådagalagt, att fadern icke förmår fullgöra sin försörjningsplikt eller försörjningsbidraget icke kan utkrävas, bör alltså bidrag av allmänna medel utgå.

Från dessa utgångspunkter kunna de behövande barn, som böra komma i åtanke vid genomförande av en lagstiftning av förevarande slag, uppdelas i två huvudgrupper. Till den första gruppen hänföras de fall, där understöd bör lämnas utan återbetalningsskyldighet för försörjare, och till den andra de fall, där understöd bör givas subsidiärt och vara förenat med viss återbetalningsskyldighet. Visserligen finnas fall, som kunna betraktas såsom mellanformer mellan de angivna huvudgrupperna, och även i andra hänseenden kunna vissa teoretiska och praktiska svårigheter uppstå vid en sådan uppdelning av de hjälpbehövande. Dessa svårigheter torde dock icke vara av sådan betydelse, att de böra föranleda ett uppgivande av den särskilnad mellan de båda grupper av understödsbehövande, för vilken ovan redogjorts.

Det förslag, som framlägges i detta betänkande, avser den förra av dessa huvudgrupper. Förslaget omfattar alltså barn, vilkas understödsbehov är föranlett av försörjares frånfälle eller invaliditet, och de föreslagna hjälpåtgärderna avse att tillförsäkra dem ett understöd, som icke medför återbetalningsskyldighet. De sakkunniga hava åt detta understöd givit benämningen *barnbidrag*. Frågan om understöd till den senare gruppen av barn torde böra ordnas genom en lagstiftning, som i likhet med den i annat sammanhang refererade danska alimentationslagen överlåter fordringsrätten till faderns försörjningsbidrag på det allmänna. Förslag till en sådan lagstiftning, vilken torde komma att beröra frågor av såväl civilrättslig som offentlighetsrättslig natur, kan emellertid icke framläggas utan ett ingående övervägande av olika därmed förenade spörsmål. De sakkunnigas utredning har därför till en början begränsats till förslag om hjälpåtgärder för föräldralösa barn samt för änkors och invalida försörjares barn. Denna del av utredningen är slutförd. Det har från vederbörligt håll framförts en önskan, att de sakkunniga redan nu skulle framlägga yttrande och förslag i berörda avseende. Ehuru detta varit förenat med betydande olägenheter, helst de sakkunniga ännu

icke varit i tillfälle att taga ställning till det sätt på vilket hjälpbehovet för den andra huvudgruppen barn bör tillgodoses, hava likväl de sakkunniga icke velat undandraga sig att tillmötesgå denna önskan. Till frågan om hjälpåtgärder för den andra huvudgruppen, sålunda för barn till fränskilda makar och för utom äktenskap födda barn, återkomma de sakkunniga i ett senare betänkande.

Till de kategorier av hjälpbehövande barn, som enligt det föregående skola hänföras till den första huvudgruppen och alltså enligt föreliggande förslag böra bliva föremål för lagstiftningsåtgärder, äro att räkna de fall, då endera av föräldrarna avlidit. Hava föräldrarna sammanlevat i äktenskap, innebär faderns fränfalle ofta, icke blott personligt utan även rent ekonomiskt, en sådan katastrof för familjen, att dess levnadsställning helt förändras. I de flesta fall torde det nämligen vara genom mannens arbetskraft, som familjen erhållit sin huvudsakliga försörjning. Såsom redan tidigare framhållits, har också frågan om understöd till behövande änkors barn vid flera tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet, och att ett alldeles särskilt nödläge härvidlag ofta är tillfinnandes, är ett så allmänt känt förhållande, att det icke torde behöva ytterligare framhävas. En lagstiftning om särskilda barnbidrag bör därför i första hand omfatta dessa barn. I de fall, då föräldrarna icke varit gifta — åtminstone då de icke stadigvarande sammanbott — torde i allmänhet faderns fränfalle icke medföra samma ekonomiska omvälvning. Men även under dessa omständigheter förorsakar dödsfallet i regel en ökad försörjningsbörda för modern och en försämring i barnens levnadsförhållanden. En bjudande konsekvens av en lagstiftning, som tillerkänner understöd åt änkors barn, synes därför vara, att även dessa faderlösa barn tillerkännas hjälp av det allmänna. Frågan om formerna för en dylik hjälpverksamhet har emellertid ett nära samband med det förut berörda spörsmålet om understöd till de utom äktenskap födda barnen i allmänhet och bör därför, enligt de sakkunnigas mening, upptagas till reglering i den tillämnade lagstiftningen för den andra huvudgruppen av barn.

Huru stor betydelse ur försörjningssynpunkt, som i ett äktenskap bör tillmätas moderns fränfalle, är däremot en fråga som är betydligt svårare att besvara. Obestriddt är att makans och moderns bortgång ofta medför ekonomiska svårigheter för mannen och barnen, icke blott då hon i livstiden genom förvärvsarbete lämnat tillskott till det gemensamma hushållet, utan även då hennes arbete varit förlagt uteslutande till hemmet. Särskilt värdefullt är givetvis hustruns arbete i hemmet under barnens första uppväxtår. Ur ekonomisk synpunkt kan emellertid hustruns fränfalle i regel icke tillmätas samma betydelse som mannens, och även om en änkling efter hustruns död kan få svårigheter för sina barns vård, torde han i allmänhet kunna anskaffa nödig hjälp i hemmet utan att därför behöva det allmännas stöd. Som ovan framhållits, måste en samhällelig understödsverksamhet av nu ifrågavarande slag inskränkas till sådana fall, där hjälpbehovet i regel är särskilt framträdande, och de överväganden, för vilka nu redogjorts, hava med hänsyn härtill lett de sakkunniga till den uppfattningen att understöd av den karaktär

det här gäller icke bör tillförsäkras barn till arbetsföra änklings. Beträffande denna fråga bör även beaktas, att ett i lag garanterat understöd i vissa fall skulle kunna komma att försvaga faderns eget intresse för barnens försörjning. Ett vida mer bekymmersamt läge än det, vari änklings barn befinna sig, föreligger för de barn utom äktenskap, vilkas moder avlidit. Den svåra och övergivna belägenhet, vari dessa barn ofta försättas genom moderns död, kan väl jämföras med föräldralösa barns ställning, men då det nu är fråga om en rent ekonomisk hjälpverksamhet, och barnets fader, som regelmässigt är den ekonomiskt mest bärkraftige av föräldrarna, antages vara i livet, bör denna fråga ordnas i samband med understöd till utom äktenskap födda barn i allmänhet. På grund härav hava de sakkunniga ansett dessa fall icke böra inbegripas i den nu föreslagna lagstiftningen.

De föräldralösa barnen, vilka äro helt ensamstående i livet, synas framför andra barn berättigade till samhällets skydd och omvårdnad. Det kan dock förefalla tveksamt om dessa barn böra inordnas i nu förevarande lagstiftning. I stor omfattning torde nämligen barnens ekonomiska ställning efter föräldrarnas fränfalle vara så svag att de måste lita till kommunens hjälp för sin försörjning. Föräldrahemmet är upplöst och barnen måste under alla omständigheter omhändertagas av andra. Under sådana förhållanden kan det synas vara utan betydelse för barnen, om de av samhället erhålla sin försörjning genom kommunen eller på annat sätt. Utöver de skäl av psykologisk natur, vilka i det föregående anförts, torde emellertid även andra omständigheter föreligga, som tala för att dessa barn böra komma i åtanke vid genomförande av en lagstiftning om särskilda barnbidrag. Genom förefintligheten av ett bestämt bidrag torde det vara lättare att skaffa barnen goda fosterföräldrahem. Ofta torde det finnas släktingar eller vänner till föräldrarna, som skulle vara villiga bereda barnen tillflykt i sina hem, men vilkas ekonomiska förhållanden icke medgiva detta utan viss ersättning. Skulle kostnaden härför bestridas av kommunen, kan det emellertid befaras att understöden bestämmas till så låga belopp, att omhändertagande av barnen på angivet sätt omöjliggöres. Det bör även beaktas, att i många fall barnbidrag tidigare utgått till sådana barn, då modern varit änka eller fadern till äventyrs invalid, och det skulle för såväl barnen som deras närmaste te sig oförklarligt, varför barnen, när understödsbehovet blivit större än förut, skulle mista sitt barnbidrag och bliva hänvisade till kommunens hjälp.

Förutom försörjares fränfalle hava de sakkunniga som förutsättning för utgående av barnbidrag angivit invaliditet, som drabbat försörjaren. De sakkunniga förutsätta härvid, att barnbidrag endast bör utgå till personer, som erhålla folkpension och äro invalider i folkpensioneringslagens mening. Vad först angår barn inom äktenskap, kunna de skäl, som anförts för barnbidrag då fadern avlidit, sägas motivera sådant bidrag jämväl i de fall, då fadern blivit varaktigt oförmögen till arbete. Detta gäller tydligen icke blott medan äktenskapet består, utan även och i ännu högre grad sedan den invalide mannen blivit änkling. Är å andra sidan mannen arbetsduglig men hustrun invalid, torde visserligen ofta svårigheten att försörja barnen vara

betydande och måhända icke sällan större än för en arbetsduglig änklings, som lättare torde kunna erhålla hjälp i hemmet. Så länge mannen, vilken i regel måste anses såsom huvudförsörjare, är arbetsför, hava emellertid de sakkunniga, ehuru med tvekan, ansett sig icke kunna förorda att barnbidrag i sådana fall skall utgå. I fråga om barn utom äktenskap hava de sakkunniga, såsom ovan framhållits, ansett att dessas hjälpbehov vid faders eller moders frånfälle icke lämpligen bör tillgodoses genom den nu föreslagna lagstiftningen utan i annan ordning, och det finns knappast några skäl att annorlunda behandla de fall, då utomäktenskapliga barn bliva i behov av understöd till följd av faderns eller moderns invaliditet.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga emellertid framhålla, att om den planerade lagstiftningen angående bidrag till fränskilda makars barn och barn utom äktenskap icke skulle komma till stånd, det nu föreliggande förslaget torde böra utvidgas att omfatta jämväl dessa barn i sådana fall då försörjaren är invalid.

Föräldravård och barnbidrag.

Ur synpunkter, som i det föregående anförts, hava de sakkunniga övervägt, huruvida icke barnbidrag borde utgå endast till föräldrar, som vårdade barnen i sina hem. Mödrapensioneringen i Oslo är i stort sett utformad efter denna princip. Genom en sådan begränsning skulle emellertid barnbidrag icke komma att utgå i talrika fall, där trängande behov kunna föreligga, exempelvis då en änka för att skaffa sig utkomst måste taga en anställning, som omöjliggör för henne att behålla barnen hos sig. Den skulle även kunna leda till att föräldrar, som äro olämpliga att vårda barnen, likväl sökte att få behålla dem i det mindre goda hemmet för att komma i åtnjutande av barnbidraget. I andra fall, då det är uppenbart att barnet borde komma i åtnjutande av anstaltsvård, skulle en sådan begränsning kunna motverka åtgärder i sådant syfte.

Även om barnens vistelse hos föräldrarna icke göres till förutsättning för barnbidragets utgående, kunde det dock tänkas att detta gjordes beroende av, att föräldrarna bibehölles vid den rättsliga vårdnaden om barnen. Härigenom skulle vinnas att sambandet mellan föräldrar och barn icke bleve helt avskuret. Enligt de sakkunnigas mening vore likväl därmed föga vunnet. Släppes kravet på att barnen skola vårdas i föräldrarnas hem, synes ur flera synpunkter det enda riktiga vara, att i den nya förordningen samma princip följes, som nu tillämpas beträffande barntillägg enligt pensionsförsäkringslagen, nämligen att barnbidrag utgår utan hänsyn till var barnen vårdas eller vem som har den rättsliga vårdnaden.

En tillämpning av denna regel innebär ingalunda, att barnbidraget skall utbetalas till föräldrarna, även om dessa äro olämpliga att vårda barnen. Till syn över barnens vård åligger barnavårdsnämnd som det tillkommer att i erforderliga fall vidtaga åtgärder för främjande av barnens vård och uppföstran. Barnavårdsnämnd har sålunda skyldighet att inskrida för att förhindra att barnen uppväxa i ett olämpligt hem. För att giva dessa nämnder ökad möj-

lighet att vid behov ingripa föreslå de sakkunniga att, om särskilda skäl föreligga, barnbidraget skall kunna utbetalas till barnavårdsnämnd eller till person, som kan anses vara lämplig att omhänderhava barnens vård och uppfostran.

Försäkrings- eller understödssystem.

Vid behandling av frågan, på vad sätt de medel skola anskaffas, som äro erforderliga för genomförande av en lagstiftning om barnbidrag, hava de sakkunniga övertäkt, om man i vårt land, i likhet med vad förhållandet är i England m. fl. länder, borde grunda barnbidragsverksamheten på ett system med försäkringsavgifter. Enligt vår nya folkpensioneringslag bliva pensionsavgifterna i allmänhet avsevärt förhöjda. Skulle härutöver barnbidragsverksamheten grundas på avgifter, är det att befara, att vissa sociala försäkringsgrenar, vilka ännu icke i vårt land nått erforderlig utbyggnad och vilka måste grundas på avgiftsbetalning, skulle väsentligt förhindras i sin utveckling. Med den utformning socialförsäkringen erhållit i Sverige är alltså, enligt de sakkunnigas mening, på här ifrågavarande område ett på försäkringsavgifter byggt system icke att förorda. De sakkunniga föreslå därför, att de medel, som erfordras för kostnadens täckande, skola, såsom exempelvis i Danmark, utgå i form av anslag från staten och kommunerna.

Barnbidragens storlek.

Enligt pensionsförsäkringslagen utgå för närvarande pensionstillägg för barn till vissa invalider med ett högsta belopp av 102 kronor för varje barn. Att dessa understödsbelopp äro alldeles otillräckliga för barnens försörjning behöver icke närmare motiveras. Mera tveksamt är, huru stor förhöjningen bör vara för att barnbidragen skola anses fylla sitt ändamål. För att erhålla ledning för detta bedömande hava de sakkunniga införskaffat uppgifter från ett antal fattigvårdsstyrelser och barnavårdsnämnder rörande kommunernas kostnader för understödjande och vård av minderåriga barn. Å sid. 83 och följande i den statistiska utredningen lämnas uppgift om resultatet av denna undersökning.

Av tabellen på sid. 84 framgår att beträffande fattigvården användbara uppgifter inkommit från 125 landsbygdskommuner med en sammanlagd befolkning på i runt tal 300 000 personer. Bearbetningen av detta material har givit vid handen, att medelbeloppet av det månatliga fattigvårdsunderstöd, som lämnas änkor med ett barn, för landsbygden i dess helhet kan beräknas uppgå till inemot 20 kronor. Beträffande änka med flera minderåriga barn framgår av undersökningen, att om understödet till första barnet är lågt — mindre än 15 kronor för månad — nedsättning för de följande barnen sällan förekommer, men att en dylik nedsättning är regel, om understödet till det första barnet uppgår till 25 kronor för månad eller däröver. Ligger understödet i fråga mellan 15 och 25 kronor, förekommer nedsättning redan för andra barnet i omkring 40 procent av de observerade kommunerna och först för tredje barnet i omkring 20 procent av fallen, under det att i återstående 40

procent någon nedsättning icke förekommer. I omkring en femtedel av kommunerna utgick ett något högre understöd till späda barn.

I städerna torde medelunderstödet röra sig omkring 20—25 kronor i månaden för första barnet, med i allmänhet omkring 5 kronor lägre understöd för de följande barnen.

Beträffande de ersättningsbelopp, som kommunerna bruka lämna vid utackordering av barn i fosterföräldrahem, framgår av undersökningen att den månatliga kostnaden i medeltal uppgår till något över 20 kronor.

Då de sakkunniga med hänsynstagande bland annat till ovan återgivna resultat av den statistiska utredningen sökt fastställa skäliga belopp för barnbidragen, hava de till en början övervägt, huruvida bidragen böra utgå med lika belopp för barn räknat, oberoende av antalet barn i en familj, eller om någon reduktionsregel bör tillämpas. Som nyss anförts tillämpas en sådan regel inom ett ansenligt antal kommuner, och det synes vara obestriddligt, att i en familj försörjningskostnaden för varje barn blir lägre ju flera barnen äro. De sakkunniga föreslå därför, att barnbidragen skola utgå med visst belopp för ett barn och därefter med proportionellt minskade belopp i den mån barnantalet är större. Då ett barn under sina första levnadsår behöver mera tillsyn än äldre barn och sålunda minskar moderns möjlighet till förvärvsarbete, synes det de sakkunniga skäligt, att barnbidraget utgår med något förhöjt belopp under de två första levnadsåren. Likaledes bör, enligt de sakkunnigas mening, barnbidraget till föräldralösa barn utgå med högre belopp än till andra barn.

En annan fråga är, om barnbidragen skola utgå med lika belopp över hela landet eller efter dyrortsgradering. Lika starka skäl för en dyrortsgradering synas visserligen icke föreligga då det gäller barnbidrag som beträffande tilläggspensioner inom folkpensioneringen, men det är likväl obestriddligt, att en tyngre försörjningsbörda åvilar barnaförsörjare på en dyrare än på en billigare ort. De sakkunniga hava ansett sig böra framlägga ett särskilt tilläggsförslag rörande dyrortsgraderade barnbidrag i anslutning till det förslag rörande dyrortsgraderade folkpensioner, som den 30 november 1935 framlagts av särskilda sakkunniga.

Vid övervägande av ett flertal olika förslag rörande barnbidragens storlek hava de sakkunniga stannat vid att föreslå belopp, som ungefärligen motsvara medeltalet av det månatliga fattigvårdsunderstöd, som av landsbygdskommunerna lämnas för minderåriga barn till änkor. De sakkunniga föreslå sålunda, att barnbidraget för änka med ett barn skall utgöra högst 240 kronor för år, vilket belopp, om dyrortsgradering införes, skall ökas till högst 300 kronor i dyrortsgrupp 2 och till högst 360 kronor i dyrortsgrupp 3. Om bidrag lämnas till flera än ett barn, skola maximibeloppen utgå enligt följande skala:

	Dyrortsgrupp 1		Dyrortsgrupp 2		Dyrortsgrupp 3	
	För barnen tillsammans	Ökning för varje barn	För barnen tillsammans	Ökning för varje barn	För barnen tillsammans	Ökning för varje barn
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
1 barn	240	240	300	300	360	360
2 »	420	180	525	225	630	270
3 »	600	180	750	225	900	270
4 »	720	120	900	150	1 080	180
5 »	840	120	1 050	150	1 260	180
6 »	960	120	1 200	150	1 440	180
O. S. V.						

För föräldralösa barn utgår barnbidraget enligt förslaget med 300 kronor i dyrortsgrupp 1, med 360 kronor i dyrortsgrupp 2 och med 420 kronor i dyrortsgrupp 3.

För de två första åren av barnets levnad ökas de utgående barnbidragen med ett årligt tilläggsbelopp av 60 kronor.

De ovan angivna bidragsbeloppen, vilka avse understöd till barn åt arbetsför änka, kunna måhända synas vara knappt tilltagna, men av ekonomiska och andra skäl anse sig de sakkunniga icke böra föreslå högre belopp. Att barnbidragen för en invalid änka skulle utmätas knappare, vore uppenbarligen obilligt. En sådan änka har visserligen sin folkpension att lita till, men denna är enbart avsedd att täcka hennes egna behov. I samma ställning befinna sig tydligen icke blott övriga ensamstående invalida personer med minderåriga barn, utan även familjer med minderåriga barn, där båda föräldrarna äro invalider. Icke i något av de anförda fallen torde barnbidragen kunna utmätas lägre än när det är fråga om en arbetsför änka. I en familj, där fadern är invalid och modern arbetsför, kan moderns ställning i viss mån anses vara likartad med en änkas. Är mannen intagen på vårdanstalt, är den i förevarande hänseende fullkomligt densamma. Är han hjälplös, men vistas hemma, är hustrun därigenom ofta vida mer hindrad från förvärvsarbete än en arbetsför änka med minderåriga barn, ty den förre har icke blott barnen utan även mannen att vårda. Endast i de fall, då mannen är invalid, men ej hjälplös, kan hustruns ställning vara något fördelaktigare än en änkas; mannen kan nämligen då ofta hava tillsynen över barnen medan hustrun arbetar utom hemmet. De svårare invaliditetsfallen torde emellertid i så stor utsträckning förekomma bland de invalider, som bliva berättigade till barnbidrag, att de sakkunniga ansett sig icke böra föreslå särskilda lägre barnbidragsbelopp för de fall, där mannen är invalid, men ej fullt hjälplös. Snarast borde, i fall av hjälplöshet, ett särskilt vårbidrag böra lämnas. Detta är en fråga, som visserligen är värd att beaktas, särskilt då minderåriga barn förefinnas, men som har för stor räckvidd för att bringas till lösning i detta sammanhang.

Vid avvägning av storleken av de inkomstbelopp, som vid beräkning av

barnbidraget icke böra verka minskande på detsamma, hava de sakkunniga likaledes utgått från en arbetsför änkas förhållanden. De sakkunniga hava därvid ansett, att en sådan änkas existensminimum bör upptagas något rikligare än vad fallet är, då det gäller att tilldela folkpension åt invalider eller åldringar utan hänsyn till förekomsten av barn. I stället för den övre inkomstgräns av 450 kronor, som enligt folkpensioneringslagen gäller för rätt till tilläggspension, vilken gräns kan betraktas som ett dylikt existensminimum, hava de sakkunniga tänkt sig att en årsinkomst av högst 600 kronor för en arbetsför änka icke skulle verka minskande på barnbidrag för hennes barn. Man synes nämligen böra beakta, att en sådan änka både i fråga om kläder och föda kräver mera än en invalid eller åldrig person.

Att för invalida änkor eller övriga ensamstående invalida personer med minderåriga barn uppställa andra regler i detta avseende än för arbetsföra änkor synes icke vara görligt, då särskilt beträffande änkor det ofta är omöjligt att draga en bestämd gräns mellan arbetsföra och invalider.

För familjer med minderåriga barn, där mannen är invalid men hustrun arbetsför, är enligt pensionsförsäkringslagen den övre inkomstgränsen för erhållande av oavkortade barntillägg i det närmaste dubbelt så hög som för en ensamstående person. De sakkunniga hava ansett sig icke kunna förorda en sådan regel beträffande barnpensioneringen, detta särskilt med hänsyn till att den del av levnadskostnaderna, som utgöres av hyra för bostad, ingalunda behöver vara dubbelt så hög för två makar med minderåriga barn som för en ensamstående person i samma ställning. Det inkomstbelopp, vars förefintlighet icke skulle verka minskande på barnbidragen, har sålunda ansetts skäligen kunna sättas till högst 900 kronor för äkta makar, där antingen endast mannen är invalid eller detta är förhållandet jämväl med hustrun.

Den höjda uppskattningen av inkomst av kapital och fastighet, som stadgas i 7 § tredje stycket folkpensioneringslagen, hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå skola tillämpas även i fråga om försörjares inkomst vid beräkning av barnbidrag.

Detsamma gäller de särskilda privilegierade inkomster, vilka avses i 7 § första stycket samma lag.

Enligt folkpensioneringslagen skall tilläggspensionen minskas med sju tiondelar av den beräknade inkomst, som överstiger 100 kronor. Beträffande barnbidragen kunna de avdragsregler som uppställas, icke, såsom inom folkpensioneringen, hava någon betydelse för att befrämja intresset av sparande för ålderdomen, men väl för att påverka de arbetsföra ankornas eller hustrurnas intresse att genom förvärvsarbete bereda de sina försörjning. Ur sistnämnda viktiga synpunkt kan den angivna regeln åtminstone beträffande lägre inkomster synas väl sträng och det kan ifrågasättas, huruvida icke en mildare avdragsregel i sådana fall borde uppställas för barnbidragen. Vid övervägande av denna fråga hava de sakkunniga likväl stannat vid att föreslå en liknande avdragsregel som den för tilläggspensioner gällande. Det kan nämligen icke vara lämpligt, att olika avdragsregler gälla för de båda understödsformerna, då ett betydande antal invalider med tilläggspensioner även

erhålla barntillägg. Det bör även bemärkas, att de inkomstbelopp, som vid barnbidragens beräkning icke skola verka minskande, äro mångdubbelt högre än motsvarande inkomstbelopp inom folkpensioneringen, och de äro så pass stora, att de på landsbygden i allmänhet torde någorlunda motsvara en arbetsför änkas existensminimum. De skäl, som kunna anföras för vare sig en välvilligare avdragsregel eller för denna regel själv, kunna därför knappast tillmätas giltighet beträffande inkomster, vilka mera avsevärt överstiga denna gräns. De sakkunniga föreslå alltså, att intill ett inkomstbelopp, som med 300 kronor överstiger 600 kronor för en änka och 900 kronor för äkta makar, sju tiondelar av inkomsten över nämnda gränser skall avdragas från barnbidragen och att för den del av inkomsten, som överstiger för en änka 900 och för äkta makar 1 200 kronor, barnbidraget skall minskas med inkomstens hela belopp. Genom denna ytterligare begränsning åstadkommes, att barnbidrag icke komma att utgå till föräldrar då deras inkomster äro jämförelsevis goda.

I det föregående hava endast de inkomster avsetts, som tillkomma försörjaren. Hava barnen inkomst, anse de sakkunniga, att barnbidraget i princip bör minskas med hela det ifrågavarande inkomstbeloppet, såvida icke detta härrör av barnens eget arbete, till vilken art av inkomst hänsyn skäligen icke bör tagas.

Av följande tabell framgå de barnbidragsbelopp, som i ortsgrupp 1 skola utgå vid angivna årsinkomst för barn till ensamstående försörjare och till äkta makar.

Årsinkomst: kr.	Barnbidragens belopp, kronor					
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 barn	6 barn
Ensamstående person:						
0—600.....	240	420	600	720	840	960
700.....	170	350	530	650	770	890
800.....	100	280	460	580	700	820
900.....	30	210	390	510	630	750
1 000.....	—	110	290	410	530	650
1 100.....	—	10	190	310	430	550
1 200.....	—	—	90	210	330	450
1 300.....	—	—	—	110	230	350
1 400.....	—	—	—	10	130	250
1 500.....	—	—	—	—	30	150
1 600.....	—	—	—	—	—	50
Två makar:						
0—900.....	240	420	600	720	840	960
1 000.....	170	350	530	650	770	890
1 100.....	100	280	460	580	700	820
1 200.....	30	210	390	510	630	750
1 300.....	—	110	290	410	530	650
1 400.....	—	10	190	310	430	550
1 500.....	—	—	90	210	330	450
1 600.....	—	—	—	110	230	350
1 700.....	—	—	—	10	130	250
1 800.....	—	—	—	—	30	150
1 900.....	—	—	—	—	—	50

Barnbidragsverksamhetens organisation.

Som av det föregående framgått hava reglerna för barnbidrags utgående utformats i anslutning till bestämmelserna om folkpensionering, särskilt i fråga om uppskattningen av de sökandes inkomster. Med hänsyn i främsta rummet härtill hava de sakkunniga funnit det lämpligast, att barnbidragsverksamheten omhänderhaves av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna med biträde av styrelsens ombud. Att skapa en ny organisation för ändamålet anse de sakkunniga uteslutet ur såväl ekonomiska som organisatoriska synpunkter, och de enda möjligheter, som då kunde övervägas, förutom den föreslagna, vore att såsom kommunalt organ anlita barnavårdsnämnderna eller att skapa någon form av arbetsgemenskap mellan dessa och pensionsnämnderna. Det kunde visserligen synas önskvärt att för barnbidragsverksamheten anlita den speciella sakkunskap, som finnes representerad hos barnavårdsnämnderna, men de sakkunniga hava likväl icke ansett detta erforderligt med hänsyn till den utformning, som de föreslagna bestämmelserna erhållit. Pensionsnämnderna torde vara väl skickade att handhava barnbidragsverksamheten, och den enda mera vägande invändning, som enligt de sakkunnigas mening kunde riktas mot en sådan anordning, nämligen att det ofta förflyter ganska lång tid mellan pensionsnämndernas sammanträden, bör lämpligen kunna undanröjas genom en ändring i för dem gällande instruktion. Därtill kommer, att denna olägenhet i väsentlig mån kan motverkas genom den i förslaget förutsatta möjligheten till kommunal förskottering av barnbidrag.

Kostnaderna för barnbidragen.

Vid de utförda kostnadsberäkningarna hava de årliga kostnaderna för barnbidragsverksamheten uppskattats dels med utgångspunkt från de sakkunnigas förslag, vilket i det följande betecknas med alternativ A, dels efter ett alternativ B, i vilket samtliga inkomstgränser i förslaget sänkts med 150 kronor. För en änka skulle efter detta alternativ i lägsta dyrortsgrupp den högsta inkomst, vilken icke föranledde minskning i barnbidraget, uppgå till 450 kronor, vilket belopp sammanfaller med den övre inkomstgränsen för åtnjutande av tilläggspension enligt folkpensioneringslagen. Enligt berörda kostnadsberäkningar uppskattas den årliga kostnaden, utan dyrortsgradering, enligt alternativ A till 15:s och enligt alternativ B till 15·2 miljoner kronor för budgetåret 1937/1938. Vid införande av den ovannämnda dyrortsgraderingen beräknas kostnaderna för båda alternativen komma att ökas med 1·8 miljon kronor. Hela kostnaden för reformens genomförande skulle sålunda med dyrortsgruppering uppgå till 17·6 miljoner kronor för alternativ A och 17·0 miljoner kronor för alternativ B.

För att erhålla en föreställning om kommunernas nuvarande kostnader för understöd åt barn till änkor och åt föräldralösa barn hava de sakkunniga låtit verkställa en utredning, för vilken lämnas redogörelse å sid. 87 och följande sidor. Enligt de utförda beräkningarna torde kommunernas årliga kostnader för detta understödsbehov vid den ovan avsedda tidpunkten kunna uppskattas till omkring 3·2 miljoner kronor. Då den beräknade kostnaden för barnbidrag

till änkors barn och föräldralösa barn utan dyrortsgradering uppgår till 9·3 miljoner kronor och med dyrortsgradering till 10·6 miljoner kronor, utgöra kommunernas kostnader för understöd till dessa barn sålunda avsevärt mera än en fjärdedel av totalkostnaden. Detta gäller såväl för landsbygden som för städerna.

I fråga om den inverkan på fattigvårds- och barnavårdskostnader, som en höjning av de nuvarande enligt pensionsförsäkringslagen utgående barntilläggen till invalidernas barn kan komma att medföra, har ingen statistisk utredning ansetts böra företagas. Enligt de sakkunnigas mening kan man emellertid antaga, att med dessa låga barntillägg fattigvård i ett mycket stort antal fall måste lämnas och att ett genomförande av de högre barnbidragen, som föreslås av de sakkunniga, helt säkert skall komma att medföra en avsevärd lättnad i kommunernas utgifter.

På grund av den lättnad i kommunernas fattigvårds- och barnavårdskostnader, som ett genomförande av de föreslagna barnbidragen kommer att medföra för kommunerna och även av andra skäl, föreslås de sakkunniga att kostnaderna för barnbidragen skall täckas med tre fjärdedelar av staten och en fjärdedel av kommunerna. Med en sådan kostnadsfördelning beräknas statens och kommunernas årliga kostnader för barnbidragen komma att uppgå till följande belopp.

	Staten	Kommunerna
	Milj. kronor	
<i>Alternativ A:</i>		
utan dyrortsgradering	11·9	3·9
med »	13·2	4·4
<i>Alternativ B:</i>		
utan dyrortsgradering	11·4	3·8
med »	12·8	4·2

Statens kostnader för utgående barntillägg uppgingo år 1935 till omkring 2·4 miljoner kronor och kunna, om de nuvarande barntilläggsbestämmelserna bibehållas oförändrade, under budgetåret 1937/1938 beräknas belöpa sig till omkring 2·2 miljoner kronor.

Ett genomförande av de sakkunnigas förslag beräknas sålunda komma att medföra en ökning i statens kostnader för berörda budgetår av i runt tal, utan dyrortsgradering enligt alternativ A 9·7 miljoner kronor och alternativ B 9·2 miljoner kronor, samt med dyrortsgradering 11·0 miljoner kronor respektive 10·6 miljoner kronor.

KAP. 4.

Kostnadsberäkningar.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle barnbidrag utgå med följande högsta belopp:

för 1 barn	240 kronor per år		
» 2 »	420	»	»
» 3 »	600	»	»
» 4 »	720	»	»
» 5 »	840	»	»

med en ökning av 120 kronor för varje ytterligare barn. Enligt det alternativa förslaget A skulle härifrån, om det rör sig om ensamstående personer med minderåriga barn, dragas 70 procent av inkomsten, i den mån den överstiger 600 men ej 900 kronor, samt hela inkomsten i den mån den överstiger 900 kronor. Enligt det alternativa förslaget B sänkas dessa inkomstgränser med 150 kronor till 450, respektive 750 kronor.

För äkta makar utgöra inkomstgränserna enligt alternativ A 900, respektive 1 200 kronor och enligt alternativ B 675, respektive 975 kronor.

Barnbidrag till änkors barn.

Ur den statistiska redogörelsen framgår för de olika ortsgrupperna sannolikheten $f(i)$ för att en änka oberoende av barnantalet har en inkomst under i kronor per år. På 1 000 änkor med n barn falla då 1 000 $f(i)$ änkor med en inkomst under i kronor. Deras sammanlagda inkomst må betecknas med 1 000 $g(i)$ kronor.

Låt I_n vara den inkomst intill vilken barnbidrag utgår för en änka med n barn. Denna inkomstgräns återfinna vi för de båda alternativen A och B och för olika barnantal i redogörelsen för de statistiska undersökningarna, sid. 00. Till en början behandlas alternativ A.

Låt P_n vara det ovan angivna högsta barnbidragsbeloppet för en änka med n barn. Finge alla sådana änkor fullt barnbidrag, bleve för 1 000 änkor kostnaden

$$P_n \cdot 1\,000 f(I_n) \text{ kronor.}$$

Nu skall emellertid 70 procent av inkomsten avdragas, i den mån denna överstiger 600 kronor.

Antalet personer med inkomst över 600 men under I_n kronor är per 1 000 änkor

$$1\,000 f(I_n) - 1\,000 f(600)$$

Den totala inkomsten för dessa änkor är

$$1\,000 g(I_n) - 1\,000 g(600)$$

och det belopp, varmed den samma överskjuter 600 kronor för varje sådan person är

$$1\,000\,g(I_n) - 1\,000\,g(600) - 600[1\,000\,f(I_n) - 1\,000\,f(600)];$$

avdraget är 70 procent av detta belopp.

För personer med en inkomst över 900 men under I_n kronor, villas antal (på 1 000 änkor med n barn) är

$$1\,000\,f(I_n) - 1\,000\,f(900)$$

skulle ytterligare 30 procent av inkomsten utöver 900 kronor avdragas. Således erhålles ett ytterligare avdrag av 30 procent å

$$1\,000\,g(I_n) - 1\,000\,g(900) - 900[1\,000\,f(I_n) - 1\,000\,f(900)]$$

På änka med n minderåriga barn blir sålunda efter sammanräkning barnbidragskostnaden

$$(P_n + 690)f(I_n) - g(I_n) - 0.7[600f(600) - g(600)] \\ - 0.3[900f(900) - g(900)]$$

Om inkomsten är större än 900 kronor är barnbidraget för en änka med n barn

$$P_n - 0.7(i - 600) - 0.3(i - 900) \\ = P_n - i - 690 \text{ kronor.}$$

Sättes $i = I_n$ kronor, är barnbidraget = 0, varav slutes, att $I_n = P_n + 690$ kronor.

Sättes nu i den ovanstående formeln $i f(i) - g(i) = F(i)$

erhålles som uttryck för barnbidragskostnaden, per änka med n barn räknat

$$F(I_n) - [0.7 F(600) + 0.3 F(900)] \text{ kronor.}$$

I alternativ B blir formeln

$$F(I_n) - [0.7 F(450) + 0.3 F(750)] \text{ kronor.}$$

$$\text{Man har } g(I) = \int_0^I i df(i)$$

$$\text{Härav följer } F(I) = If(I) - g(I) = \int_0^I f(i) di$$

Begagnas den i den statistiska utredningen införda utjämningen

$$f(i) = 1 - C \cdot 10^{-\frac{ki}{100}}$$

inses, att $F(i)$, inom det inkomstintervall, där utjämningen ifråga kan användas, endast med en konstant skiljer sig från

$$i - Af(i)$$

där A för de olika ortsgrupperna har följande värden (1930 års inkomster reducerade med 15 procent)

Stockholm	1 757
Göteborg	1 039

Övriga städer

Grupp 1—2	1 055
» 3—4	919
Landsbygden	740

Med ledning härav beräknas per änka med n barn barnbidragskostnaden i de olika ortsgrupperna.

Antal barn	Stockholm	Göteborg	Övriga städer		Landsbygden
			Grupp 1—2	Grupp 3—4	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Alternativ A.</i>					
1.....	86	102	117	135	183
2.....	186	200	225	256	334
3.....	256	313	344	387	490
4.....	320	393	429	480	597
5.....	389	478	518	575	706
6.....	—	567	609	675	817
<i>Alternativ B.</i>					
1.....	72	81	99	117	171
2.....	143	168	195	227	314
3.....	225	269	306	350	465
4.....	285	343	385	437	570
5.....	349	422	469	529	676
6.....	—	506	556	623	785

Härur kan sedan, med användning av de i den statistiska utredningen, sid. 70 och 72, anförda frekvenserna för änkor med olika barnantal, samt de sid. 68 och 69 givna siffrorna för antalet änkor med minderåriga barn i de olika ortsgrupperna, uträknas det årliga barnbidragsbeloppet för den 31 december 1930, dock med den reduktion av inkomsterna (15 procent), som ansetts erforderlig till följd av den sänkta inkomstnivån.

	Alternativ A			Alternativ B		
	Understödda		Kostnad 1 000-tal kronor	Understödda		Kostnad 1 000-tal kronor
	Änkor	Barn		Änkor	Barn	
Stockholm	890	1 350	249	790	1 200	212
Göteborg	720	1 230	212	630	1 100	176
Övriga städer:						
Grupp 1—2	2 050	3 750	660	1 850	3 420	574
» 3—4	2 070	3 850	688	1 890	3 570	612
Städerna	5 730	10 180	1 809	5 160	9 290	1 574
Landsbygden	17 760	36 300	6 840	17 020	35 040	6 462
Inalles	23 490	46 480	8 649	22 180	44 330	8 036

Nu måste man emellertid räkna med en icke oväsentlig nedgång i antalet änkebarn från 1930 års till 1937 års utgång. Antalet födelser ha nämligen oavbrutet sjunkit.

I de statistiska utredningarna, sid. 73, har antalet änkebarn vid 1930 års utgång givits efter födelseår, dels i absoluta tal och dels i procent av de året i fråga i äktenskap födda barnen. Det framgår av denna uppställning — och ännu klarare, om den framställes grafiskt — att om man utgår från det sätt, på vilket procenttalen växa, om man från 1930 går tillbaka i tiden, de procenttal som svara mot åren före 1918 äro större, än vad man skulle kunnat vänta, och att tillväxten är utpräglad stark, då man från år 1921 går tillbaka till 1918. För tiden före 1918 är däremot tillväxten i genomsnitt ungefär densamma, som under perioden efter 1921 (från 1930 tillbaka i tiden räknat). Detta förhållande torde knappast kunna tillskrivas annan orsak än den starka överdödlighet, som spanska sjukan framkallade bland personer i den kraftigaste åldern och vilken bör ha orsakat en icke oansenlig tillväxt i antalet änkor med minderåriga barn. Det synes de sakkunniga tillåtet att vid uppskattningen av antalet änkebarn vid 1937 års utgång söka eliminera denna överdödlighet och använda procentsatser, som mera direkt ansluta sig till dem, som erhållits för åren efter den spanska sjukan. De sakkunniga hava därför ansett rimligt att minska procentsatserna för de fyra äldsta åldrarna med 0.5. Härigenom erhålles vid 1937 års utgång ett antal änkebarn av i runt tal 48 000, vilket betyder en nedgång från 1930 års slut av något över 17 procent. För vinnande av ökad säkerhet har i det följande räknats med en nedgång av endast 15 procent.

Vid beräkningen av antalet änkebarn har således hänsyn tagits endast till den minskade nativiteten och till bortfallet av spanska sjukans efterverkningar. Nedgången i dödlighet för vuxna personer — här närmast män — vilken torde få tillmätas större betydelse än den samtidigt pågående minskningen i barnens dödlighet, har ej tagits i beräkning, utan ha de sakkunniga låtit barnens och fädernas minskade dödlighet få kompensera varandra.

Antalet änkebarn vid 1937 års utgång har alltså beräknats minskat med 15 procent i förhållande till antalet vid 1930 års utgång. Det gäller att utreda, huru detta förhållande inverkar på kostnaden för barnpensioneringen.

Vore nedgången i antalet barn förenad med en lika stor nedgång i antalet änkor, skulle kostnadsnedsättningen kunna antagas vara 16 procent, ty då skulle de relativa antalen änkor med olika antal barn kunna antagas oförändrade. Nu är det emellertid sannolikt, att såväl antalet änkor som antalet barn per änka äro i sjunkande, men barnantalen torde dock sjunka i hastigare tempo. Detta medför tydligen en ökning i kostnaden för barnbidraget per änka räknat, då det genomsnittliga barnbidraget ökas med minskat barnantal per änka. Det föreföll omöjligt att komma fram till en uppskattning av kostnadsnedsättningen utan konstlade antaganden om förskjutningarna i ankornas och barnens inbördes antal, men det visade sig slutligen framkomligt, att genom vissa överväganden erhålla praktiskt användbara värden på kostnadsnedsättningens minsta omfattning.

Det torde sålunda vara lämpligt att för Stockholm och Göteborg räkna med en kostnadsnedsättning av 13, för övriga städer med 12 och för landsbygden med 11 procent.

Man kan även med säkerhet förvänta att den relativa fördelningen av Sveriges folkmängd mellan städer och landsbygd mellan 1930 års och 1937 års utgång skall hava i viss mån förskjutit sig. De smärre korrekationer, som med anledning härav erfordras, hava de sakkunniga infört samtidigt med den ovannämnda kostnadsnedsättningen till följd av nativitetsminskningen.

Siffrorna för de vid 1937 års utgång gällande barnbidragens årsbelopp, under förutsättning att samtliga därtill berättigade sökt och erhållit barnbidrag, skulle då ställa sig som följer, i 1 000-tal kronor räknat:

	Alternativ A	Alternativ B
Stockholm	229	194
Göteborg	195	162
Övriga städer:		
Grupp 1—2	625	541
» 3—4	649	578
Städer	1 698	1 475
Landsbygd	5 893	5 568
Inalles	7 591	7 043

De sålunda funna beloppen motsvara tydligen årskostnaden för budgetåret 1937/1938.

Det är emellertid en grupp av änkebarn, till vilka ännu icke hänsyn tagits vid de sakkunnigas beräkningar, nämligen de av barnavårdsnämnd omhändertagna dylika barn, som ej äro skrivna hos modern. Dessa torde, enligt vad som framgår av de statistiska utredningarna, kunna vid 1930 års utgång uppskattas till omkring 2 000. Man torde alltid få räkna med, att deras ekonomiska villkor äro sådana, att högsta barnbidrag bör utgå. Detta bidrag torde kunna uppskattas till följande genomsnittliga belopp per barn räknat

Stockholm	kr. 220
Göteborg	» 215
Övriga städer	» 210
Landsbygden.....	» 204

Med ledning av i den statistiska redogörelsen lämnade siffror skulle kostnaderna, sedan en nedsättning av 10 procent gjorts i anledning av nedgången i antalet änkebarn från 1930 års till 1937 års utgång, bliva följande i 1 000-tal kronor räknat:

Stockholm	19
Göteborg	13
Övriga städer	61
Landsbygden.....	<u>276</u>
Inalles	369

Beloppet torde kunna sättas lika för alternativen A och B.

Barn under två år.

För barn under 2 år skulle enligt förslaget utgå ett tilläggsbelopp av 60 kronor. Antalet barn under 2 år utgjorde vid 1930 års slut, i procent av hela antalet änkebarn

Stockholm	1·1
Göteborg	2·9
Övriga städer:	
Grupp 1—2	1·9
» 3—4	2·1
Landsbygden	2·1

Årskostnaden torde sålunda kunna beräknas till omkring 60 000 kronor.

Totalkostnad för barnbidrag till änkors barn.

Den totala kostnaden för barnbidrag till änkors barn torde alltså kunna uppskattas till följande belopp för budgetåret 1937—1938:

	Alternativ A milj. kr.	Alternativ B milj. kr.
Änkebarn:		
skrivna hos änkan	7·59	7·04
omhändertagna av barnavårdsnämnd och skrivna annorstädes	0·37	0·37
Tilläggsbelopp för barn under 2 år	0·06	0·06
Inalles	8·02	7·47

Antalet understödda barn skulle vid 1937 års utgång kunna beräknas till omkring 41 000 enligt alternativ A och 39 000 enligt alternativ B. Antalet understödda änkor torde få uppskattas till 20 à 21 000.

Kostnadsberäkning för bidrag åt barn till invalida personer, änkor frånräknade.

I de statistiska utredningarna sid. 81 lämnas uppgift å fördelningen efter olika barnantal bland de personer, som åtnjuta barntillägg från pensionsstyrelsen enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Som redan där framhållits, borde för dylika personer genomgående räknas med högsta barnbidragsbelopp.

På de personer, vilka den 1 oktober 1935 innehade barntillägg, belöpte följande kostnader vid en ökning av barnbidragen till här ovan föreslagna belopp:

	1 000-tal kr.
Ensamstående kvinnor:	
Ogifta	272
Frånskilda	62
Ensamstående män	218
Äkta makar	4 364
Inalles	4 916

Dessa siffror skola enligt den statistiska utredningen, sid. 82, först höjas med 15 procent för att samtliga bidragsberättigade, således även dem som ännu icke sökt barntillägg, skola bliva inräknade. Därefter korrigeras siffrorna med anledning därav, att rätten till bidrag utsträckts till 16 års ålder.

Enligt de statistiska utredningarna skulle den totala förhöjningen bliva

	%
Ogifta kvinnor	30·0
Franskilda kvinnor	44·9
Ensamstående män	38·0
Äkta makar	30·5

Understödkostnaderna skulle sålunda bliva:

	1 000-tal kr.
Ensamstående kvinnor:	
Ogifta	354
Franskilda	90
Ensamstående män	301
Äkta makar	5 695
Inalles	6 440

Antalet understödda barn torde kunna uppskattas till 33- à 34 000.

Härtill skulle så komma det extra tilläggsbidraget för barn under 2 års ålder. Det torde röra sig om cirka 800 barn; understödkostnaden torde sålunda uppgå till i runt tal 50 000 kronor. Hela kostnaden för barnbidrag till invalida personer, frånräknat änkorna, skulle alltså uppgå till 6·49 miljoner kronor.

Skulle alternativ B komma till användning, torde någon nedsättning i detta belopp kunna äga rum, sannolikt med omkring 100 000 kronor.

Föräldralösa barn.

I den statistiska utredningen sid. 92 har från olika utgångspunkter antalet dylika barn vid 1937 års utgång uppskattats till omkring 4 500. Utgår högsta bidragsbelopp, 300 kronor per år, till samtliga sådana barn, skulle alltså den årliga kostnaden bliva 1 350 000 kronor. I en del fall får man dock antaga att någon nedsättning kommer att äga rum på grund av innehavd förmögenhet. Det torde dock icke vara lämpligt att uppskatta kostnaden till lägre belopp än i runt tal 1·3 miljoner kronor.

Totalkostnaden för barnbidrag.

Sammanfattas det ovan sagda skulle alltså kostnaden för budgetåret 1937/1938 kunna uppskattas till följande belopp:

	Alternativ A milj. kr.	Alternativ B milj. kr.
Änkor	8·0	7·5
Invalida personer	6·5	6·4
Föräldralösa barn	1·3	1·3
Inalles	15·8	15·2

Antalet understödda barn torde enligt alternativ A kunna uppskattas till i runt tal 80 000; enligt alternativ B till 2 à 3 000 färre.

**Kostnadsökningen vid införande av en
dyrortsgruppering.**

I ett den 30 november 1935 avgivet betänkande hava särskilt tillkallade sakkunniga avgivit förslag till dyrortsindelning för tillämpning inom den allmänna folkpensioneringen. I anledning härav hava de sakkunniga ansett sig böra undersöka den kostnadsökning, som skulle föräntas av en motsvarande åtgärd beträffande barnbidragen.

Den föreslagna dyrortsgrupperingen innebär en indelning av rikets kommuner i tre ortsgrupper. Till ortsgruppen 3 räknas, utom Stockholm och Göteborg, nio städer, belägna dels i Stockholms omedelbara närhet, dels i Norrland, tvenne invid Stockholm belägna köpingar samt tre likaledes invid Stockholm belägna landskommuner samt dessutom de tätbebyggda delarna av Gällivare och Jukkasjärvi kommuner i Norrbottens län.

Till ortsgrupp 2 höra 60 av rikets övriga städer, 13 köpingar och ett fyrtiotal landskommuner; återstoden har tillförts ortsgrupp 1.

Invånarantalet i de olika ortsgrupperna vid 1930 års utgång framgår ur nedanstående tabell (miljoner invånare).

	1	2	3	Inalles
Stockholm	—	—	0·502	0·502
Göteborg	—	—	0·244	0·244
Övriga städer	0·093	1·067	0·091	1·251
Landsbygden	3·768	0·319	0·068	4·145
Hela riket	3·861	1·386	0·895	6·142

Änkor.

Genomföras beträffande änkor med minderåriga barn kostnadsberäkningarna för de fem ortsgrupperna (Stockholm, Göteborg, de två industrigrupperna för övriga städer, samt landsbygden) sålunda, att man för varje ortsgrupp *i sin helhet* till angiven dyrortsgrupp, skulle detta medföra följande procentuella kostnadsökning utöver de tidigare beräknade beloppen, vilka svara mot dyrortsgrupp 1.

Ortsgrupp	D y r o r t s g r u p p			
	2	3	2	3
Stockholm	—	98·8	—	113·2
Göteborg	—	104·2	—	125·0
Övriga städer:				
Grupp 1—2	44·2	91·4	50·0	104·5
» 3—4	41·1	83·6	45·4	94·8
Landsbygden	32·6	65·2	34·7	70·8

Förhöjningen beror ju icke blott på bidragens ökning — 25 procent i dyrortsgrupp 2 och 50 procent i dyrortsgrupp 3 — utan även på den ökning

i antalet understödda, som kommer till stånd genom höjningen i inkomstgränserna.

Vid uppskattningen av kostnaderna sammanslås de båda grupperna inom »övriga städer» och räknas med höjningar, som utgöra medeltalen av de ovan för de båda grupperna angivna. Resultaten bliva följande:

Ortsgrupp	Dyrortsgrupp	Procent av folkmängden i ortsgruppen	Kostnad milj. kronor	
			Alt. A	Alt. B
Stockholm	3.	100·0	0·46	0·41
Göteborg	3.	100·0	0·40	0·36
Övriga städer	1.	7·4	0·09	0·08
	2.	85·3	1·55	1·42
	3.	7·3	0·17	0·16
		100·0	1·81	1·66
Landsbygden	1.	90·9	5·36	5·06
	2.	7·7	0·60	0·58
	3.	1·4	0·14	0·13
		100·0	6·10	5·77
Hela riket		—	8·77	8·20

Kostnaden för barnbidrag till änkors barn, som omhändertagits av barnavårdsnämnd och ej äro skrivna hos änkan, torde komma att uppgå till 0·41 miljoner kronor, under det kostnaden för tilläggsbidraget till barn under 2 år torde kunna upptagas till oförändrat belopp, 0·06 miljoner kronor. Sammanlagda kostnaden torde alltså bliva

	Miljoner kronor
Alternativ A	9·24
» B	8·67

Antalet understödda barn torde genom en dyrortsgruppering komma att ökas med inemot 1 500.

Barnbidrag till invalider.

De sakkunniga hava låtit undersöka, hur kostnaden för de från pensionsförsäkringen utgående barntilläggen under år 1934 fördelat sig på olika dyrortsgrupper.

Resultatet av utredningen har blivit följande:

Dyrortsgrupp	Kronor
3: Stockholm	49 951
Göteborg	70 542
Städer	20 933
Köpingar	102
Landsbygd	21 621
Inalles	163 149

	Kronor
Dyrortsgrupp 2: Städer	231 058
Köpingar	5 161
Landsbygd	143 178
Inalles	379 397

Dyrortsgrupp 1: 2 737 878

Summa kronor 3 280 424

I orter tillhörande dyrortsgrupp 3 har sålunda utbetalats 5% procent och i orter tillhörande dyrortsgrupp 2 11% procent av totalkostnaden.

De angivna siffrorna omfatta även barn till invalida änkor.

Då samtliga barnbidrag till invaliders barn antages utgå med högsta belopp, skulle förhöjningen i dyrortsgrupp 2 vara 25 procent och i dyrortsgrupp 3 50 procent. Någon egentlig ökning genom utvidgningen av inkomstgränserna förutsättes sålunda icke skola förekomma.

Kostnaden skulle efter genomförande av dyrortsgrupperingen bli:

	Miljoner kronor
Dyrortsgrupp 1	5.37
» 2	0.93
» 3	0.48
Inalles	6.78

Dyrortsgrupperingen skulle sålunda medföra en ökning med endast 0.34 miljoner kronor. Då emellertid i varje fall en viss ökad tillströmning av bidragstagare torde kunna förväntas, bör man måhända avrunda ökningen uppåt till 0.5 miljoner kronor. Kostnaden skulle då bli 6.94 miljoner kronor, eller tillsammans med de ökade bidragen till späda barn 7.0 miljoner kronor. Om alternativ B komme att tillämpas, skulle beloppet i fråga kunna sänkas med 0.1 miljoner kronor.

Föräldralösa barn.

För dessa barn skulle bidraget i lägsta dyrortsgruppen, 300 kronor, ökas till 360 kronor i dyrortsgrupp 2 och till 420 kronor i dyrortsgrupp 3. Man torde kunna antaga, att inom de olika dyrortsgrupperna vid 1937 års utgång följande antal dylika barn skulle förefinnas.

Dyrortsgrupp 1	3 150
» 2	900
» 3	450
Inalles	4 500

Kostnaderna för barnbidragen till dessa barn skulle sålunda bli 1.46 miljoner kronor. Minskas liksom i det föregående detta belopp med 5 procent, återstår en kostnad av i runt tal 1.4 miljoner kronor.

**Totalkostnad efter genomförande av en
dyrortsgruppering.**

	Alternativ A miljoner kronor	Alternativ B miljoner kronor
Änkors barn	9.2	8.7
Invaliders barn.....	7.0	6.9
Föräldralösa barn	1.4	1.4
Inalles	17.6	17.0

Antalet understödda barn skulle genom införande av dyrortsgrupperingen förmodligen ökas med 1 500 à 2 000.

KAP. 5.

Speciell motivering.

Utöver den allmänna motivering, som lämnats i den föregående franställningen, finna de sakkunniga erforderligt att närmare behandla vissa detaljer i sitt förslag till lag om barnbidrag i anslutning till de särskilda paragraferna.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Såsom framgår av den allmänna motiveringen, omfattar den föreslagna lagstiftningen tre kategorier av barn, nämligen barn till änkor, barn till vissa invalider och föräldralösa barn. Detta har angivits i 1 §, som även innehåller en hänvisning till närmare bestämmelser i de följande paragraferna. Av dessa avse 4—7 §§ barn till änkor, 8 § barn till invalider och 9 § föräldralösa barn. Barnbidrag för barn till sådana änkor, som också äro invalider, behandlas i de paragrafer, som avse barn till änkor — och alltså ej i samma lagrum som barn till invalider — av skäl, som angivas nedan under 4 §.

2 §.

Denna paragraf reglerar tre allmänna förutsättningar för rätt till barnbidrag, avseende mantalsskrivning, medborgarskap och ålder.

För att den samhälleliga hjälpverksamhet, som avses med den föreslagna lagstiftningen, endast skall komma sådana barn till godo, som mera stadigvarande vistas i vårt land, hava de sakkunniga såsom villkor för rätten till barnbidrag uppställt krav på mantalsskrivning här i riket. Denna bestämmelse tjänar även ett praktiskt syfte för reglerande av ansökningsförfarandet, såsom framgår av stadgandet i förslagets 10 § fjärde stycket, vartill de sakkunniga senare återkomma. Då emellertid mantalsskrivning som bekant äger rum endast i slutet av varje år, hava de sakkunniga, närmast med tanke på sådana barn, som äro födda tidigare under året, givit bestämmelsen om mantalsskrivning den utformningen, att barnbidrag skall tillkomma icke blott barn, som äro mantalsskrivna i Sverige, utan även barn, som under året skola mantalsskrivas härstädes.

I fråga om medborgarskap såsom förutsättning för rätt till barnbidrag hava de sakkunniga utgått från, att i varje fall de barn, som hava svenskt medborgarskap, skola omfattas av den föreslagna lagstiftningen. Då emellertid föräldrar och barn i vissa fall kunna hava olika medborgarskap, hava de sakkunniga därjämte övervägt att jämväl medgiva barnbidrag, åtminstone i vissa fall, då visserligen ej barnet men någon av dess föräldrar är svensk medborgare. Sålunda hava de sakkunniga ifrågasatt, om icke barnbidrag borde kunna beviljas exempelvis, då en svensk kvinna varit gift med en utländsk

man, fött barn, som erhållit utländskt medborgarskap, samt därefter blivit änka och bosatt sig med barnet i Sverige, varigenom barnet blivit mantalskrivet härstädes. Om emellertid kvinnan i det anförda exemplet genom giftermålet blivit utländsk medborgare och sedermera såsom änka återförvärvat sitt svenska medborgarskap, blir också barnet därigenom i regel svensk medborgare. Då det sålunda ofta torde finnas möjlighet att ernå svenskt medborgarskap för sådana grupper av nyss omförmälda barn, som närmast skulle kunna ifrågakomma för barnbidrag, och det knappast kan anses erforderligt att i en lagstiftning av förevarande slag lämna undantagsbestämmelser i fråga om medborgarskap för vissa ovanligare fall, hava de sakkunniga ansett lämpligt inskränka rätten till barnbidrag till sådana barn, som själva hava svenskt medborgarskap. För att likväl lämna en möjlighet öppen för en vidsträcktare tillämpning av hjälpverksamheten hava de sakkunniga dock, särskilt med tanke på de nordiska länderna, föreslagit att Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, skall kunna ingå överenskommelse med främmande stat, att barn, som där har medborgarskap, skall i avseende å lagens tillämpning likställas med barn, som har svenskt medborgarskap.

De pensionstillägg för barn till vissa invalider, som för närvarande utgöra den enda motsvarigheten till de föreslagna barnbidragen, utgå för barn intill 15 års ålder. Som emellertid 16 år utgör en oftare använd åldersgräns i nyare författningar, bland annat inom områdena för folkpensionering och fattigvård, hava de sakkunniga ansett, att rätten till barnbidrag bör upphöra först vid 16 års ålder. Med hänsyn till lämpligheten av att barnbidrag icke lämnas blott för en del av en månad, har gränsen, i analogi med stadgandet i 33 § första stycket folkpensioneringslagen, bestämts så, att barnbidrag utgår för tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller 16 år.

3 §.

Beträffande skälen för att barnbidragsverksamheten enligt de sakkunnigas förslag skall omhänderhavas av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna hänvisas till den allmänna motiveringen.

Barnbidrag för änkors barn.

4 §.

I den allmänna motiveringen har framhållits, att enligt de sakkunnigas uppfattning barnbidrag bör utgå för barn till änkor men däremot icke för barn utom äktenskap, vilkas fäder avlidit. Även där en änka har barn utom äktenskap, bör tydligen i överensstämmelse härmed icke utgå barnbidrag för dylikt barn. Sådana fall, då en änka har barn från ett föregående äktenskap, som upplösts genom skilsmässa, böra enligt de sakkunnigas mening behandlas på samma sätt. Hon är så att säga icke att betrakta såsom änka med avseende å detta äktenskap och de däri födda barnen. Har däremot även det förra äktenskapet upplösts

genom mannens död, är det tydligt, att barnen från båda äktenskapen böra behandlas lika i fråga om rätten till barnbidrag. I detta sammanhang må erinras om, att de sakkunniga ansett erforderligt att skilja mellan två huvudgrupper av behövande barn, nämligen dels sådana, som borde hjälpas genom direkta understöd utan återbetalningsskyldighet, och dels sådana, för vilka borde lämnas understöd subsidiärt, och där det allmänna skulle äga regressrätt gentemot försörjningspliktiga. De förra fallen skulle enligt de sakkunnigas mening omfattas av nu ifrågavarande förslag, medan de senares hjälpbehov skulle regleras genom en ännu ej närmare utarbetad lagstiftning, som i det följande för korthetens skull efter danskt mönster må betecknas med uttrycket alimentationslagstiftningen. Änkor med barn från ett föregående, genom skillnad upplöst äktenskap böra enligt de sakkunnigas mening beträffande dessa barn hänföras till denna alimentationslagstiftning, då ju barnens fader jämväl efter skilsmässan i första hand bör vara ansvarig för deras underhåll och icke det allmänna. Skulle fadern sedermera avlida, kunna visserligen ganska starka skäl sägas tala för, att barnens underhåll behandlades i nu ifrågavarande lagstiftning, men de sakkunniga hava dock stannat för att jämväl denna underhållsfråga skall falla under alimentationslagstiftningen. Detta ståndpunktstagande har i främsta rummet sin grund i den omständigheten, att det har synts önskvärt att behandla ifrågavarande fall på samma sätt som barn till andra fränskilda kvinnor — ej änkor i annat äktenskap — vilkas män sedermera avlidit.

Då i det föregående talats om barn till änkor, har endast deras egna barn varit avsedda. Det återstår att behandla frågan om vilken ställning i förevarande avseende, som bör tillerkännas sådana barn, som adopterats. Genom adoption avses som bekant att skapa en ställning mellan adoptant och adoptivbarn, som så nära som möjligt motsvarar förhållandet mellan fader eller moder och barn med äktenskaplig börd. Barn kan adopteras antingen av en ensam person eller av två äkta makar. I de flesta fall av adoption äro adoptivföräldrarna eller adoptanten i förhållandevis goda ekonomiska omständigheter, medan motsatsen regelmässigt är fallet med adoptivbarns naturliga föräldrar. Under sådana förhållanden medför tydligen adoptivföräldrarnas eller adoptantens fränfalle ofta ett ekonomiskt nödläge för barnet, som icke kan väsentligen förbättras genom de naturliga föräldrarnas underhållsplikt. Med hänsyn till nu angivna rättsliga och ekonomiska förhållanden hava de sakkunniga ansett, att adopterade barn i förevarande lagstiftning böra jämnställas med äktenskapliga barn, oavsett om adoptionen skett inom eller utom äktenskap. Om exempelvis en ogift kvinna antagit ett adoptivbarn, har hon därigenom på sig helt övertagit ansvaret för detta barns försörjning, och skulle hon sedan ingå äktenskap och bli änka, är det enligt de sakkunnigas uppfattning riktigast, att hon beträffande adoptivbarnet kommer i samma ställning som i fråga om barnen i nämnda äktenskap. Annorlunda ställer det sig dock i de fall, då barnet varit adoptivbarn i ett tidigare äktenskap, som upplösts genom skilsmässa. I dylika fall är ju änkan icke att betrakta såsom ensam ansvarig för barnet; tvärtom måste det framstå som naturligt, att

hänsyn tages till den förste mannen såsom barnets adoptivfader. Det torde vara riktigare att likställa dessa barn med äktenskapliga barn i det förra äktenskapet än att jämställa dem med dylika barn i det senare, genom döden upplösta äktenskapet. De av en änka adopterade barn, vilka även äro adoptivbarn till hennes man i ett föregående, genom skillnad upplöst äktenskap, böra på grund härav undantagas från den nu ifrågavarande lagstiftningen för att hänföras till den tillämnade alimentationslagstiftningen. Givetvis bör detta gälla, såväl då båda makarna gemensamt adopterat barnet som då adoptionen gjorts först av den ene såsom ogift och därefter av den andre maken under äktenskapet. Det torde vidare få anses själfallet, att om änkan adopterat sin förre makes barn i ett tidigare, genom skillnad upplöst äktenskap — vilket barn icke kan bliva föremål för adoption från den sistnämndes sida på grund av sin redan innehavda rättsliga ställning — så bör ett dylikt barn ännu mindre än ett gemensamt adoptivbarn inbegripas under den nu ifrågavarande lagstiftningen.

I fråga om änkors adoptivbarn hava de sakkunniga uppställt en särskild begränsning, nämligen att adoptionen måste hava skett före den avlidne mannens frånfälle. Denna föreskrift har syntts nödvändig för att förhindra ett obehörigt utnyttjande av rätten till barnbidrag. Det kan ju ej heller anses obilligt att särskilja dessa fall från de övriga, då ju barnet adopterats först sedan den särskilda omständighet inträffat, som utgör grunden för barnbidragets utgående.

Därest en änka, som för sina barn erhåller barnbidrag, skulle ingå nytt äktenskap, uppstår frågan, om barnbidraget likväl bör utgå. Förutsättningen för samhällets ekonomiska bistånd, nämligen det nödläge, som huvudförsörjarens frånfälle vållat, har ju i dylika fall i allmänhet blivit undanröjd. Vidare bör beaktas den omständigheten, att mannen i det nya äktenskapet jämlikt lagen om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn är pliktig bidraga till underhållet för ankans barn i det förra giftet. Gentemot dessa omständigheter, som tala för ett indragande av barnbidraget vid ankans omgifte, kan såsom grund för ett motsatt förfarande åberopas, att risken att förlora barnbidrag troligen i åtskilliga fall skulle medföra en stark benägenhet hos änkor i förevarande situation att leva i fria förbindelser i stället för att gifta om sig. Trots denna icke önskvärda konsekvens hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att då änka ingår nytt äktenskap, barnbidraget indrages. Så snart det nya äktenskapet upplöses, bör emellertid rätten till barnbidrag ånyo inträda för barnen i det förra äktenskapet, oavsett om orsaken till det senare äktenskapets upplösning varit skilsmässa eller mannens död. I sistnämnda fall uppstår därjämte möjlighet för änkan att erhålla barnbidrag jämväl för de barn, som kunna finnas i det senare äktenskapet. De nu anförda reglerna för olika fall torde följa av förslagets allmänna principer och hava icke direkt angivits i författningstexten. För att bestämmelsen om indragning av barnbidrag vid ankans omgifte skall vinna tillämpning, blir det givetvis nödvändigt, att pensionsstyrelsen erhåller under-

rättelse om sådan ändring i änkas civilstånd, och de sakkunniga hava också förutsatt, att lämpliga anordningar vidtagas i detta syfte.

En änka, som är invalid, synes visserligen i dubbel måtto vara förtjänt av samhällets hjälp till sina barns underhåll, men de sakkunniga hava likväl icke ansett sig kunna föreslå att utöka barnbidraget på grund av änkans invaliditet. En invalid änka bör alltså, enligt de sakkunnigas mening, i fråga om rätt till barnbidrag vara likställd med en arbetsduglig änka. I ett särskilt hänseende hava de sakkunniga emellertid funnit lämpligt att jämka på denna grundsats. Såsom ovan framhållits, skall barnbidrag ej utgå för änkas adoptivbarn, som hon antagit efter mannens död. För invalida änkor hava emellertid även dessa adoptivbarn medtagits, då den angivna gränsdragningen vid mannens död icke har avseende på det hjälpbehov, som har sin grund i invaliditeten. I dessa fall hava de sakkunniga i stället sökt förhindra obehörigt användande av barnbidragsmöjligheterna genom att uppställa det villkoret, att adoptionen ej får hava skett senare än två år före den dag, då änkan såsom arbetsoförmögen gjort ansökan, som för henne medfört folkpension. Motsvarande villkor gäller enligt förslaget⁹ jämväl i fråga om andra invaliders rätt att för adoptivbarn erhålla barnbidrag, och de sakkunniga hänvisa rörande detaljerna i denna bestämmelse till vad därom nedan anföres under 8 §.

Slutligen bör i detta sammanhang göras en anmärkning rörande lagbestämmelsernas uppställning. Såsom redan framhållits under 1 § här ovan, och jämväl framgått av vad som anförts under förevarande paragraf, hava däri sammanförts samtliga fall av barnbidrag för änkers barn, alltså även då det gäller barn till invalida änkor. Det kunde anföras skäl för att hänföra dessa fall under den paragraf, som behandlar övriga invalider, men den här använda uppställningen synes de sakkunniga lämpligare, bland annat med hänsyn till den möjligheten, att en invalid änka kan hava exempelvis ett adoptivbarn, för vilket hon endast såsom invalid får barnbidrag, och ett annat barn. För beräkning av barnbidragets storlek i ett dylikt fall måste hänsyn tagas till båda barnen, och därför synes en gemensam behandling vara den riktigaste.

5 §.

Såsom tidigare flerstädes framhållits, är förslaget uppbyggt i anslutning till 1935 års folkpensioneringslag, och i fråga om den uppskattning av änkas inkomster, som erfordras för fastställande av barnbidrag, har i denna paragraf en direkt hänvisning gjorts till nämnda lag. Vid denna inkomstuppskattning skola till följd härav de grunder tillämpas, som innehållas i de tre första styckena i folkpensioneringslagens 7 §. Fjärde stycket i samma paragraf avser inkomstberäkning för äkta makar och är alltså icke av betydelse i detta sammanhang.

I fråga om barnbidrag måste emellertid därjämte uppställas vissa regler beträffande inverkan av sådana inkomster, som barnen själva kunna hava.

Härvid kan först anmärkas, att man överhuvudtaget ej bör taga hänsyn till de inkomster, som åtnjutas av barn, som icke äro berättigade till barnbidrag, t. ex. på grund av att de äro över 16 år. De till barnbidrag berättigade barnens inkomster kunna vid bestämmande av barnbidrag tagas i beräkning efter två principiellt olika tillvägagångssätt. Antingen kan man sammanräkna dessa inkomster med ankans och alltså låta dem inverka på samma sätt på det för alla barnen gemensamma barnbidraget, eller också kan man låta varje barns inkomst föranleda minskning i detta barns andel av det till en början endast med hänsyn till ankans inkomster beräknade barnbidraget. Genom att beräkningen sker på sistnämnda sätt, kommer sambandet mellan barnets inkomst och dess andel i barnbidraget att klart och direkt framträda. Då den hjälp, som lämnas genom den föreslagna lagstiftningen, i princip icke bör sträcka sig längre än till att garantera ifrågavarande barn ett bestämt underhållsbelopp, hava de sakkunniga alltså som huvudregel föreslagit, att då ett barn åtnjuter en viss inkomst, motsvarande avdrag skall göras från den del av barnbidraget, som belöper på detta barn. Med en sådan uppdelning på varje barn skapar man också på ett enkelt sätt rättvisa mellan barnen inbördes. Om ett barn har större inkomster än sina syskon, skulle nämligen dessa inkomster vid en sammanräkning — om icke relativt komplicerade bestämmelser häremot uppställdes — medföra minskning i syskonens barnbidrag, vilket icke kan anses riktigt med hänsyn till att ett omyndigt barns inkomster endast få användas för dess eget uppehälle och uppfostran.

Den sålunda uppställda allmänna regeln om sambandet mellan ett barns inkomster och dess andel i barnbidraget kan emellertid behöva underkastas vissa modifikationer för att den icke skall verka alltför strängt. De sakkunniga hava därvid ansett lämpligt att skilja mellan barnets arbetsinkomst och dess övriga inkomster. Skulle förstnämnda inkomst i full utsträckning avdragas vid bestämmande av barnbidrag, komme detta säkerligen att medföra en minskad benägenhet att låta barnen söka bidraga till sitt eget uppehälle. Beträffande äldre barn kan dock en sådan arbetsinkomst stundom uppgå till så stort belopp, att det icke kan anses rimligt att helt och hållet bortse från densamma vid fastställande av barnbidrag. De sakkunniga hava därför föreslagit, att om barn, som fyllt 14 år, har arbetsinkomst, som i huvudsak förslår till dess försörjning, på detta barn belöpande barnbidrag må nedsättas efter vad som finnes skäligt, dock ej till lägre belopp än hälften av vad som eljest skolat utgå.

Även beträffande vissa andra inkomster än de, som härröra från barnets eget arbete, hava de sakkunniga öfvervägt lämpligheten av att mildra föreskriften om inkomsternas avdragande å barnbidraget. Sålunda kan det ifrågasättas, att på visst sätt begränsa denna avdragsregel i fråga om sådana inkomster, som hava karaktär av pupillförsäkring, periodiskt understöd och dylikt, för att icke eljest motverka benägenheten hos enskilda att på dylikt sätt sörja för sina barns framtida uppehälle och hos släktingar och vänner att understödja ensamställda barn. Gentemot dessa i och för sig beaktansvärda synpunkter synes dock den grundsatsen böra fasthållas, att det allmänna icke

bör träda emellan i andra fall än då det förefintliga behovet icke kan tillgodoses på annat sätt, och de sakkunniga hava därför icke ansett sig böra frångå den regeln, att ett barns inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall avdragas å den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget.

Å andra sidan synes emellertid denna regel icke i erforderlig grad tillgodose sitt syfte att minska barnbidraget i vissa fall, nämligen då ett barns inkomst härrör från fastighet eller annat kapitalvärde, vars förekomst i regel torde innebära en avsevärd tillgång för barnet utöver avkastningens belopp. På grund härav föreslå de sakkunniga i analogi med 7 § tredje stycket folkpensioneringslagen en skärpt beräkningsmetod för dylika fall. Sålunda skall avkastningen av fastighet och kapital höjas med 3 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av barnets fastighet och kapital må överstiga 2 000 kronor.

Med tillämpning av ovan angivna regler torde beräkning av ett barnbidrags belopp lämpligen böra tillgå på följande sätt. Först fastställs enligt föreskrivna beräkningsgrunder änkans inkomst och på grundval därav uträknas ett preliminärt barnbidragsbelopp, gemensamt för änkans samtliga barnbidragsberättigade barn. Därefter erhålles en på varje barn belöpande andel genom att nyssnämnda belopp fördelas på barnen efter huvudtalet. Varje sådan andel minskas härefter med respektive barns inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, varvid avkastning från fastighet och kapital ökas på ovan angivet sätt. Om den summa, som skall avdragas, uppgår till minst så stort belopp, som barnets andel, erhåller alltså detta barn icke något barnbidragsbelopp. Slutligen tages skälig hänsyn till de olika barnens egen arbetsinkomst. I det föregående har antagits, att varje barns inkomst är bestämmd för sig. Skulle en familj leva i oskiftat dödsbo och alltså erhålla en gemensam inkomstsumma, torde det emellertid i regel icke möta större svårigheter att fördela denna summa på de olika delägarna efter deras andel i boet.

6 och 7 §§.

Dessa paragrafer motsvara i tillämpliga delar 8 § 2 och 3 mom., respektive 9 § första och andra styckena folkpensioneringslagen och hava även formulerats i anslutning till nämnda lagrum.

I fråga om förslagets 6 § finnes bland annat den olikheten i förhållande till förebilden, att möjlighet till jämkning i fastställt barnbidrag upptagits utan folkpensioneringslagens begränsning till en gång om året — detta med hänsyn till att större variationer i försörjarnas ekonomiska förhållanden här kunna förväntas än beträffande invalider och åldringar — och att i stället såsom garanti mot alltför många jämkningar uppställts fordran på mera väsentlig inkomstförändring.

I både 6 och 7 §§ av förslaget hava vidare intagits stadganden om de skyldigheter, som ansetts böra åvila en särskilt förordnad förmyndare, då sådan finnes. Rätten till barnbidrag utgår nämligen enligt förslaget oberoende av om änkan själv eller annan person har förmynderskapet och vårdnaden beträffande barnen.

Barnbidrag för barn till arbetsoförmögna.

8 §.

I lagen om allmän pensionsförsäkring har i 6 § fjärde stycket upptagits bestämmelser om särskilt pensionstillägg för barn till vissa kategorier arbetsoförmögna personer. Då nämnda lag nu skall ersättas genom 1935 års lag om folkpensionering, har det gjorts undantag för nyss angivna bestämmelser, vilka alltjämt skola gälla enligt 43 § sistnämnda lag. Såsom motiv härfor angives i förarbetena, att rubbningar i hittills gällande grunder för dessa s. k. barntillägg icke borde ske i avvaktan på frågans utredning. Barntilläggen, vilka alltså tills vidare skola utgå enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, avse barn och adoptivbarn till arbetsoförmögna änklings, änkor, fränskilda makar och ogifta kvinnor, vidare adoptivbarn till arbetsoförmögna ogifta män samt slutligen barn och adoptivbarn till äkta makar, då mannen är arbetsoförmögen.

Grunderna för de sakkunnigas uppfattning om vilka barn till invalider, som böra omfattas av den nu föreslagna lagstiftningen, hava redan angivits i den allmänna motiveringen. Där har sålunda framhållits, att invaliders barn utom äktenskap icke lämpligen böra medtagas i detta sammanhang utan behandlas i den tillämnade alimentationslagstiftningen.

Beträffande barn inom äktenskap, vars fader är invalid, har tidigare framhållits, att sådana fall böra omfattas av den nu föreslagna lagstiftningen och att detta gäller såväl då äktenskapet består som då en dylik fader blivit änking. Skulle fadern därefter ingå nytt äktenskap, synes detta med den sålunda angivna utgångspunkten icke heller böra medföra något hinder för barnbidragets utgående och det torde då också vara utan betydelse i detta sammanhang, om barnen äro födda i olika äktenskap. Ett undantag från denna regel utgöres av barn i sådant äktenskap, som upplösts genom skilsmässa. Dessa skulle enligt vad förut angivits, närmast få hänföras till den tillämnade alimentationslagstiftningen, och detta även i det fall, att barnens fader medfört dem i ett nytt äktenskap. I fråga om adoptivbarn hava de sakkunniga under 4 § här ovan såsom sin mening uttalat, att dessa böra i förevarande hänseenden likställas med äktenskapliga barn, och de böra alltså, då mannen är invalid, erhålla rätt till barnbidrag utom i de fall, då barnet är gemensamt för mannen och dennes hustru i ett tidigare äktenskap, som upplösts genom skilsmässa. I fråga om den närmare innebörden härav hänvisas till den nyss åberopade framställningen under 4 §. Slutligen torde en gift invalid man också böra få barnbidrag för sina styvbarn, gentemot vilka han är försörjningskyldig, dock ej för hustruns barn utom äktenskap och ej heller för barn och adoptivbarn till hustrun i ett genom skillnad upplöst äktenskap.

Såsom jämväl tidigare angivits, hava de sakkunniga ansett, att barn inom äktenskap, vars moder är invalid, icke bör erhålla barnbidrag. Skulle mannen avlida, får hon ju därmed såsom änka bidrag till barnen enligt de närmare regler, som förut behandlats under 4 §. Adoptivbarn till en gift kvinna, som är invalid, äro ej heller inbegripna under den föreslagna lagstiftningen, då de ej böra få bättre ställning än barn i äktenskap.

Beträffande barn och adoptivbarn till fränskilda makar har flera gånger tidigare framhållits, att sådana barn närmast böra hänföras till alimentationslagstiftningen. Dock kan en fränskild make hava adoptivbarn, som enligt vad förut angivits icke varit gemensamt för båda makarna, och vid invaliditet hos försörjaren föreligger här ett fall, som enligt de antagna grunderna i fråga om adoptivbarns ställning kan berättiga till barnbidrag. Om en invalid fränskild make tidigare varit gift och det förra äktenskapet upplösts genom döden, kunna jämväl förutsättningar för barnbidrag vara för handen enligt de principer, som angivits i det föregående.

Härefter återstå bland olika fall av invalida föräldrar sådana män och kvinnor, som äro ogifta och icke heller tidigare levat i äktenskap. Sedan de sakkunniga här ovan hänvisat frågan om hjälp åt utomäktenskapliga barn till alimentationslagstiftningen, är det blott adoptivbarn, som härvidlag komma i fråga. Det kan vidare blott gälla sådana barn, som mannen eller kvinnan adopterat ensam, enär 4 § i adoptionslagen stadgar förbud för andra än makar att gemensamt antaga adoptivbarn. Med hänsyn till de synpunkter på adoptionsinstitutet, som ovan berörts, hava de sakkunniga ansett, att sådana adoptivbarn böra äga rätt till barnbidrag.

Ovan har framhållits, att barnbidrag enligt förslaget icke skall utgå för barn till kvinna, som är invalid och gift med arbetsduglig man. Med hänsyn härtill hava de sakkunniga föreslagit, att då ogift eller fränskild kvinna, vars barn erhåller barnbidrag, ingår äktenskap, barnbidraget skall indragas.

Av det föregående framgår, att de grupper av invaliders barn, som enligt de sakkunnigas förslag skola erhålla barnbidrag, icke helt motsvara de kategorier, som för närvarande äro berättigade till barntillägg. På grund av detta förhållande hava de sakkunniga ansett särskilda övergångsbestämmelser erforderliga, till vilka i detta sammanhang hänvisas.

Nu förevarande paragraf i förslaget upptager vidare en speciell bestämmelse rörande adoptivbarn. Det har synts de sakkunniga nödvändigt att genom en särskild regel i görligaste mån avlägsna möjligheten för invalider att genom obehörigt antagande av adoptivbarn förskaffa sig barnbidrag. Det teoretiskt mest lämpliga sättet att förhindra sådant hade måhända varit att blott medgiva barnbidrag för sådana barn, som adopterats före invaliditetens inträdande. Ett stadgande av sådant innehåll skulle emellertid i praktiken bliva alltför svårt att genomföra, då det mycket ofta är så gott som omöjligt att fastställa en viss tidpunkt för invaliditetens inträdande. Det är vidare tydligt, att man icke heller kan nå det uppställda syftet genom att medgiva barnbidrag endast till sådana barn, som adopterats viss tid före ansökningen om barnbidrag; följden härav bleve blott, att ansökningen uppsköttes. De sakkunniga hava därför i stället som utgångspunkt för den erforderliga begränsningen valt vederbörandes ansökan om folkpension. De personer, som det här gäller, äro ju i egenskap av invalider berättigade till folkpension, och dennas storlek gör, att man knappast behöver befara, att ansökan härom fördröjes av illojala skäl. De sakkunniga hava alltså föreslagit, att barnbidrag för adoptivbarn icke skall utgå, där adoptionen skett senare än två år före den dag, då adoptanten gjort

ansökan, som för honom eller henne medfört folkpension. Den föreslagna tiden av två år kan möjligen synas vara väl lång och medföra, att adoptivbarn onödigtvis uteslutas från barnbidrag, men en viss möjlighet härtill förefinnes vid varje begränsning av ifrågavarande slag, och de sakkunniga anse det nödvändigt att uppställa erforderliga garantier mot missbruk.

Slutligen innehåller den föreslagna paragrafen en hänvisning till bestämmelserna om änkors barn i 5, 6 och 7 §§ i förslaget. På grund härav bliva bland annat reglerna om inkomst uppskattnings i 7 § första—tredje styckena folkpensioneringslagen tillämpliga även i fråga om invalida försörjares inkomster. Då barnbidrag enligt det föregående kan utgå för barn till invalid, som är gift, finnes här jämväl förutsättning för användande av den inkomst uppskattnings för äkta makar, som regleras i fjärde stycket av nyssnämnda lagrum, och detta stycke har därför också gjorts tillämpligt genom en särskild hänvisning.

Barnbidrag för föräldralösa barn.

9 §.

Till de föräldralösa barn, som lämpligen skola omfattas av den nu ifrågasatta lagstiftningen, böra till en början hänföras sådana barn, som hava äktenskaplig börd och vars föräldrars äktenskap blivit upplöst genom döden. Hava föräldrarna varit skilda, vore det tänkbart, att barnen under en viss tid komme att omfattas av en blivande alimentationslagstiftning och därför jämväl i fortsättningen, efter båda de försörjningsskyldigas död, borde hänföras dit. Den särskilda ställning, som ett föräldralöst barn intager, bör dock enligt de sakkunnigas åsikt medföra, att även dessa barn efter båda föräldrarnas död hänföras till området för den nu förevarande lagstiftningen. Samma skäl hava ock föranlett de sakkunniga att därunder inbegripa jämväl barn utom äktenskap, vilkas båda föräldrar avlidit, oavsett om de tidigare erhållit understöd enligt alimentationslagstiftningen eller ej.

I fråga om adopterade barn har ovan under 4 § framhållits, att dessa i förevarande lagstiftning böra jämställas med äktenskapliga barn, oavsett om adoptionen skett inom eller utom äktenskap. Beträffande föräldralösa barn är problemet emellertid något mera invecklat. Frågan är, om man såsom förutsättning för barnbidrag bör uppställa det villkoret, att ej blott adoptivföräldrarna utan ock de naturliga föräldrarna avlidit. För en sådan ordning kunde anföras den omständigheten, att efter adoptivföräldrarnas fränfalle de naturliga föräldrarna äro försörjningspliktiga gentemot barnen, men de sakkunniga hava likväl i enlighet med sin ovan åberopade uppfattning om adoptivbarnens ställning ansett det riktigare att låta rätten till barnbidrag vara beroende allenast på adoptivföräldrarnas fränfalle, oavsett om de naturliga föräldrarna därefter äro i livet eller icke. Likaså bör i enlighet med nämnda uppfattning adoptivbarn, som antagits av allenast en person, kunna tilldelas barnbidrag, sedan denne adoptant, som trätt i både faders och moders ställe, avlidit. För ett speciellt fall synes emellertid en särskild regel böra uppställas. Då någon adopterat sin äkta makes barn, synes det riktigast, att

rätt till barnbidrag såsom för föräldralöst barn skall föreligga först då båda makarna avlidit, alltså icke då enbart adoptanten är död men den naturliga fadern eller modern lever.

Sedan de sakkunniga sålunda angivit vilka fall, som böra hänföras till den i förevarande paragraf behandlade kategorien föräldralösa barn, uppstår frågan om uppskattningen av barnens hjälpbehov med hänsyn till deras ekonomiska ställning. Det vore enligt de sakkunnigas uppfattning mindre lämpligt att fastställa en inkomstberäkning för dessa barn enligt de fasta och mera schematiska grunder, som efter folkpensioneringslagens mönster föreslagits beträffande barnbidrag till änkors och invaliders barn. De sakkunniga hava velat ernå en friare prövning av de föräldralösa barnens inkomster och hava därjämte avsett att genom detta mera individuella bedömande skapa större möjligheter att lämna hjälp åt dessa barn, som icke längre hava någon av de närmaste försörjarna i livet. Vid genomförandet av dessa grundsatser för inkomstberäkningen hava de sakkunniga här liksom tidigare skilt mellan sådana inkomster, som härröra från barnens eget arbete, och övriga inkomster. Vad först angår de sistnämnda, vilka givetvis i detta sammanhang hava störst betydelse, föreslå de sakkunniga, att hänsyn må tagas blott till sådana inkomster av förevarande slag, som helt eller i mera väsentlig mån kunna anses täcka kostnaderna för vederbörande barns uppehälle och uppfostran, och att, då dylika inkomster föreligga, barnbidrag antingen ej skall utgå eller ock nedsättas efter en fullt fri skälighetsprövning. I fråga om adopterade barn bör givetvis härvid beaktas sådant underhållsbidrag, som lämnas av barnens naturliga föräldrar. Vad härefter angår sådana inkomster, som härröra från barnens eget arbete, hava de sakkunniga i förevarande paragraf upptagit samma regel, som föreslagits för övriga grupper av barn, nämligen att hänsyn endast skall tagas till arbetsinkomst för barn över 14 år och att icke heller dylik inkomst bör beaktas i vidare mån än att, då densamma i huvudsak förslår till barnets försörjning, barnbidraget må nedsättas efter vad som finnes skäligt, dock ej till lägre belopp än hälften av vad som eljest skolat utgå.

Slutligen hava de sakkunniga i förevarande paragraf gjort en hänvisning till de regler, som upptagits i 6 och 7 §§ av förslaget.

Ansökan och utbetalning med mera.

10 §.

Då pensionsnämnderna enligt förslaget skola tjänstgöra såsom kommunala organ för barnbidragsverksamheten, är det naturligt, att ansökan om barnbidrag i likhet med ansökan om folkpension, göres hos pensionsnämndens ordförande. Enär vederbörande kommun, såsom tidigare framhållits, enligt förslaget skall ansvara för en fjärdedel av barnbidragskostnaderna, blir frågan om vilken pensionsnämnd, som skall behandla ansökningen, av stor betydelse. Enligt folkpensioneringslagen är härvidlag mantalsskrivningsorten avgörande och det torde knappast finnas några bärande skäl för att välja en annan princip i fråga om barnbidragen. Emellertid uppstå härvidlag andra spörsmål, då ju olika barn inom en familj kunna vara mantalsskrivna på skilda ställen

och detsamma jämväl kan vara förhållandet beträffande föräldrar och deras barn. I fråga om barn till änkor och invalider hava de sakkunniga ansett erforderligt att fastställa en gemensam ansökningsort för alla barn inom samma familjeenhet, oavsett om någon eller några av dem vistas å annan ort och äro mantalsskrivna därstädes. Detta torde ur olika synpunkter kunna anses lämpligt, och med de sakkunnigas förslag om gemensam beräkning av barnbidrag för alla barnen är en dylik anordning särskilt påkallad. De sakkunniga hava därför föreslagit, att ansökan skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där änkan eller den arbetsoförmögne senast blivit mantalsskriven.

I fråga om föräldralösa barn finns det större anledning att låta ansökan för varje särskilt barn göras å barnets mantalsskrivningsort. Även om flera föräldralösa barn i samma syskonkrets erhålla barnbidrag, fastställes ju enligt förslaget särskilt bidrag för vart och ett av dem, och de sakna därjämte det sammanhållande moment, som föräldrarna eller en efterlevande av dem utgör. Emellertid har just den omständigheten, att föräldralösa barn till följd av denna rotlöshet ofta skickas från en ort till en annan, föranlett de sakkunniga att icke låta barnets mantalsskrivningsort bliva avgörande. En sådan anordning skulle kunna medföra risker för att föräldralösa barn förflyttades med hänsyn till de kommunala utgifterna för barnbidrag. På grund av det nu anförda hava de sakkunniga föreslagit, att ansökan om barnbidrag för föräldralöst barn skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den sist avlidne av föräldrarna eller, om barnet varit adopterat, där adoptanten eller den sist avlidne av adoptivföräldrarna senast varit mantalsskriven.

För att en behörig ansökningsort alltid skall finnas, hava de sakkunniga vidare för samtliga grupper av barn föreskrivit, att om det ej finnes sådan mantalsskrivningsort, som förut sagts, ansökan skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnet är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas. En sådan ort måste alltid finnas, då rätt till barnbidrag föreligger, på grund av bestämmelsen i förslagets 2 § om mantalsskrivning såsom förutsättning för barnbidrag.

Förevarande paragraf upptager vidare bestämmelser om vem som skall göra ansökan samt hänvisningar till vissa stadganden i folkpensioneringslagen, som lämna föreskrifter om ansökans vidare behandling m. m.

11 §.

Den som är ett barns förmyndare, antingen det är en av föräldrarna eller en särskilt förordnad person, har att förvalta barnets ekonomi och med tillgängliga medel sörja för dess uppehälle och uppfostran. Det är då självfallet, att barnbidrag i regel bör utbetalas till förmyndaren. Emellertid kan det tydligen finnas fall, då en sådan åtgärd är mindre lämplig antingen på grund av förhållanden, som sammanhånga med förmyndarens person, eller av andra orsaker. För att skapa en utväg att undvika olägenheter av dylik art hava de sakkunniga, såsom redan angivits i den tidigare framställningen, föreslagit att utbetalning av barnbidragsbelopp icke ovillkorligen skall behöva ske till

förmyndaren utan att, om skäl därtill äro, utbetalningen må kunna göras till barnavårdsnämnd eller annan. Beslut om sådan avvikelse från regeln om förmyndaren såsom betalningsmottagare skall enligt förslaget fattas av pensionsstyrelsen, varigenom tillräckliga garantier torde förefinnas för bestämmelsens behöriga handhavande. Den som sålunda erhåller förfallna belopp skall givetvis utgiva dem för barnets räkning på lämpligt sätt.

12 §.

För att underlätta kommunala förskotteringar av barnbidrag i avbidan på slutlig prövning och utbetalning hava de sakkunniga i överensstämmelse med stadgandet i 11 § första stycket i folkpensioneringslagen föreslagit, att kommun, som lämnat sådant förskott, skall äga rätt att uppbära det först till betalning förfallande barnbidragsbeloppet, i vad detsamma hänför sig till tid, för vilken förskott utgivits, och därav tillgodogöra sig förskottet.

13 §.

För vistelse i allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt utkräves icke någon ersättning, och det synes de sakkunniga riktigast, att barnbidrag, som eljest skolat utgå, blir indraget för den tid, då ett barn under dylika omständigheter försörjes på allmän bekostnad. Bestämmelse härom har upptagits i första stycket av förevarande paragraf. För att pensionsstyrelsen skall få kännedom om att barn, som erhållit barnbidrag, intagits i uppfostrings- eller straffanstalt eller utskrivits från dylik anstalt, kan lämpligen underrättelse härom lämnas pensionsstyrelsen från anstalten i fråga. Ett dylikt förfaringsätt, som för närvarande tillämpas beträffande pensionstillägg för sådana fall, som avses i 9 § tredje stycket pensionsförsäkringslagen, synes de sakkunniga vara den mest praktiska anordningen även i fråga om barnbidrag.

Paragrafens andra stycke avser dels barn, som omhändertagits för skydds- uppfostran eller samhällsvård enligt barnavårdslagen, och dels barn, som på allmän bekostnad åtnjuta annan anstaltsvård. Med det sistnämnda avses närmast sådana fall, då barn genom kommuns försorg erhållit vård å sjukhus av olika slag eller intagits å fattigvårdsanstalt för mera tillfällig vård, exempelvis i avbidan på vårdmöjligheter i någon för barnet lämpad form. I samtliga nu angivna fall föreligger regelmässigt ersättningsskyldighet från barnets och dess föräldrars sida. Det torde då vara lämpligt att det barnbidrag, som belöper på vårdnadstiden, må tagas i anspråk för täckande av kostnaderna för vården. Det kunde ju knappast vara riktigt att låta bidraget utgå som förut, trots att barnet i annan ordning åtnjuter underhåll från det allmänna. Å andra sidan torde det ej heller vara tillrådligt att även i dessa fall låta barnbidraget bortfalla, då det här är fråga om barn, som omhändertagits genom kommunala myndigheters försorg, och man till äventyrs skulle kunna befara en minskad benägenhet från dessa myndigheters sida att företaga ingripande, där detta medförde indragning av eljest utgående barnbidrag. De sakkunniga hava således funnit sig böra föreslå, att ifrågavarande barnbidrag skall utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, och att nämnda kostnad härav må täckas med iakttagande av de beräkningsgrunder,

som angivas i 51 § fattigvårdslagen. Skulle härefter återstå någon del av barnbidraget — vilket endast undantagsvis torde bliva fallet — bör detta belopp överlämnas till barnets förmyndare för att användas till något barnets behov. Direkt stadgande härom hava de sakkunniga icke ansett erforderligt att upptaga i författningstexten.

15 §.

I den allmänna motiveringen har redan framhållits, att kostnaden för barnbidrag enligt de sakkunnigas uppfattning bör gäldas till tre fjärdedelar av staten och till en fjärdedel av kommunerna. Den kommunala kostnadsandelen för ett visst barnbidrag bör då gäldas av den kommun, vars pensionsnämnd prövat ärendet, varmed givetvis bör förstås, att pensionsnämnden ingått i saklig prövning av detsamma. Det är alltså icke fråga om sådan pensionsnämnd, som blott haft att förklara sig obehörig och hänvisa sökanden till pensionsnämnden i annan kommun.

I fråga om den kommunala kostnadsandelen vid ökning eller minskning av barnbidrag hava särskilda bestämmelser upptagits i anslutning till motsvarande stadganden i 13 § folkpensioneringslagen.

Övergångsbestämmelser.

Under 8 § här ovan har framhållits, att de grupper av invaliders barn, som enligt de sakkunnigas förslag skola erhålla barnbidrag, icke helt motsvara de kategorier, som på grund av bestämmelsen i 43 § i 1935 års folkpensioneringslag tills vidare skola vara berättigade till s. k. barntillägg, eller vad i sagda lagrum benämnas pensionstillägg enligt 6 § fjärde stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring. Då genom den nu föreslagna lagstiftningen avses att reglera hithörande understödsfrågor, hava de sakkunniga föreslagit upphävande av det övergångsstadgande, som 43 § folkpensioneringslagen utgör, men då det icke kan anses riktigt att fråntaga någon ett understöd, som i laga ordning beviljats, har därvid föreslagits den begränsningen, att sådant pensionstillägg för barn, varom ansökan ingivits före ikraftträdandet av den föreslagna lagen, skall utgå enligt nyssnämnda stadgande i 43 § folkpensioneringslagen. Skulle ett barn, som alltså erhåller pensionstillägg, tilldelas barnbidrag, böra givetvis icke båda samtidigt utgå, utan pensionstillägget bör då indragas. Föreskrift härom lämnas också i förslaget. Härvidlag har det emellertid blivit nödvändigt att ytterligare reglera en viss detalj. Genom hänvisning i 10 § sista stycket i förslaget hava bland annat föreskrifterna i 33 § folkpensioneringslagen gjorts tillämpliga i fråga om barnbidrag, och i enlighet med vad där stadgas skall barnbidrag kunna lämnas för så lång tid tillbaka som 6 månader före den månad, då ansökningsen gjordes. Barnbidrag kan alltså komma att beviljas retroaktivt för sådan tid, som redan utbetalat pensionstillägg avser. På grund härav föreslå de sakkunniga, att i dylika fall barnbidraget skall minskas med belopp, som svarar mot det å ifråga-varande tid belöpande pensionstillägget.

KAP. 6.

Statistiska utredningar.

1. Utredningar rörande änkor med minderåriga barn, grundade på 1930 års folkräkning.

För att erhålla belysning av de spörsmål, som de sakkunniga tillkallats att utreda, var en av deras första åtgärder att hos Kungl. Maj:t begära tillstånd och nödiga penningmedel för utförande av erforderliga statistiska undersökningar och då främst rörande ankornas förhållanden.

Den viktigaste av dessa utredningar avsåg att belysa förekomsten av änkor med minderåriga barn, ankornas och barnens åldersfördelning samt deras inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Utredningen grundades med vederbörligt tillstånd på primärmaterial från 1930 års folkräkning (de s. k. församlingsboksutdragen). Ankornas ekonomiska förhållanden skulle härvid särskilt undersökas i deras möjliga samband med antalet minderåriga barn.

Utredningens omfattning.

Då utredningen av naturliga skäl icke kunde utsträckas att omfatta rikets samtliga kommuner, måste de sakkunniga begränsa sig till en representativ undersökning. De kommuner, som härvid medtagits, äro i stort sett desamma, som behandlats av 1928 års pensionsförsäkringskommitté, då det gällde att undersöka fattigvårdsunderstöden till pensionstagare från den allmänna pensionsförsäkringen. Av städer hava sålunda till en början medtagits Stockholm och Göteborg. Dessa medtogos dock icke i sin helhet, utan uttogs för Stockholm vart sjätte och för Göteborg vart tredje blad av församlingsboksutdragen.

Övriga städer indelades — i överensstämmelse med fattigvårdsstatistiken — i fyra grupper, allt efter procenten av förefintlig industribefolkning.

Grupp 1: Industribefolkning.....	under 40 procent
» 2:	» 40—50 procent
» 3:	» 50—60 »
» 4:	» 60 procent och därutöver.

Antalet städer i de olika grupperna samt deras folkmängd vid 1930 års slut framgår av följande tablå:

	Antal	Folkmängd
Grupp 1.....	47	305 992
» 2.....	30	335 077
» 3.....	21	446 402
» 4.....	13	162 141

Av dessa medtogo de sakkunniga ett antal representativa städer med nedan angiven folkmängd.

	Antal	Folkmängd
Grupp 1.....	10	64 811
» 2.....	6	68 473
» 3.....	6	165 468
» 4.....	4	70 038

De enda avvikelserna från pensionsförsäkringskommitténs utval av städer är att Malmö (grupp 3) ej medtagits bland de representativa kommunerna, men att i stället Örebro fått representera gruppen i fråga. I övrigt hänvisas beträffande städerna liksom för landsbygden till »1928 års pensionsförsäkringskommittés statistiska undersökningar samt kostnadsberäkningar» (1930) sid. 389 och följande. Där upptagna folkmängdssiffror hava emellertid ersatts med de vid 1930 års utgång förefintliga.

Vid undersökningen hava sålunda följande procent av befolkningen medtagits för olika städer och stadsgrupper:

	Procent
Stockholm.....	16·67
Göteborg	33·33
Övriga städer:	
Grupp 1.....	21·18
» 2.....	20·44
» 3.....	37·07
» 4.....	43·20

Av den totala befolkningen i rikets städer vid 1930 års utgång (1 955 612 personer, varav i Stockholm 502 213 och i Göteborg 243 787) hava alltså medtagits 533 754 eller 27·29 procent.

Som av det ovanstående framgår hava av »övriga städer» grupperna 3 och 4 fått en avsevärt starkare representation än grupperna 1 och 2. Av vissa lämplighetsskäl hava vid resultatens bearbetning grupperna 1 och 2 sammanslagits, liksom även grupperna 3 och 4, sedan detta visat sig kunna ske utan olägenhet och utan påverkan av resultatet i missvisande riktning.

Av landsbygdens kommuner hava vid de sakkunnigas undersökning medtagits desamma, som utvaldes av 1928 års pensionsförsäkringskommitté. Kommittén hade tagit som princip att inom varje län de fyra olika näringsgrupperna — jordbrukskommuner, skogskommuner, »blandade» och industri-kommuner — skulle bli proportionellt företrädde efter såväl antal som olikheter i befolkningshänseende. Av rikets 2 412 landskommuner med en folkmängd av 4 145 905 medtogos 353 med en folkmängd av 640 795, d. v. s. 14·6 procent av antalet kommuner och 15·46 procent av befolkningen.

Vid de sakkunnigas utredning hava kommunerna grupperats dels efter de nyssnämnda näringsgrupperna, dels geografiskt i fyra olika kategorier, allteftersom de tillhöra Svealand, Götaland (utom Skåne, Halland och Blekinge), de tre sistnämnda landskapen, samt Norrland.

Härnadan lämnas en sammanställning beträffande såväl antal som folkmängd för kommunerna inom var och en av de ifrågavarande grupperna,

både i fråga om samtliga kommuner inom gruppen som rörande de vid utredningen medtagna.

Grupp	Samtliga kommuner			Uttagna kommuner		
	Antal	Folkmängd	Folkmängd i medeltal	Antal	Folkmängd	Folkmängd i medeltal
1) <i>Jordbrukskommuner:</i>						
a) Svealand	156	152 993	981	23	21 818	948
b) Götaland	606	447 514	738	90	66 569	740
c) Skåne etc.	204	161 695	793	29	22 890	789
d) Norrland	—	—	—	—	—	—
Inalles	966	762 202	789	142	111 277	784
2) <i>Skogskommuner:</i>						
a) Svealand	8	18 018	2 252	2	4 387	2 194
d) Norrland	56	173 659	3 101	8	25 167	3 146
Inalles	64	191 677	2 995	10	29 554	2 955
3) <i>Blandade kommuner:</i>						
a) Svealand	241	453 152	1 880	34	65 356	1 922
b) Götaland	352	490 648	1 394	50	71 654	1 433
c) Skåne etc.	234	354 193	1 514	34	51 346	1 510
d) Norrland	116	370 981	3 198	17	67 514	3 971
Inalles	943	1 668 974	1 770	135	255 870	1 895
4) <i>Industri- och övriga kommuner:</i>						
a) Svealand	149	549 025	3 685	22	83 520	3 796
b) Götaland	164	396 419	2 417	24	58 464	2 436
c) Skåne etc.	67	174 948	2 611	10	29 408	2 941
d) Norrland	59	402 660	6 825	10	72 702	7 270
Inalles	439	1 523 052	3 469	66	244 094	3 698
a) Svealand	554	1 173 188	2 117	81	175 081	2 161
b) Götaland	1 122	1 334 581	1 189	164	196 687	1 199
c) Skåne etc.	505	690 836	1 368	73	103 644	1 420
d) Norrland	231	947 300	4 101	35	165 383	4 625
Hela riket	2 412	4 145 905	1 719	353	640 795	1 815

Följande procent av antalet kommuner och av befolkningen har alltså medtagits:

G r u p p	Procent av antalet kommuner	Procent av befolkningen
Jordbrukskommuner	14·7	14·60
Skogskommuner	15·6	15·42
Blandade kommuner	14·3	15·33
Industrikommuner	15·0	16·08
Svealand	14·6	14·92
Götaland	14·6	14·74
Skåne etc.	14·5	15·00
Norrland	15·2	17·46
Hela landsbygden	14·6	15·46

Städerna hava sålunda vid utredningen blivit ungefär dubbelt så starkt representerade som landsbygden. Samtidigt har på landsbygden Norrland tydligen blivit något överrepresenterat.

Primärmaterialets behandling.

I församlingsboksutdragen avprickades först samtliga änkor under 65 år. Härigenom torde man praktiskt sett fått med alla änkor med barn under 16 år, då det ju endast i ett utomordentligt ringa antal fall förekommer, att en kvinna föder barn efter fyllda 49 år. Visserligen händer det att en äldre änka har minderåriga adoptivbarn, men detta torde icke förekomma i något nämnvärt antal fall.

Då antalet änkor under 65 år även upptages i folkräkningens tabeller, såväl för landsbygden som för städerna (och för de större städerna särskilt), kan man dessutom, genom att vid den representativa undersökningen beräkna antalet av dessa änkor, erhålla en kontroll på undersökningens tillförlitlighet.

För samtliga på detta sätt förprickade änkor hava utstansats s. k. Hollethkort upptagande de olika uppgifter, som varit erforderliga för den statistiska utredningen.

Antalet änkor med minderåriga barn.

Behandlingen av primäruppgifterna hade först till ändamål att lämna uppgift om dels totalantalet änkor under 65 år, dels antalet dylika änkor med barn under 16 och, subsidiärt, med barn under 18 år. Vid beräkning av totalsiffror för en ortsgrupp hava, här liksom i fortsättningen, de ur observationerna för ortsgruppen erhållna siffrorna multiplicerats med förhållandet mellan ortsgruppens totala befolkningstal och befolkningstalet för de representerande kommunerna.

1. Städer.

För de utvalda kommunerna erhöles följande siffror.

	Antal änkor under 65 år		
	Samtliga	Med barn	
		under 18 år	under 16 år
Stockholm ($\frac{1}{6}$).....	1 818	418	325
Göteborg ($\frac{1}{3}$).....	1 430	517	437
Övriga städer.			
Grupp 1.....	1 162	413	327
» 2.....	1 444	479	392
» 3.....	3 075	1 030	803
» 4.....	1 432	506	402
Inalles	10 361	3 363	2 686

Jämföres nu det antal änkor under 65 år, som kan beräknas ur den representativa undersökningen, med de vid folkräkningen direkt funna siffrorna, erhålles följande resultat.

	Antal änkor under 65 år	
	Beräknat (utredningen)	Verkligt (folkräkningen)
Stockholm.....	10 908	11 306
Göteborg	4 290	4 298
Övriga städer	24 164	23 652

Avvikelsen från de verkliga antalen kan icke anses betydande. För Stockholm och Göteborg understiga de beräknade siffrorna de verkliga med 3·52, respektive 0·19 procent och för »övriga städer» överstiga de de verkliga med 2·17 procent. I nedanstående tabell över de beräknade antalen änkor under 65 år med barn under 18, respektive 16 år, ha de erhållna siffrorna ytterligare korrigerats med hänsyn till den observerade avvikelsen från det verkliga för totalantalet änkor under 65 år.

	Beräknat antal änkor under 65 år			
	Samtliga	Med barn		Med barn under 16 år i procent av samtliga
		under 18 år	under 16 år	
Stockholm.....	11 310	2 609	2 020	17·9
Göteborg	4 300	1 550	1 310	30·5
Övriga städer:				
Grupp 1—2	12 260	4 200	3 380	27·6
" 3—4	11 390	3 880	3 050	26·7
Inalles	39 260	12 230	9 760	—

Antalet änkor med barn under 16 år är i proportion till hela antalet änkor under 65 år påfallande litet i Stockholm. I Göteborg och i de båda grupperna av »övriga städer» ligga motsvarande procenttal på ungefär samma nivå, med något högre siffra för Göteborg.

2. Landsbygden.

De ur den representativa undersökningen direkt erhållna siffrorna framgå ur tabellen överst på följande sida.

Av tabellen framgår att det relativa antalet änkor med minderåriga barn är utpräglat lågt i Svealands jordbruksområde; till synes är det ännu lägre i Svealands skogskommuner, men dessa äro så fåtaligt representerade, att den för dem erhållna siffran torde sakna värde. I Norrlands skogsområde är antalet synnerligt högt, vilket även gäller, ehuru i icke fullt så utpräglad grad, för landsdelen i övrigt. Det må framhållas, att de sydligaste landskapens jordbruksområde uppnår nästan samma siffra som Norrland utom skogskommunerna. — I övrigt synas siffrorna ligga ungefär på samma nivå.

		Antal änkor under 65 år			
		Samtliga	Med barn		Med barn under 16 år i procent av samtliga
			under 18 år	under 16 år	
<i>Jordbrukskommuner:</i>					
Svealand	329	119	93	28·3	
Götaland	875	365	308	35·2	
Skåne etc.....	264	121	103	39·0	
Norrland	—	—	—	—	
<i>Skogskommuner:</i>					
Svealand	57	15	12	21·1	
Norrland	294	165	139	47·3	
<i>Blandade kommuner:</i>					
Svealand	973	385	325	33·4	
Götaland	980	391	338	34·5	
Skåne etc.....	678	254	228	33·6	
Norrland	1 071	510	442	41·3	
<i>Industri- och övriga kommuner:</i>					
Svealand	1 231	480	400	32·5	
Götaland	877	332	267	30·4	
Skåne etc.....	452	181	151	33·4	
Norrland	1 055	506	428	40·6	

Ur de föregående representativa siffrorna beräknades antalet änkor under 65 år till 58 900 mot den vid folkräkningen funna siffran 59 722. Den beräknade siffran understeg således den verkliga med endast 1·36 procent, vilket resultat kan anses vara synnerligen tillfredsställande.

Efter vederbörlig korrektion med hänsyn till denna avvikelse mellan beräknat och verkligt totalantal änkor under 65 år, erhålles följande antal änkor med barn under 18, respektive 16 år i de olika näringsområdena på landsbygden.

	Antal änkor under 65 år		
	Samtliga	Med barn	
		under 18 år	under 16 år
Jordbrukskommuner	10 200	4 200	3 500
Skogskommuner	2 290	1 220	1 020
Blandade kommuner	24 350	10 050	8 690
Industrikommuner	22 880	9 410	7 810
Inalles	59 720	24 880	21 020

Antal barn per änka.

I det följande sammanställas de resultat, som vid den representativa undersökningen erhållits i fråga om de minderåriga änkebarnens antal. Barnantalet har beräknats ur det observerade materialet på samma sätt som skett beträffande antalet änkor under 65 år.

1. Städerna.

	Antal barn under 16 år	
	Totalt	Per änka med dylika barn
Stockholm	2 940	1·46
Göteborg	2 100	1·60
Övriga städer:		
Grupp 1—2	5 850	1·73
" 3—4	5 380	1·77
Inalles	16 270	—

Liksom antalet änkor med minderåriga barn i Stockholm är utpräglat lågt i förhållande till hela antalet änkor under 65 år, är även antalet barn per änka med dylika barn jämförelsevis mycket lågt. För »övriga städer» är skillnaden i samma hänseende mellan de olika grupperna ej stor, det relativa barnantalet är cirka 20 procent högre än i Stockholm. Göteborg intager en mellanställning.

I nedanstående tabell redovisas änkorna procentuellt efter antalet dem tillhörande minderåriga barn:

	Antal barn under 16 år							Inalles
	1	2	3	4	5	6	7 eller flera	
Stockholm	64·3	27·4	7·1	0·9	0·3	—	—	100·0
Göteborg	60·8	25·2	8·7	4·1	0·7	0·5	—	100·0
Övriga städer:								
Grupp 1—2	54·6	28·6	9·5	4·9	1·7	0·3	0·4	100·0
" 3—4	56·0	26·1	10·9	4·2	2·5	0·5	0·7	100·0

Det högsta antalet barn till en änka, 11, har vid undersökningen observerats i 3 fall, alla i Norrlands städer.

Antalet änkebarn i ålder mellan 16 och 18 år beräknades utgöra:

	Totalt	I procent av änkebarn under 16 år
Stockholm	1 000	33·8
Göteborg	610	29·2
Övriga städer:		
Grupp 1—2	1 810	30·9
" 3—4	1 730	32·2
Inalles	5 150	31·6

Slutligen har antalet änkebarn under 16 år beräknats utgöra pro mille av totalbefolkningen i vederbörande ort eller ortsgrupp vid 1930 års utgång:

	‰
Stockholm	5·86
Göteborg	8·61
Övriga städer	
Grupp 1—2	9·13
» 3—4	8·84
Rikets samtliga städer	8·15

2. Landsbygden.

Ortsgrupp	Antal barn under 16 år	
	Totalt	Per änka med dylika barn
<i>Jordbrukskommuner:</i>		
Svealand	1 170	1·77
Götaland	4 320	2·06
Skåne etc.	1 420	1·93
Norrland	—	—
Inalles	6 910	1·98
<i>Skogskommuner:</i>		
Svealand	110	2·24
Norrland	2 120	2·12
Inalles	2 230	2·19
<i>Blandade kommuner:</i>		
Svealand	4 550	1·99
Götaland	4 870	2·07
Skåne etc.	3 160	1·98
Norrland	5 060	2·06
Inalles	17 640	2·03
<i>Industrikommuner:</i>		
Svealand	4 890	1·83
Götaland	3 530	1·92
Skåne etc.	1 740	2·06
Norrland	4 860	2·02
Inalles	15 020	1·93
Svealand	10 730	1·89
Götaland	12 720	2·02
Skåne etc.	6 320	1·95
Norrland	12 040	2·06
Hela landsbygden	41 800	1·99

Antalet minderåriga barn per änka med dylika barn är relativt lågt i Svealands jordbruksområde samt jämväl i dess industrikommuner. Stort barnantal för änka förekommer i Norrland, särskilt i dess skogskommuner, men även i Götalands jordbruks- och blandade kommuner. Man kan säga att medeltalet i alla grupper ligger nära 2. Barnantalet i fråga synes å landsbygden ligga i genomsnitt omkring 20 procent högre än i städerna.

Det procentuella antalet änkor med 1, 2, 3 barn under 16 år redovisas i nedanstående tabell:

Grupp	Antal barn							Inalles
	1	2	3	4	5	6	7 eller flera	
Jordbrukskommuner	47·8	27·8	11·3	7·5	3·0	2·4	0·2	100·0
Skogskommuner	46·4	22·5	12·6	11·3	2·6	2·0	2·6	100·0
Blandade kommuner	46·1	25·5	15·6	7·6	3·3	1·4	0·5	100·0
Industrikommuner	49·3	26·8	13·6	5·4	2·9	1·4	0·6	100·0
Hela landsbygden	47·6	26·2	14·0	6·9	3·1	1·6	0·6	100·0

Det högsta observerade antalet barn för änka är på landsbygden 8.
Antalet änkebarn mellan 16 och 18 år beräknades utgöra

	Totalt	I procent av änkebarn under 16 år
Jordbrukskommuner	1 720	24·8
Skogskommuner	570	25·4
Blandade kommuner	4 110	23·3
Industrikommuner	4 060	27·1
Inalles	10 460	25·1

Änkebarnen under 16 år promille av den totala befolkningssiffran inom området utgjorde

	‰
Jordbrukskommuner	9·08
Skogskommuner	11·64
Blandade kommuner	10·57
Industrikommuner	9·86
Hela landsbygden	10·08

Barnens åldersfördelning.

En närmare undersökning av änkornas åldersfördelning har skjutits åt sidan, då den närmast kunde hava betydelse vid ett anordnande av barnpensioneringen efter försäkringsgrunder.

Beträffande barnens procentuella fördelning efter ålder lämnas redogörelse här nedan.

1. Städer.

	Å l d e r				Inalles
	0—2 år	2—7 år	7—13 år	13—16 år	
Stockholm	1·1	12·9	49·4	36·6	100·0
Göteborg	2·9	12·4	45·5	39·2	100·0
Övriga städer:					
Grupp 1—2	1·9	13·4	47·2	37·5	100·0
» 3—4	2·1	15·1	45·7	37·1	100·0

2. Landsbygd.

G r u p p	Å l d e r				Inalles
	0—2 år	2—7 år	7—13 år	13—16 år	
<i>Jordsbrukskommuner.</i>					
Svealand	1·8	15·7	41·9	40·6	100·0
Götaland	0·8	12·3	50·0	36·9	100·0
Skåne etc.	1·0	17·1	51·2	30·7	100·0
Norrland	—	—	—	—	—
Inalles	1·3	13·8	48·5	36·4	100·0
<i>Skogskommuner.</i>					
Svealand	7·4	29·6	44·5	18·5	100·0
Norrland	3·3	19·8	46·5	30·4	100·0
Inalles	3·5	20·9	46·5	29·1	100·0
<i>Blandade kommuner.</i>					
Svealand	2·5	17·6	48·5	31·4	100·0
Götaland	1·7	15·2	49·6	33·5	100·0
Skåne etc.	2·7	11·4	48·9	37·0	100·0
Norrland	2·0	14·3	47·1	36·6	100·0
Inalles	2·1	15·0	48·5	34·4	100·0
<i>Industri- och övriga kommuner.</i>					
Svealand	0·9	16·6	45·9	36·6	100·0
Götaland	2·2	16·1	44·3	37·4	100·0
Skåne etc.	1·7	15·6	49·8	32·9	100·0
Norrland	4·1	19·6	44·6	31·7	100·0
Inalles	2·3	17·0	45·6	35·1	100·0
Hela landsbygden	2·1	15·7	47·4	34·8	100·0

Vidare lämnas en sammanställning av de under åren 1915—1930 födda, vid 1930 års utgång levande änkebarnen i procent av antalet under vart och ett av nämnda år i äktenskap födda barn.

Å r	I äktenskap födda barn	Änkebarn ^{31/12} 1930 födda angivet år	
		Totalt	Procent av föregående kol.
1915	103 503	7 161	6·92
1916	103 553	6 909	6·67
1917	102 795	6 494	6·32
1918	101 607	6 043	5·95
1919	100 130	4 991	4·98
1920	116 946	5 363	4·59
1921	107 999	4 185	3·88
1922	99 610	3 712	3·73
1923	97 037	3 244	3·34
1924	93 252	2 818	3·02
1925	90 190	2 192	2·43
1926	86 316	1 614	1·87
1927	82 277	1 347	1·64
1928	82 272	892	1·08
1929	77 809	687	0·88
1930	78 815	523	0·66

Änkornas ekonomiska förhållanden.

Av de på folkräkningens material verkställda utredningarna återstår det nu att redogöra för dem, som avse änkornas inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Dessa utredningar ha närmast avsett änkor med minderåriga barn. Hava dylika barn ägt egen inkomst eller förmögenhet, har denna lagts till moderns.

Vid undersökningarna skulle jämväl utredas, huruvida inkomst- eller förmögenhetsomständigheterna i någon mera framträdande grad växlade efter barnens antal. I detta syfte grupperades vid sammanräkningen de kort, som avsågo änkor med barn under 16 år inom de ovan omnämnda stora grupperna — för städer Stockholm, Göteborg och de båda industrigrupperna samt för landsbygden de fyra näringsgrupperna — efter såväl antalet barn som efter inkomst respektive förmögenhet. Dessutom verkställdes en sammanräkning med kombination av inkomst och förmögenhet inom samma ortsgrupper, samt, rörande inkomstförhållanden, även med kombination av geografisk och näringsgruppering. De båda senare sammanräkningarna hava emellertid utförts utan hänsyn till barnantalet.

Vid utredningen hava sammanräkningarna icke utnyttjats, i vad de avse änkornas förmögenhetsförhållanden. Den förstärkta påföljden av förmögenhetsinnehav vid inkomstberäkning enligt folkpensioneringslagen, vars föreskrifter även här tänkas avsedda att tillämpas, torde nämligen beträffande änkor med minderåriga barn icke kunna tillmätas allt för stor betydelse. Dessutom är det icke möjligt att statistiskt uppskatta inverkan av de likaledes i analogi med folkpensioneringslagen upptagna fria inkomsterna. Det torde därför vara rimligt att uraktlåta att taga särskild hänsyn till avkastningen av kapital, jämväl ur den synpunkten, att man härigenom erhåller en kompensation för de fria inkomsterna, vilka man icke kan taga i beräkning.

De ur folkräkningsmaterialet hämtade inkomstsiffrorna avse deklarerad inkomst för år 1930.

De sakkunniga hava först undersökt förefintligheten av ett möjligt samband mellan barnantal och inkomst. För att icke materialets uppdelning skulle drivas för långt, har härvid, som ovan sagts, ortsuppdelningen för landsorten skett endast efter näringsgrupper och ej samtidigt efter geografiska synpunkter. Det ansågs nämligen på förhand antagligt, att näringsgrupperingen ur inkomtsynpunkt hade större betydelse än den geografiska indelningen.

Beträffande först *städerna* återgivas i efterföljande tabell sannolikheterna i procent räknat för att en änka med angivet antal barn skall ha en inkomst under ett visst belopp.

Som synes är i städerna avvikelserna beträffande inkomstfördelningen mellan änkor med olika antal barn knappast så framträdande, att vid kostnadsberäkningarna särskild hänsyn behöver tagas till densamma. Visserligen kan man konstatera, särskilt beträffande Stockholm och Göteborg, stor avvikelse för änkor med 4 eller flera barn, men denna grupp är i dessa städer så få-

Grupp	Inkomst under kronor				
	600	1 000	1 400	2 000	2 600
<i>Stockholm:</i>					
1 barn	28·2	37·2	49·2	64·1	75·6
2—3 barn	29·4	39·3	46·5	59·0	66·2
4 eller flera barn	50·0	50·0	75·0	75·0	75·0
Samtliga	29·0	38·2	48·6	62·4	72·2
<i>Göteborg:</i>					
1 barn	30·2	44·4	60·9	78·1	85·6
2—3 barn	31·7	42·6	54·2	73·0	83·1
4 eller flera barn	48·0	61·0	91·4	100·0	100·0
Samtliga	31·7	44·7	60·2	77·6	85·6
<i>Övriga städer:</i>					
Grupp 1—2:					
1 barn	34·1	50·6	65·9	78·9	86·0
2—3 barn	36·6	53·4	66·1	79·6	84·3
4 eller flera barn	42·3	50·0	61·6	80·8	80·8
Samtliga	35·7	51·7	65·7	79·3	85·0
Grupp 3—4:					
1 barn	43·0	58·0	71·3	83·8	90·2
2—3 barn	47·2	60·3	73·2	85·1	90·4
4 eller flera barn	45·3	61·1	70·6	79·0	85·3
Samtliga	44·9	59·3	72·1	84·0	89·9

Grupp	Inkomst under kronor					
	600	800	1 000	1 400	2 000	2 600
<i>Jordbrukskommuner:</i>						
Svealand	67·7	69·9	79·6	82·8	95·7	98·9
Götaland	63·3	71·8	79·2	83·4	92·9	95·8
Skåne etc.	56·3	71·8	84·5	88·3	92·2	97·1
<i>Skogskommuner:</i>						
Svealand	75·0	75·0	75·0	75·0	83·3	83·3
Norrland	82·0	87·0	91·4	92·8	95·7	97·8
<i>Blandade kommuner:</i>						
Svealand	66·5	73·5	78·5	86·5	92·0	95·7
Götaland	68·6	78·7	82·2	87·3	95·6	97·3
Skåne etc.	61·0	71·9	78·5	87·7	91·7	94·3
Norrland	74·2	80·8	85·3	90·7	94·8	97·3
<i>Industri och övriga kommuner:</i>						
Svealand	59·5	67·2	72·2	84·0	93·8	96·2
Götaland	63·7	69·7	76·0	86·1	93·6	96·6
Skåne etc.	60·9	71·3	73·5	82·8	91·4	94·7
Norrland	64·9	69·7	77·3	84·3	89·7	94·2

talig, att mera vittgående slutsatser ej kunna dragas av de resultat, som för densamma erhållits.

Som redan är nämnt, uppdelades vid undersökningen rörande sambandet mellan barnantal och inkomst, landsbygden endast efter de fyra näringsgrupperna. Det kan därför vara lämpligt att först återgiva en tabell, utvisande den ur utredningsmaterialet härledda sannolikheten för att en änka med minderåriga barn oberoende av barnantalet skall hava en inkomst, understigande ett visst belopp, och giva denna sannolikhet i procent räknat även efter geografisk fördelning.

Som synes är skillnaden de olika grupperna emellan icke synnerligen betydande, om man undantager skogskommunerna, i vilka inkomstfördelningen för änkorna är vida ogynnsammare än på andra håll. En viss dragning nedåt kan otvivelaktigt observeras även inom Norrlands blandade kommuner, men överhuvud taget synes en uppdelning efter näringsområden väl kunna försvaras, när det gäller en undersökning av barnantalets inverkan.

Denna inverkan visas i fråga om landsbygden av nedanstående tabell, som ger sannolikheten, i procent räknat, för en änka med angivet antal barn att ha en inkomst under ett visst belopp.

G r u p p	I n k o m s t u n d e r k r o n o r					
	600	800	1 000	1 400	2 000	2 600
<i>Jordbrukskommuner:</i>						
1 barn	58·9	70·1	81·7	89·1	93·7	97·1
2—3 barn	63·3	69·9	76·0	85·2	91·9	94·9
4 eller flera barn	74·3	80·4	88·0	91·0	95·5	100·0
Samtliga	62·6	71·3	80·2	87·8	93·2	96·6
<i>Skogskommuner:</i>						
1 barn	77·1	84·2	88·3	91·2	95·5	98·4
2—3 barn	88·6	92·4	94·3	94·3	96·2	98·1
4 eller flera barn	78·6	78·6	85·7	85·7	89·3	89·3
Samtliga	81·5	86·1	90·1	91·4	94·7	96·7
<i>Blandade kommuner:</i>						
1 barn	66·3	76·1	81·5	88·8	93·4	96·7
2—3 barn	71·4	78·5	82·5	88·5	94·0	96·2
4 eller flera barn	67·9	74·9	79·6	85·4	92·4	94·2
Samtliga	68·7	77·0	81·7	88·3	93·8	96·4
<i>Industri och övriga kommuner:</i>						
1 barn	63·4	70·1	75·8	84·6	91·9	96·3
2—3 barn	60·1	67·2	73·4	83·2	91·4	94·0
4 eller flera barn	66·5	72·7	78·2	88·3	95·3	96·9
Samtliga	62·5	69·3	75·2	84·5	92·1	95·4
<i>Hela landsbygden:</i>						
1 barn	64·5	73·2	79·7	87·4	93·0	96·7
2—3 barn	66·7	73·6	78·7	86·4	93·1	95·5
4 eller flera barn ...	69·2	75·3	80·9	87·2	93·6	95·7
Samtliga	65·8	73·5	79·3	86·9	93·3	96·1

Liksom beträffande städerna torde man även i fråga om landsbygden kunna draga den slutsatsen, att särskilda inkomstsannolikheter för änkor med olika antal barn icke heller här torde behöva tillgripas.

Man torde jämväl kunna konstatera att, om man bortser från skogskommunerna, där inkomstnivån för änkor, som redan framhållits, är synnerligen låg, inkomstsannolikheterna inom de olika näringsområdena icke äro i mera framträdande mån från varandra avvikande, än att de kunna ersättas med en gemensam skala. Då skogskommunernas invånarantal är relativt ringa, torde det knappast föreligga något hinder att använda en gemensam dylik skala för hela landsbygden, särskilt som, om en dyrortsgruppering kommer till stånd, en väsentlig del av landsbygden komme att föras till den lägsta dyrortsgruppen.

Beträffande städerna torde en vidare sammanslagning av inkomstskalorna icke vara lämplig. Stockholm och Göteborg skulle vid en dyrortsgruppering föras till den högsta dyrortsgruppen och inkomstfördelningen är i dessa båda städer så pass olika, att de vid beräkningarna böra behandlas var för sig. Avvikelserna mellan städer tillhörande de båda industrigrupper, som här uppställts, äro ännu mer framträdande. Den omfattning, i vilken städerna av den ena eller andra gruppen föras till olika dyrortsgrupper, är också växlande. Allt talar därför i riktning att kostnadsberäkningen bör verkställas särskilt för de båda stadsgrupperna i fråga.

Utvärdering av inkomstsannolikheter.

Här nedan sammanställas nu, för de olika ortsgrupper inom vilka kostnadsberäkningarna skola utföras, sannolikheterna för en änka med minderåriga barn att hava inkomst under ett visst belopp:

Inkomst under kronor	Stockholm	Göteborg	Övriga städer		Landsbygden
			grupp 1—2	grupp 3—4	
	%	%	%	%	%
600	29.0	31.7	35.7	44.9	65.9
800	33.0	37.6	44.3	51.9	73.6
1 000	38.2	44.7	51.7	59.3	79.4
1 200	42.8	52.9	60.0	65.9	83.6
1 400	48.6	60.2	65.7	72.1	86.9
1 700	54.4	70.5	73.6	80.3	90.8
2 000	62.4	77.6	79.3	84.0	93.1
2 300	68.2	81.9	83.1	88.2	95.0
2 600	72.2	85.6	85.0	89.9	96.1

Icke minst räknetekniska skäl, syftande till ett underlättande av kostnadsberäkningarna, torde tala för att söka underkasta dessa sannolikheter en lämplig utvärdering.

Vid studium av inkomstfördelningar, särskilt avseende icke alltför låga inkomster, har man funnit att sannolikheten för en person att ha en inkomst, överstigande i kronor, brukar relativt nära ansluta sig till $C i^{-k}$, den

s. k. *Pareto'ska* lagen. Detta kan geometriskt så tolkas, att om man väljer $\log i$ som abscissa och logaritmen för den nyssnämnda sannolikheten som ordinata för punkter i ett teckningsplan, de observerade sannolikheternas bildpunkter komma att ligga nära intill en rät linje.

Redan en ytlig undersökning visade, att de ifrågavarande inkomstsannolikheterna för änkor med minderåriga barn ingalunda anslöto sig till Pareto's lag inom de inkomstgränser, där föreliggande undersökningar måste röra sig. Däremot visade det sig, att, om man tog inkomstvärdena som abscissor och de ifrågavarande sannolikheternas logaritmer som ordinator, bildpunkterna då kommo att nära falla i räta linjer. För det område, som här avses, skulle sannolikheten för en inkomst över i kronor kunna approximativt skrivas exempelvis under formeln

$$C \cdot 10^{-ki}$$

Underkastar man de i det föregående vunna sannolikhetsvärdena — rättare deras komplement — en logaritmisk utjämning efter vanligt förfaringssätt erhåller man följande värden på $\log C$ och $100 k$.

	$\log C$	$100 k$
Stockholm	-0.00291	-0.02101
Göteborg	+0.07961	-0.03555
Övriga städer:		
Grupp 1—2	+0.02362	-0.03498
» 3—4	± 0.00000	-0.04017
Landsbygden	-0.17890	-0.04989

Vid utjämningen ha för Stockholm och Göteborg medtagits samtliga vid utredningen erhållna inkomstgrupper intill 2 600 kronor, för övriga städer inkomstgrupper upp till 2 300 kronor och för landsbygden upp till 1 700 kronor.

I nedanstående tabell återgivas de utjämnade sannolikheterna, i procent räknat, för en änka med minderåriga barn att hava en inkomst under i kronor, för samma inkomstvärden som de observerade sannolikheterna.

Inkomst kronor	Stockholm	Göteborg	Övriga städer		Landsbygden
			Grupp 1—2	Grupp 3—4	
600	25.7	26.5	34.9	42.6	66.8
800	32.6	37.6	44.6	52.3	73.6
1 000	38.8	47.0	52.8	60.3	79.0
1 200	44.4	55.0	59.8	67.0	83.8
1 400	49.5	61.8	65.8	72.6	86.7
1 700	56.4	70.1	73.2	79.2	90.6
2 000	62.2	76.6	78.9	84.3	93.3
2 300	67.4	81.7	83.4	88.1	95.3
2 600	71.8	85.7	87.0	91.0	96.7

Som synes är överensstämmelsen med de observerade sannolikheterna god. Här må emellertid påpekas den avvikelser från observationerna, vilken

beträffande sannolikheterna för en inkomst under 600 kronor är till finnandes särskilt i fråga om Stockholm och Göteborg. Den torde närmast kunna tolkas så, att änkor, som i verkligheten hava över 600 kronors inkomst, dock undgått taxering för sina inkomster, enär taxeringsmyndigheterna av naturliga skäl torde vara relativt välvilliga mot dessa personer i små omständigheter.

Det bör emellertid vara fullt försvarligt att vid kostnadsberäkningarna använda de utjämnade sannolikheterna, då inkomstuppskattningen vid tilldelande av barnbidrag sannolikt kommer att bli strängare än taxeringen.

De sjunkande inkomsterna efter år 1930.

Som bekant har den i början av detta årtionde inträdande krisen medfört en kraftig reduktion av de taxerade inkomstbeloppen. I vad mån denna har berört även de lägsta inkomsterna är omöjligt att fastställa, då någon statistik härutinnan icke föreligger. Mellan åren 1931 och 1934 nedgick den taxerade inkomsten med cirka 15 procent. En återhämtning är otvivelaktigt på väg, men det är omöjligt att förutse hur hastigt den kommer att verka höjande på de taxerade inkomsterna. Man kan emellertid förmoda att denna återhämtning för ankorna kommer att gå i ett långsammare tempo, då de i icke ringa omfattning förlorat kapital, som de själva icke äro i stånd att på nytt förvärva. Det torde därför vara lämpligt att vidtaga en genomgående reduktion av de inkomstbelopp, som erhållits vid den statistiska utredningen.

Reduceras samtliga vid denna utredning funna inkomstbelopp med 15 procent skulle sannolikheten för en änka att nu ha en inkomst under i kronor vara densamma som att år 1930 hava haft en inkomst under $i/0.85$ kronor. Sannolikheten ifråga skulle alltså kunna skrivas

$$1 - C \cdot 10^{-k \cdot \frac{i}{0.85}}$$

Sättes $\frac{k}{0.85} = k^1$ erhållas följande värden på 100 k^1 för olika ortsgrupper

Stockholm	—0.02472
Göteborg	—0.04182
Övriga städer:	
Grupp 1—2	—0.04115
» 3—4	—0.04726
Landsbygden	—0.05869

2. Undersökning rörande den nuvarande, i samband med den allmänna pensionsförsäkringen bedrivna barntilläggsverksamheten.

För utrönande av den kostnadsökning, en utsträckning av de för en pensionering av barn till änkor föreslagna ökade pensionsförmånerna även till de övriga grupper, som hittills åtnjutit barntillägg från den allmänna pensionsförsäkringen, hava vissa statistiska utredningar företagits å det inom pensionsstyrelsen befintliga materialet.

**Barntillägg för vilka bevis utfärdats
under år 1934.**

Den första av dessa utredningar har avsett att belysa inkomstförhållandena bland försörjarna, särskilt i den mån deras inkomst överskridit de gränser, som enligt de för änkebarn tänkta bestämmelserna skulle utgöra avdragsfri inkomst för barnbidrag. Den omfattade samtliga under år 1934 utfärdade bevis om barntillägg, inalles 2 727, avseende 5 886 barn under 15 år.

Det visade sig därvid, att de invalida försörjare, som hade en inkomst överstigande 450 (för äkta makar 900) kronor voro synnerligen fåtaliga.

Barntillägg för vilka bevis utfärdats under år 1934.

G r u p p	A n t a l		Därav med inkomst av minst 450 kronor (äkt makar 900 kronor)		Genomsnitts- inkomst för dessa senare försörjare
	Försörjare	Barn	Försörjare	Barn	
I. Ensamstående kvinnor:					
Änkor.....	308	611	18	52	525
Ogifta.....	179	252	24	34	526
Franskilda.....	52	84	5	10	513
Inalles	539	947	47	96	524
II. Ensamstående män (huvud- sakligen änklingar).....	124	221	7	10	552
III. Äkta makar	2 064	4 718	46	150	1 052

Enligt nu gällande bestämmelser och efter de båda framlagda alternativen för barnbidragens beräkning skulle den högsta inkomst, intill vilken barn-
tillägg resp. barnbidrag utgår, vara följande:

1. Ensamstående personer (män).

	Nuvarande bestämmelser	Alternativ A	Alternativ B
1 barn	595	930	780
2 »	765	1 110	960
3 »	935	1 290	1 140
4 »	1 105	1 410	1 260
5 »	1 275	1 530	1 380

2. Äkta makar.

1 barn	995	1 230	1 005
2 »	1 165	1 410	1 185
3 »	1 335	1 590	1 365
4 »	1 505	1 710	1 485
5 »	1 675	1 830	1 605

Med den starka koncentration nedåt av inkomsterna för invalider med minderåriga barn, som redan på förhand var att vänta och som ytterligare bestyrkts av den anförda utredningen, kan man motse, att den höjning av inkomstgränserna, som enligt det ovanstående skulle äga rum, icke kommer att medföra någon mera avsevärd ökning av antalet bidragstagare. Fastän höjningen av gränserna, särskilt beträffande den viktigaste och största gruppen, äkta makar där mannen är invalid, är relativt liten och i alternativ B icke är nämnvärd, torde dock någon ökning äga rum. Särskilt den ökade storleken av understödsbeloppen torde härvid icke vara utan betydelse.

Man torde emellertid kunna kompensera ökningen genom att vid kostnadsberäkningarna antaga att bidraget genomgående utgår med högsta belopp, således utan avdrag för inkomst utöver de belopp, som lämnats fria, men att antalet understödstagare beräknas förbliva det nuvarande, dock efter korrektion till följd av understödstitidens utsträckande till 16 år. Den nedgång i antalet barn som intill 1937 års utgång kan väntas på grund av den minskade nativiteten lämnas sålunda outnyttjad och bildar en ytterligare säkerhetsmarginal.

Antalet barntilläggstagare hösten 1935.

Den andra utredning, som verkställdes på pensionsstyrelsens material, har avsett barntilläggstagare inom olika kategorier och med olika antal barn den 1 oktober 1935.

Enligt utredningen voro vid tidpunkten ifråga följande antal barntillägg i kraft.

Antal barn	I. Ensamstående kvinnor						II. Ensamstående män		III. Äkta makar	
	Änkor		Ogifta		Frånskilda					
	Försörjare	Barn	Försörjare	Barn	Försörjare	Barn	Försörjare	Barn	Försörjare	Barn
1	893	893	717	717	129	129	318	318	3 879	3 879
2	376	752	154	308	42	84	154	308	2 282	4 514
3	187	561	45	135	16	48	62	186	1 428	4 284
4	86	344	9	36	3	12	33	132	904	3 616
5	30	150	2	10	2	10	9	45	501	2 505
6	8	48	—	—	—	—	7	42	299	1 794
7	3	21	—	—	—	—	2	14	136	952
8	1	8	—	—	—	—	—	—	63	504
9	1	9	—	—	—	—	—	—	23	207
10	—	—	—	—	—	—	—	—	3	30
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12
	1 585	2 786	927	1 206	192	283	585	1 045	9 519	22 347

Totala antalet försörjare var alltså 12 808 och antalet tillhörande barn 27 667. Detta visar från 1934 års utgång en minskning med innemot 400 barntillägg. Även om minskningen vid årsskiftet 1935—1936 måhända är en obetydlighet lägre torde man likväl vid kostnadsberäkningarna kunna taga

ovanstående siffror till utgångspunkt. Kostnaderna för barntilläggen visa, sedan den stora extraordinära tillströmningen under krisåren upphört, för år 1935 en nedgång (1934 3·28 miljoner, 1935 3·23 miljoner kronor) vilken i framtiden torde kunna beräknas fortgå i den mån den minskade nativiteten gör sig gällande.

De barn, för vilka barntillägg utgingo, fördelade sig på följande sätt efter födelseår.

Barnets födelseår	I. Ensamstående kvinnor			II. Ensamstående män	III. Äkta makar
	Änkor	Ogifta	Frånskilda		
	Antal barn	Antal barn	Antal barn	Antal barn	Antal barn
1920.....	173	30	23	50	692
21.....	590	148	58	183	2 858
22.....	437	113	60	179	2 550
23.....	358	129	41	140	2 402
24.....	298	103	22	123	2 102
25.....	250	107	14	98	1 974
26.....	180	102	17	65	1 717
27.....	146	68	9	60	1 545
28.....	126	92	11	43	1 442
29.....	84	74	12	34	1 178
30.....	63	75	6	27	1 068
31.....	34	70	6	18	911
32.....	28	42	2	12	759
33.....	13	29	1	4	644
34.....	6	24	1	9	441
35.....	—	—	—	—	64
	2 786	1 206	283	1 045	22 347

Nu är att märka, att icke alla personer, som i verkligheten vid den ifrågasvarande tidpunkten voro berättigade till barntillägg, ännu ansökt om sådant understöd och fått sig detsamma beviljat. Ett betydande antal ansökningar inkomma först senare och deras inflytande visar sig i avsevärda retroaktiva utbetalningar. Med ledning av pensionsstyrelsens erfarenheter rörande vid 1933 års utgång till barntillägg berättigade personer kan man antaga, att en ökning å omkring 15 % av de understödda barnens antal torde erfordras för att man skall erhålla fulla omfattningen av de vid en viss tidpunkt till understöd verkligen berättigade. Åldersfördelningen bland dessa ytterligare tillkomna barn torde närmast ansluta sig till vad som gäller för de barn, för vilka under de närmast föregående 12 månaderna barntillägg beviljats.

Undersökningen rörande barnens ålder hade närmast till ändamål att utvisa den inverkan på antalet understödda, som en utsträckning av understödstiden till 16 år kunde medföra.

Denna ökning i antalet understödda barn torde skäligen för de olika grupperna kunna uppskattas till

Grupp	I a)	27·5 %
»	I b)	13·0 %
»	I c)	26·0 %
»	II	20·0 %
»	III	13·5 %

Man skulle alltså i olika grupperna få räkna med följande antal till barnbidrag berättigade barn under 16 år, tillhörande de berörda grupperna av invalida försörjare.

Grupp I a).....	4 080
» I b).....	1 570
» I c).....	410
» II	1 440
» III	29 170

Då de till grupp I a) hörande änkorna redan inneslutits i den föregående, på 1930 års folkräkning grundade utredningen, återstå grupperna I b) och c) samt II och III, av vilka III ju är av den största betydelsen. Dessa skulle omfatta cirka 32 600 till barnbidrag berättigade barn. Här må anmärkas, att särskilt i grupperna I b) och c) en minskning av antalet barn egentligen borde vidtagas, då det föreliggande förslaget endast omfattar adoptivbarn till dessa grupper av invalider.

Genom utsträckning av understödsåldern till 16 år torde visserligen ett mindre antal försörjare tillkomma, men i huvudsak antalet barn per försörjare komma att ökas. Vid kostnadsberäkningen antages emellertid, att barnantalet per försörjare blir oförändrat. Detta kommer att för barnbidragen till invalida personers barn medföra en ytterligare kostnadsmarginal, som jämväl i sin mån, jämte övriga försiktiga antaganden, torde uppväga, att antalet understödda barn icke antagits ökat genom utsträckningen av inkomstgränserna och den större anledning till ansökan, som ligger i de ökade barnbidragsbeloppen.

3. Utredningar beträffande fattigvårdsunderstöd till änkor med minderåriga barn och rörande barnavårdsnämndernas utackorderingskostnader.

Fattigvårdsunderstöd.

I syfte att erhålla vissa upplysningar beträffande de grunder, enligt vilka fattigvårdsunderstöd beviljas änkor med minderåriga barn hava de sakkunniga utsänt en skrivelse åtföljd av frågeformulär till ett antal fattigvårdsstyrelser i riket.

Ur skrivelsen må följande utdrag här intagas:

»Det torde i allmänhet vara brukligt, att de kommunala fattigvårdsmyndigheterna vid tilldelandet av varaktigt understöd i hemmet åt barn till änkor fastställa understödet med ledning av vissa normalbelopp, särskilt för det fall att änkan är arbetsför och kan försörja sig själv, men hennes arbetsinkomst icke är tillräcklig även för barnens försörjning. Dessa normalbelopp torde i allmänhet vara så beskaffade, att ett visst understöd utgår per månad, allt efter antalet barn, oftast så att understödet per barn räknat blir mindre, ju flera barnen äro. I många fall torde även understödets storlek i viss mån bero av barnets ålder, bland annat på så sätt, att ett större månatligt understöd utgår för spädbarn, vilka ju i allmänhet äro mera hindersamma för moderns förvärvsarbete.»

Frågeformuläret var avfattat på följande sätt:

1. Användas inom kommunen några bestämda normalbelopp vid lämnande av varaktigt understöd åt minderåriga barn till *arbetsföra* änkor, då barnen vårdas i ankans hem?

2. Om så är fallet, huru stort är normalunderstödet per månad? (Särskilt svar torde benäget lämnas beträffande änka med ett barn, med två barn, med tre barn o. s. v.)

3. Om särskilda understödsbestämmelser tillämpas för änkor med späda barn, anhålles om uppgift beträffande de understödsbelopp, vilka i sådant fall brukas lämnas per månad.

Skrivelsen utgick till fattigvårdsstyrelserna i samma landsbygdskommuner, som innefattades i den förutnämnda, på material från 1930 års folkräkning verkställda utredningen rörande änkor med minderåriga barn. Av städerna uteslötos Stockholm och Göteborg, och medtogs Malmö i stället för Örebro.

Landsbygden.

Måhända hava dessa förfrågningsskrivelser icke fullt givit det utbyte, som man kunnat förvänta. Från landsbygden hava svar, vilka medgiva en relativt tillfredsställande uppfattning av vederbörande kommuns understödspraxis, nämligen lämnats endast i 35 % av de tillfrågade kommunerna. Befolkningsproportionen var dock omkring 46 %. Av detta framgår att det i genomsnitt varit de större kommunerna, som lämnat användbara svar. Detta var väl också att vänta, då de mindre kommunerna knappast hava så många understödsfall av den avsedda arten, att det kunnat komma i fråga att uppställa regler för storleken av det understöd, som beviljas.

I nedanstående tabell lämnas med ledning av ingångna svar uppgift å antalet kommuner jämte deras sammanlagda befolkningssiffror, vilka, i fall av ett barn, utdelat normalunderstöd med angivet belopp. Uppgift lämnas dels för näringsgrupper, dels för geografiska grupper.

Understödens storlek per månad kronor	G r u p p							
	Jordbruks- kommuner		Skogs- kommuner		Blandade kommuner		Industri- kommuner	
	Antal	Folk- mängd	Antal	Folk- mängd	Antal	Folk- mängd	Antal	Folk- mängd
10 eller därunder	3	2 337	2	7 764	2	3 136	3	7 847
10—15	—	—	—	—	3	9 014	—	—
15	13	11 580	1	1 672	20	52 947	7	19 389
15—20	4	4 795	1	2 079	4	16 875	5	16 152
20	9	10 279	1	1 850	16	29 121	5	13 560
20—25	—	—	—	—	1	1 556	3	12 532
25	3	2 758	—	—	8	12 498	7	25 371
Över 25	—	—	—	—	1	2 401	3	30 450
	32	31 749	5	13 365	55	127 548	33	125 301

Understödet storlek per månad	G r u p p							
	Svealand		Götaland		Skånes etc.		Norrland	
kronor	Antal	Folk- mängd	Antal	Folk- mängd	Antal	Folk- mängd	Antal	Folk- mängd
10 eller därunder	3	6 028	4	7 591	2	1 460	1	6 005
10—15	1	4 182	1	2 773	1	2 059	—	—
15	6	5 794	18	28 394	14	25 607	3	24 900
15—20	5	11 931	6	15 522	—	—	3	12 448
20	15	32 109	12	16 032	3	5 714	1	1 850
20—25	1	1 556	—	—	1	3 370	2	9 162
25	9	23 512	6	11 322	1	1 375	2	4 418
Över 25	2	12 918	1	2 401	—	—	1	17 530
	42	98 030	48	84 035	22	39 585	13	76 313

Medelunderstödet per månad i fall av *ett* barn kan följaktligen beräknas till:

G r u p p	Medel- understöd kronor	G r u p p	Medel- understöd kronor
Jordbrukskommuner	17·4	Svealand	21·0
Skogskommuner	13·2	Götaland	17·6
Blandade kommuner	17·5	Skåne etc.	16·4
Industrikommuner	21·0	Norrland	20·1

För hela landsbygden blir medeltalet 19·2 kronor.

Beträffande den *andra frågan*, gradering efter antalet barn, hava svaren givit vid handen, att om understödet till det första barnet är lågt, under 15 kronor per månad, nedsättning för följande barn är ovanlig, under det att dylik nedsättning är regel, om understödet är relativt stort, 25 kronor eller däröver per månad. I medelläget, mellan 15 och 25 kronor, förekommer nedsättning redan efter första barnet i omkring 40 procent av fallen och först efter andra barnet i omkring 20 procent, under det att understödet med stigande barnantal blir oförändrat i återstående omkring 40 procent av fallen. Några egentliga avvikelser förekomma ej, om man betraktar förhållandena inom varje näringsgrupp för sig.

Vad slutligen den *tredje frågan*, om förhöjt understöd till späda barn, beträffar, torde de understödsbelopp, som i sådant fall till dylika barn utgivas, i allmänhet belöpa sig på 25—30 kronor i månaden, och torde säkerligen i genomsnitt ligga närmare den undre än den övre av dessa gränser. Dylikt förhöjt understöd förekommer endast i omkring en femtedel av de undersökta kommuner som lämnat användbart svar. Det saknas i kommuner med högt barnunderstöd, och synes vara sällsynt även i kommuner med understöd under 15 kronor. I mellangruppen, 15—25 kronor, förekommer det i omkring 30 procent av fallen.

Det är klart, att det relativt obetydliga materialet icke medger dragandet av alltför långt gående slutsatser om landsbygdens understödsförhållanden,

då det gäller änkebarn. Då emellertid understödsbeloppen tämligen utpräglat koncentrerats inom vissa, relativt snäva gränser, torde materialet dock lämna en fingervisning beträffande de understödsbelopp, vilka i genomsnitt anses tillräckliga.

Städerna.

Vad städerna beträffar, kan man säga, att uttryckligt fastställda normalbidrag i allmänhet icke förekomma, åtminstone icke i de städer, som varit föremål för undersökning. Vissa understödsnormer bruka dock följas, under uttryckligt förbehåll, att man rättar sig efter behovet. Medelunderstödet torde röra sig om 20—25 kronor för det första barnet, med i allmänhet omkring 5 kronors lägre understöd för andra barnet och de efterföljande.

Barnavårdsnämndernas utackorderingskostnader.

Till samma kommuner utsändes samtidigt förfrågningar angående barnavårdsnämndernas kostnader för utackordering av barn i fosterföräldrahem, avseende friska, ej vanartade barn. De framställda frågorna hade följande lydelse.

1. Vilket ersättningsbelopp, per barn och månad räknat, brukar av Eder i normala fall lämnas vid utackordering av barn i fosterföräldrahem?

2. Brukar högre ersättning lämnas vid utackordering av späda barn? Huru stort blir i så fall ersättningsbeloppet?

3. Brukar lägre ersättning lämnas vid utackordering av barn i slutet av eller över skolåldern? Huru stort blir i så fall ersättningsbeloppet

a) för gossar?

b) för flickor?

Landsbygden.

Vad landsbygden beträffar utsändes förfrågningar till 353 kommuner. Av dessa är det endast ett fåtal, som underlåtit att besvara frågorna. Av de inkomna svaren äro 309 av sådan art, att de kunna anses tillfredsställande. Övriga svar kommo i allmänhet från kommuner, vilka icke haft några utackorderingsfall.

Den första frågan avsåg kostnaden vid utackordering i fosterföräldrahem. Den månatliga kostnaden i kronor framgår ur följande tabell:

Kommungrupp	15 eller där- under	15— 20	20	20— 25	25	25— 30	30	30— 35	35 och högre	Inalles
Jordbrukskommuner	8	10	54	11	27	1	1	—	—	112
Skogskommuner	1	1	3	2	2	—	—	—	—	9
Blandade kommuner	9	9	58	9	34	—	5	1	—	125
Industrikommuner ...	2	2	20	11	22	3	2	—	1	63
Svealand	—	2	17	6	40	3	4	1	1	74
Götaland	11	16	69	13	26	1	1	—	—	137
Skåne etc.	5	2	39	5	12	—	3	—	—	66
Norrland	4	2	10	9	7	—	—	—	—	32
Hela landsbygden ...	20	22	135	33	85	4	8	1	1	309

Tyngdpunkten ligger sålunda tydligt mellan 15 och 25 kronor. — Månadsbeloppets medeltal var för nedan angivna grupper, i kronor

G r u p p	Jordbruks-kommuner	Skogs-kommuner	Blandade kommuner	Industri-kommuner
Svealand	22·6	25·0	24·0	25·6
Götaland	20·3	—	20·3	21·5
Skåne etc.	21·2	—	20·9	21·5
Norrland	—	19·8	20·8	22·5

Avvikelseerna i medelkostnad mellan olika områden är sålunda föga betydande.

Den andra frågan, rörande eventuell ökad kostnad vid utackordering av spädbarn, har i omkring 70 procent av fallen besvarats nekande. Förhöjningen angives i allmänhet till 5 kronor, i undantagsfall 10 kronor. I ett par enstaka fall har uttryckligen framhållits, att utackorderingskostnaderna äro *lägre* för späda barn.

Beträffande *den tredje frågan* är resultatet ungefär detsamma som vid föregående fråga. Även här äro omkring 70 procent av fallen nekande, och i de fall, då nedsättning förekommer, rör det sig om 5, undantagsvis 10 kronor i månaden. Endast sällan göres någon åtskillnad på gossar och flickor. I några få fall har det förekommit, att kommun måst betala högre inackordering för barn över skolåldern.

Städerna.

Då beträffande *städerna* utackordering i fosterföräldrahem i regel sker på landsbygden, är beträffande dem inga egentliga avvikelser från de ovan vunna resultaten att vänta.

4. Undersökning rörande fattigvårdskostnader för barn till varaktigt understödda änkor.

Då de ovannämnda skrivelserna till kommunerna utsändes, voro till frågeformulären bilagda de till statistiska centralbyrån från vederbörande kommuner ingångna uppgifterna om fattigvård och barnavård under år 1931. Att detta år valdes hade sin orsak däri, att det dels följde omedelbart efter den folkräkning, på vilken undersökningarna i det hela grundats, dels att krisen då ännu icke hunnit utvecklas till full styrka, och dels att det var det senaste år för vilket statistiska primäruppgifter och på dem grundade berättelser förelågo för både fattigvård och barnavård. Dessa statistiska primäruppgifter, av vilka de för fattigvården voro uppgjorda nominativt, ställdes av statistiska centralbyrån till förfogande och utsändes till vederbörande för nödiga kompletteringar. Fattigvårdsstyrelserna anmodades att i sina uppgifter angiva de fall, då understöd utgått till änkor, respektive fränskilda kvinnor. Dessa voro nämligen i uppgifterna sammanförda som f. d. gifta, och det var icke klart, i vilken omfattning fattigvårdsunderstöd utgick till fränskilda kvinnor. I vissa landskommuner var understödet till dylika kvinnor säkerligen försvinnande litet, på andra håll, särskilt i städerna, jämförelsevis betydande.

I *barnavårdsnämndernas* uppgifter skulle åter särskilt förtecknas de fall, då de omhändertagna barnen tillhörde änkor eller voro fader- och moderlösa.

Svar ingingo från i det närmaste alla de tillfrågade styrelserna och nämnderna, och det sätt, på vilket uppgifterna kompletterades måste betraktas som synnerligen tillfredsställande.

Uppgifterna rörande fattigvården.

De inkomna *fattigvårdsuppgifterna* behandlades nu på så sätt, att uppgifterna om varaktigt understöd till änkor utdrogos och sammanfördes på listor. Därefter genomgingos dessa uppgifter, i syfte att försöka utröna, i vilken utsträckning understöden kunde anses falla på barnen eller på modern, varvid på barnen icke skulle räknas »onormala» understöd, såsom understöd av tydlig tillfällig natur, utan endast så stort belopp, som stod i samklang med de på orten — eller i likartade kommuner, om uppgift här- om icke fanns — tillämpade reglerna för normalunderstöd åt barn till änkor, vilka voro i stånd att försörja sig själva men ej sina barn. Vad som av understödet tillfördes barnen fick dock icke överstiga de belopp, som man kunde tänka sig komma att utgå efter genomförandet av en lag om barnbidrag.

Det kan måhända invändas, att det valda förfaringssättet kunde leda till resultat, som voro starkt subjektivt betonade, särskilt som »normalunderstöd» i ett synnerligen stort antal kommuner icke tillämpades. Som redan framhållits, var det emellertid i regel i större kommuner dylika understödsnormer av naturliga skäl voro uppgjorda. I små kommuner, där sådana normer icke regelbundet följdes, förekommo i ett stort antal fall inga varaktigt understödda änkor med minderåriga barn. Det visade sig därför, att för bearbetning av materialet uppgifterna om understödsnormer inom fattigvården voro mera givande, än de vid första anblicken kunde tänkas vara.

Landsbygden.

Nedanstående tabell utvisar det ur observationerna beräknade antalet änkor med minderåriga barn, vilka åtnjuto varaktigt fattigvårdsunderstöd, de tillhörande barnens antal samt fattigvårdskostnaden för änkorna i fråga, såväl den totala som den del vilken enligt ovanstående principer kan anses falla på barnen.

	Antal		Fattigvårdskostnad i	
	änkor	barn	total kr.	för barnen kr.
Jordbrukskommuner	590	1 430	250 000	200 000
Skogskommuner	200	750	110 000	100 000
Blandade kommuner	1 630	4 090	640 000	540 000
Industrikommuner	2 540	5 550	1 190 000	860 000
Svealand	1 910	4 200	900 000	680 000
Götaland	1 380	3 360	550 000	450 000
Skåne etc.	510	1 270	170 000	150 000
Norrland	1 160	2 990	570 000	420 000
Hela landsbygden	4 960	11 820	2 190 000	1 700 000

För kontrollens skull hava, ehuru mera summariskt, ur fattigvårdsuppgifterna framtagits jämväl varaktigt understödda fränskilda kvinnor samt f. d. gifta män — i båda fallen med minderåriga barn — samt tillfälligt understödda f. d. gifta personer med minderåriga barn, män såväl som kvinnor. Det visade sig, att dessa kategorier voro relativt små i förhållande till de varaktigt understödda änkorna med minderåriga barn.

Här nedan meddelas de för hela landsbygden beräknade totalsiffrorna:

*Personer med minderåriga barn å landsbygden, understödda av
fattigvården år 1931.*

	Huvud- personer	Barn	Fattigvårdskostnader i 1 000-tal kr.
<i>Varaktigt understödda:</i>			
Änkor.....	4 960	11 820	2 200
Fränskilda kvinnor	640	1 420	300
F. d. gifta män	330	1 050	110
<i>Tillfälligt understödda:</i>			
F. d. gifta kvinnor	360	810	50
F. d. gifta män	240	690	50

Härnadan angives, tillsammans med det enligt det föregående beräknade, det ur fattigvårdsstatistiken för år 1931 hämtade antalet understödda f. d. gifta män och kvinnor med minderåriga barn, ävensom antalet sådana barn.

Understödda personer	Här beräknade	1931 års fattig- vårdsstatistik
F. d. gifta män	570	767
F. d. gifta kvinnor	5 960	6 233
Tillhörande barn	15 790	16 896

Överensstämmelsen torde icke få anses vara alltför otillfredsställande, om man bortser från de f. d. gifta männen, vilkas fåtalighet gör en representativ undersökning vanskelig. För kvinnorna utgör det beräknade antalet huvudpersoner 95,6 procent av det verkliga.

Förhöjes nu de här ovan för varaktigt understödda änkor med minderåriga barn funna resultaten i proportionen 1 : 0,956, erhållas följande korrigerade siffror:

Varaktigt understödda änkor med minderåriga barn 5 190
Tillhörande barn 12 360

Fattigvårdskostnad:

total..... milj. kr. 2,30
för barnen » » 1,78

Fattigvårdskostnaden för barnen kan sålunda antagas utgöra cirka 77 procent av den totala kostnaden för änkor med minderåriga barn.

I de fall, då barntillägg från pensionsförsäkringen utgår samtidigt med fattigvård till änka, borde den på barnen fallande, på ovan angivet sätt beräknade fattigvårdsdelen hava minskats med barntilläggets belopp.

Hela beloppet av barntillägg till änkor torde år 1931 för landsbygden kunna beräknas till omkring 250 000 kronor. Hade fattigvård utgått i samtliga dessa fall, borde sålunda det ovan beräknade beloppet, 1.78 miljoner kronor, minskas med 0.25 miljoner kronor, varefter sålunda skulle återstå 1.53 miljoner kronor.

Städerna.

För städerna, utom Stockholm och Göteborg, har genom likartade beräkningar som de, vilka utförts beträffande landsbygden, befunnits, att antalet av fattigvården varaktigt understödda änkor med minderåriga barn under år 1931 uppgick till omkring 1 950. Antalet tillhörande barn var omkring 4 100. Den totala fattigvårdskostnaden beräknades till 0.91 miljoner kronor, varav på barnen 0.67 miljoner kronor.

För Stockholm och Göteborg, för vilka inga direkta undersökningar verkstälts, har med ledning av uppgifter i 1931 års fattigvårdsstatistik, jämfört med de resultat särskilt för Malmö och Norrköping, vilka erhållits vid den föreliggande utredningen, antalet varaktigt understödda änkor uppskattats till omkring 800, respektive 500 och antalet tillhörande barn till omkring 1 400 respektive 1 150. Den mot barnen svarande delen av fattigvårdskostnaderna har uppskattats till 0.25 miljoner kronor i Stockholm och 0.20 miljoner kronor i Göteborg.

Uppgifterna från barnavården.

Änkebarn.

Det har med ledning av de inkomna uppgifterna på samma sätt som ovan beräknats, att på *landsbygden* följande antal barn till änkor under år 1931 voro omhändertagna av barnavårdsnämnd.

	Jordbruks- kommuner	Skogs- kommuner	Blandade kommuner	Industri- kommuner
Svealand	48	—	300	230
Götaland	56	—	119	99
Skåne etc.	54	—	110	18
Norrland	—	62	264	313
Inalles	158	62	793	660

eller tillsammans 1 673.

Beträffande till industrigruppen 1—4 hörande *städer* har antalet dylika barn med ledning av inkomna uppgifter uppskattats till 300, och ur uppgifter från Malmö och Norrköping till 37 respektive 24.

Antar man proportionen mellan totala antalet änkebarn och de av barnavårdsnämnd omhändertagna vara densamma i Stockholm och Göteborg, som i Malmö och Norrköping sammanslagna, skulle man för Stockholm komma till en siffra av 106 och i Göteborg 75.

För hela riket torde man alltså hava att räkna med omkring 2 200 dylika barn. Av dessa kan man antaga att de utackorderade, vilka torde utgöra omkring 90 procent av hela antalet, vanligen äro skrivna hos fosterföräldrarna, under det att de till anstaltsvård hänvisade barnen enligt uppgift oftast torde vara skrivna hos modern.

Det antal änkebarn, som erhöles genom den på materiel från 1930 års folkräkning grundade undersökningen, torde sålunda böra ökas med omkring 2 000 hos modern ej skrivna barn. Dessa barns mödrar torde i allmänhet vara i sådan ekonomisk ställning, att man för barnen ifråga får räkna med maximiunderstöd.

Det allmännas kostnader för dessa barn torde knappast i något enda fall ha understigit 20 kronor i månaden.

Föräldralösa barn.

Ur 1931 års barnavårdsuppgifter har på motsvarande sätt beräknats totalantalet fader- och moderlösa, i äktenskap födda barn, som voro av nämnderna omhändertagna.

Nedanstående tabell avser *landsbygden*.

	Jordbrukskommuner	Skogskommuner	Blandade kommuner	Industrikommuner
Svealand	64	—	255	396
Götaland	106	—	285	153
Skåne etc.	31	—	130	119
Norrland	—	186	247	153
Hela landsbygden	201	186	917	821

eller inalles 2 125.

Beträffande *städerna* torde antalet av barnavårdsnämnder omhändertagna fader- och moderlösa barn för industrigrupperna I—IV (utom Malmö och Norrköping) kunna på samma sätt uppskattas till 440. För Malmö och Norrköping har direkt ur inkomna uppgifter erhållits 34 respektive 15. Antages för Stockholm och Göteborg antalet dylika barn stå i samma proportion till det totala änkebarnsantalet som i Malmö och Norrköping sammanslagna, skulle man för Stockholm få räkna med 85 och för Göteborg med 60 omhändertagna fader- och moderlösa barn. För hela riket skulle man sålunda få räkna med 2 700 à 2 800 barn.

Beträffande kommunernas kostnader för de fader- och moderlösa barnen i den mån kostnaden för barn räknat icke överstiger 300 kronor, har vid undersökningen framgått, att desamma för landskommunerna i medeltal ställa sig på följande sätt.

	Kronor per år
Jordbrukskommuner	246
Skogskommuner	204
Blandade kommuner	228
Industrikommuner	234

Genomsnittet för samtliga landsortskommuner kan sålunda uppskattas till 230 kronor.

För städerna ligger det på samma sätt beräknade medeltalet icke obetydligt högre, vid omkring 260 kronor per år.

5. Undersökningar rörande föräldralösa barn.

Den statistiskt sett vanskeligaste uppgiften i samband med införande av barnbidrag är den, att söka vinna en uppfattning om antalet fader- och moderlösa barn, främst barn i äktenskap. Ur folkräkningen kunna inga upplysningar hämtas, utan har en direkt hänvändelse till pastorsämbetena synts vara den enda utvägen.

En dylik hänvändelse har också ägt rum, varvid dock de tillfrågade kommunernas antal inskränkts i jämförelse med vad i de föregående utredningarna varit fallet. Sålunda hava utsänts förfrågningar till pastorsämbetena i tio städer, däribland Göteborg, och i samtliga tidigare använda kommuner i tio län, på lämpligt sätt fördelade inom riket.

Det har emellertid visat sig, att man ur det inkomna materialet icke kunnat draga tillräckligt vägande slutsatser. De bästa resultaten torde föreligga från Norrland och Göteborgs stad.

Ur de erhållna siffrorna torde man kunna sluta, att på landsbygden vid 1930 års utgång omkring 10 procent av änkebarnens antal skulle vara en rimlig uppskattning av antalet fader- och moderlösa barn. För städerna skulle man vid samma tidpunkt måhända kunna räkna med omkring 8 procent. För hela riket skulle man sålunda vid tidpunkten ifråga komma upp till omkring $4\,200 + 1\,300 = 5\,500$ fader- och moderlösa barn, födda i äktenskap.

Antalet utom äktenskap födda barn torde uppgå till omkring 20 procent av de i äktenskap födda. Då man emellertid dels får räkna med en icke obetydlig senare legitimering genom föräldrarnas ingående av äktenskap, dels med att föräldrarna vid barnens födelse i genomsnitt torde vara yngre än vad fallet är beträffande äktenskapliga barn, är det måhända tillräckligt att höja den ovan givna siffran med 10 procent eller till i runt tal 6 000 föräldralösa barn.

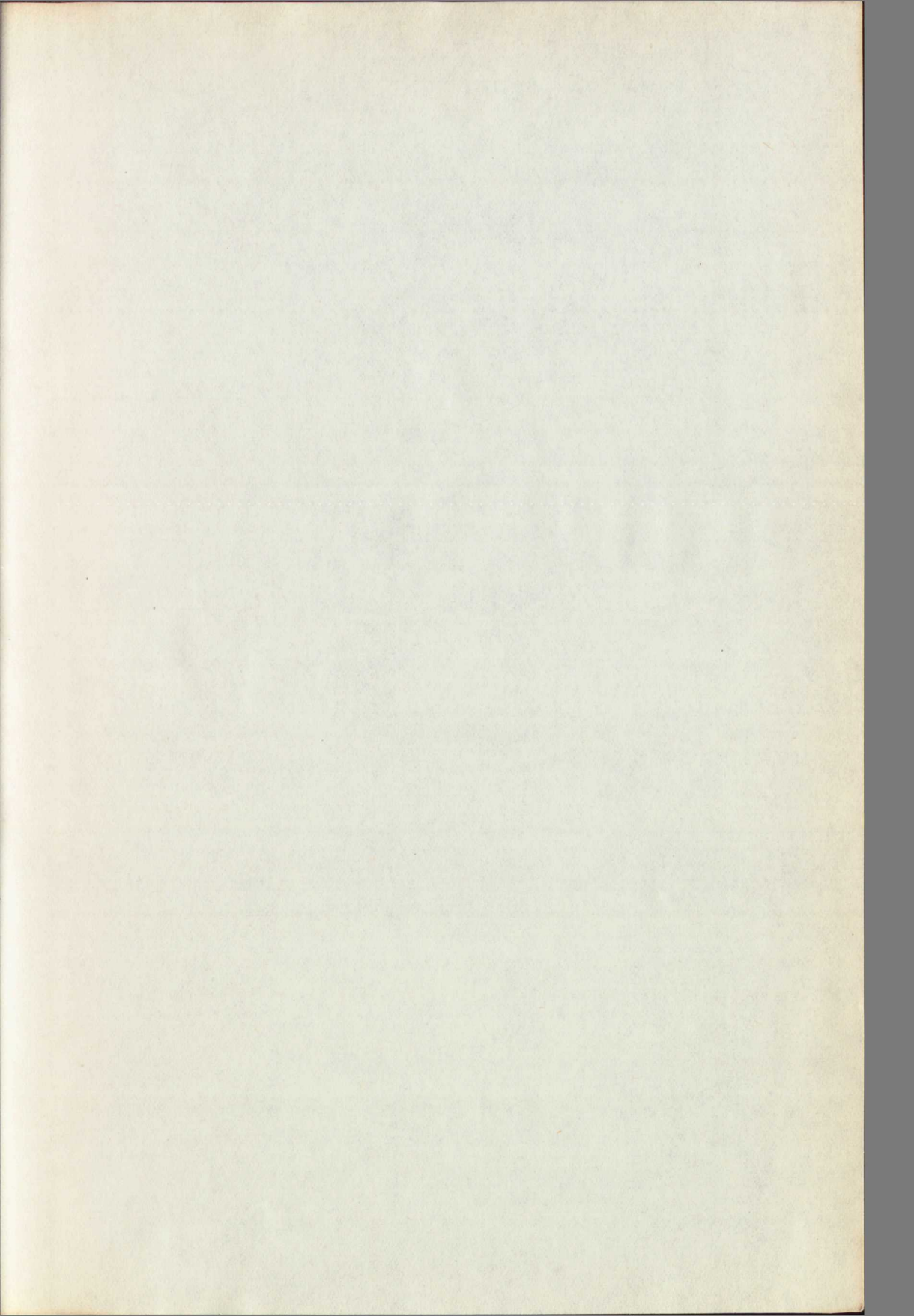
De från pastorsämbetena inkomna svaren synas giva vid handen, att antalet föräldralösa barn intill 1934 års utgång skulle hava väsentligt nedgått, nämligen med i genomsnitt omkring 22 procent. Det synes därför icke vara orimligt, att intill 1937 års utgång räkna med en nedgång av 25 procent eller till 4 500 föräldralösa barn.

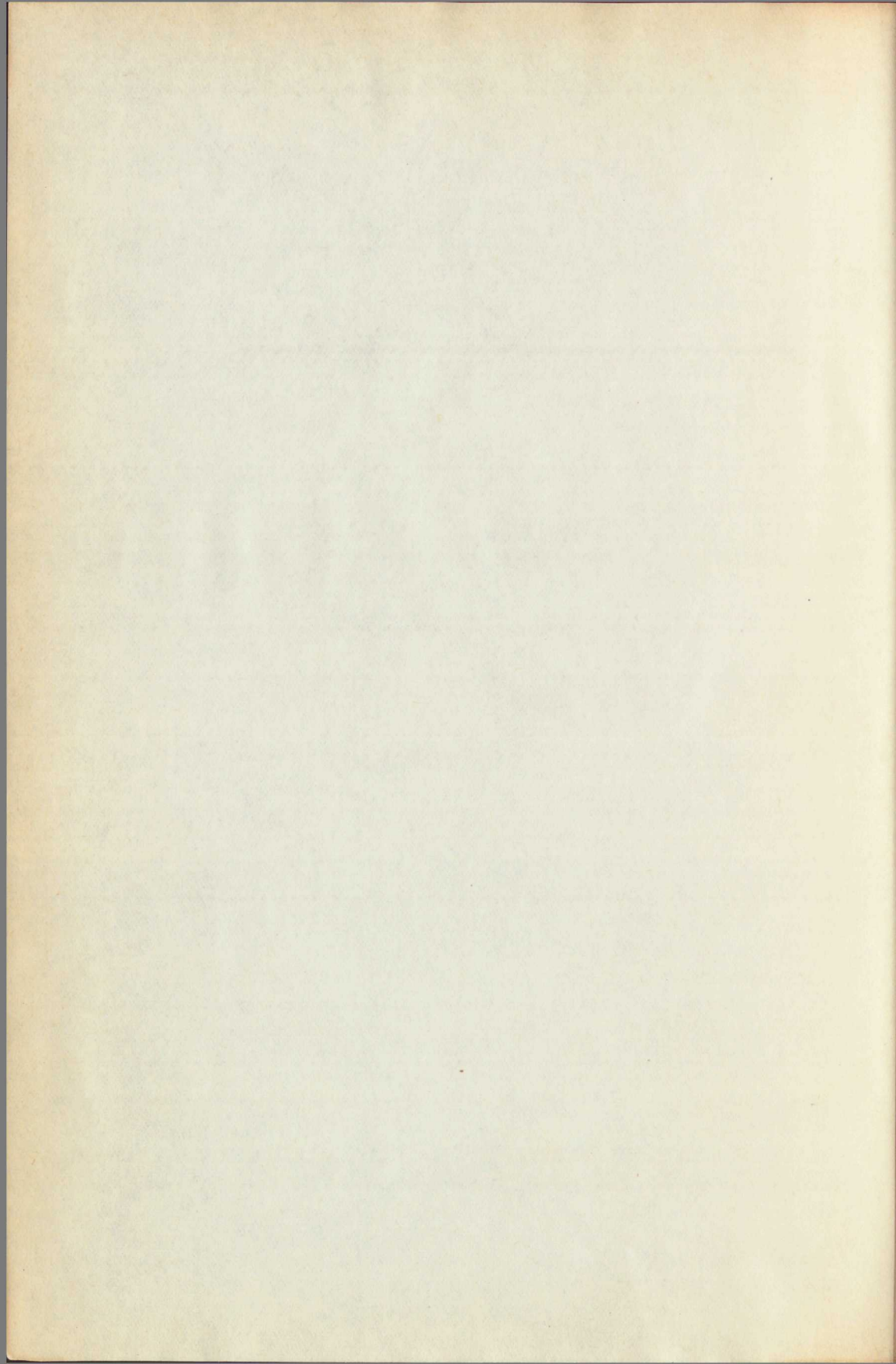
Den ovanstående uppskattningen av antalet föräldralösa barn bestyrkes av de i ett föregående avsnitt lämnade resultaten rörande av barnavårdsnämnderna omhändertagna föräldralösa, i äktenskap födda barn. En beräkning av dessa barns antal i procent av antalet änkebarn inom de olika ortsgrupperna har givit följande resultat.

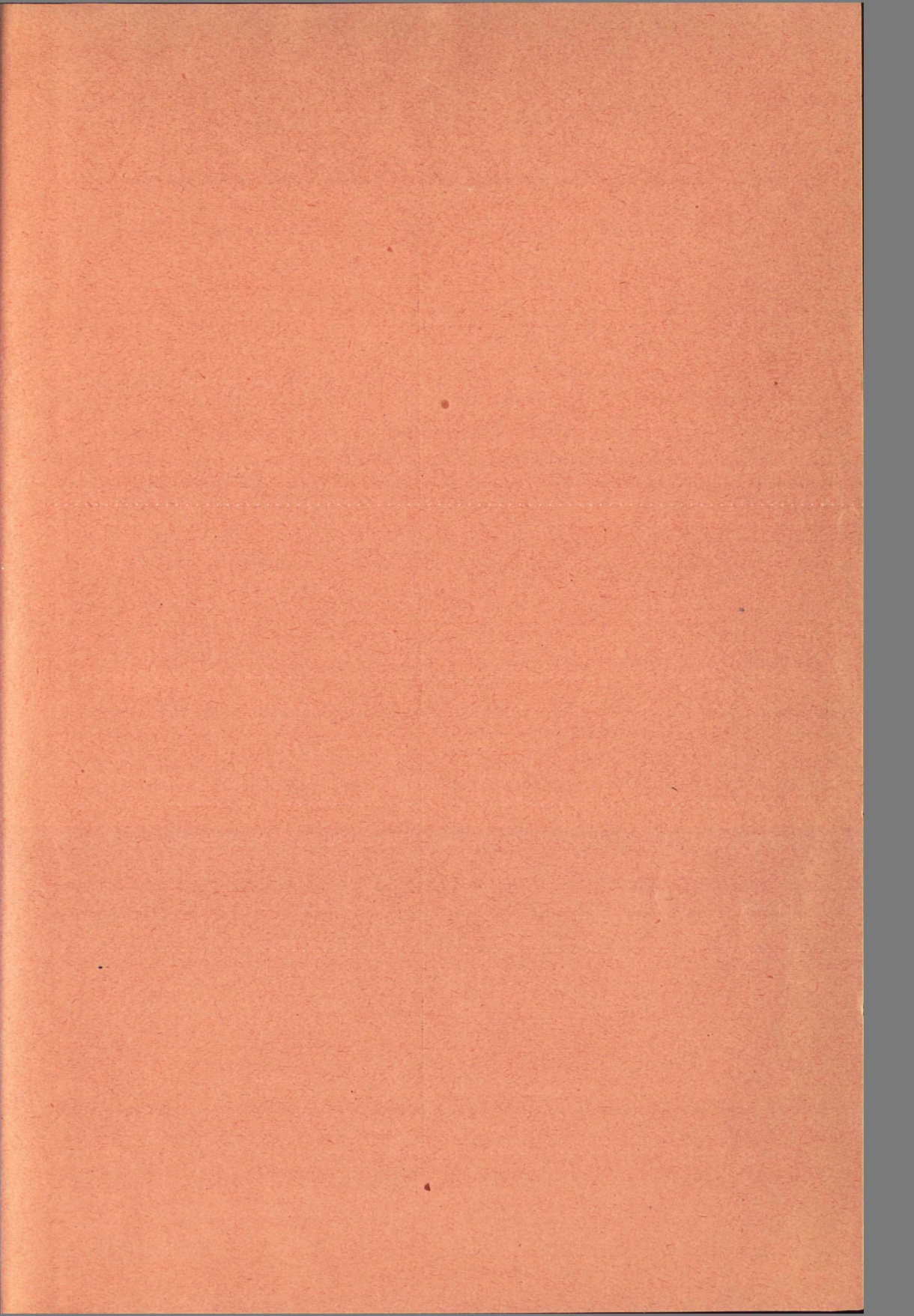
	Jordbruks- kommuner	Skogs- kommuner	Blandade kommuner	Industri- kommuner
Svealand	5.5	—	5.6	8.1
Götaland	2.5	—	5.9	4.8
Skåne etc.	2.2	—	4.1	6.8
Norrland	—	8.8	4.9	3.2

Man torde kunna antaga, att antalet fader- och moderlösa barn står i ett nära konstant förhållande till antalet änkebarn åtminstone på landsbygden, där antalet änkebarn, i procent av befolkningen, icke växlar synnerligen mycket.

Den högsta frekvensen för fader- och moderlösa barn i förhållande till änkebarn förekommer i Norrlands skogskommuner. Här är barnantalet stort, inkomsterna små och fattigdomen svår. Det är därför att vänta, att så gott som alla fader- och moderlösa barn bliva omhändertagna av det allmänna. Vill man få en uppskattning av totalantalet fader- och moderlösa barn torde man sålunda icke komma alltför långt från det verkliga, om man på landsbygden räknar med 10 procent av änkebarnen eller omkring 4 000.

Statens offentliga utredningar 1936

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. [4]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Betänkande med förslag ang. revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av malt-drycker. [5]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. [6]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkanden 1 rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2 rörande lasarettets ställning och verksamhet. [1]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. [3]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. [2]